Govori
o
presvetom Srcu Isusovu

Sastavio:

Bogoljub Strižić

svečenik Družbe Isusove



Tisak „Nove Tiskare“ Vrček i dr. — Sarajevo 1942.

Govori
o
presvetom Srcu Isusovu

Sastavio:
Bogoljub Strižić
svećenik Družbe Isusove



Tisak „Nove Tiskare" Vrček i dr. – Sarajevo 1942.

Br. 8/41.

Imprimi potest.

Zagreb, 17. II. 1941.

C. Grimm. S. J.

Nr. 4694.

Nihil obstat.

Dr. A. Buljan,
censor.

Imprimatur.

Sarajevo, 12. prosinca 1941.

† IVAN,
Archiepiscopus.

Predgovor izdavatelja.

Rad bogoslovskog zbora »Stadler« bio je do sada ograničen u glavnom na nutarnju izgradnju članova. Dodavši tome pomanjkanje potrebnih sredstava, nije čudo, što se taj rad nije mogao prenijeti izvan granica samog društva, u širu javnost.

Ovim, možemo reći prvim djelom, (jer drugih nije ni bilo, izuzev »Almanah« prigodom 30. godišnjeg opstanka »Zbora«), otvara »Stadler« novo polje svomu radu na vjerskom uzgoju vjernika, pomažući pri tome braći svećenicima u pastvi.

Velike su poteškoće stajale na putu ostvarenju ove namisli, ali su još veći bili motivi, koji su nas na to poticali i to u ova teška i burna vremena.

Prvi od tih motiva bila je hrvatska jubilejska godina, spomen 1300-godišnje veze Hrvata sa sv. Stolicom. Zar smo mogli prijeći preko ovog važnog događaja u povijesti katoličke Crkve u Hrvatskoj? Zar je mogao »Zbor«, koji nosi ime velikog nadbiskupa i neumornog radnika oko što boljeg procvata Crkve u siromašnoj Bosni, i u čitavom hrvatskom narodu, propustiti ovu zgodu, da se sjeti ovoga značajnoga jubileja? — Ovo djelo neka bude taj naš dar Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj.

Drugi motiv bila je ljubav prema braći svećenicima, kojima želimo priteći u pomoć u radu oko proširenja pobožnosti prema presv. Srcu, pružajući im za taj rad ovo pomagalo.

Treći je motiv 50-godišnjica opstanka vrhb. bogoslovskog sjemeništa, koja pada baš u godini 1942. Ovo neka bude kao zahvala presv. Srcu za sva dobročinstva i preporuka za naš budući rad.

Dao Bog da ovo djelo urodi obilatim plodom.

U Sarajevu, na dan Bezgrješnog Začeća Bl. Dj. Marije 1941.

Bogoslovski zbor »Stadler«.

Predgovor.

I u nas se, hvala Bogu, stala sve većma njegovati pobožnost prema presv. Srcu Isusovu. Da ona urodi pravim plodom, naime kreposnim životom, životom po Srcu Isusovu, nije dovoljno, ako se njome djeluje pretežno samo na čuvstvo, već treba djelovati i na čovječje umne sile. Čuvstva, koja se ne osnivaju na dubokim spoznajama, od male su vrijednosti, pa makar se očitovala i jačim osjetnim pobudama. Mek čovjek će i plakati, kad u crkvi čuje govoriti o patnjama presv. Srca Isusova, a za kratko vrijeme, još mu se možda nijesu suze pravo ni osušile, počinjat će ono, čime se ranjava presveto Srce. Uz druge je uzroke toj žalosnoj pojavi duševni uzrok i to, što znanje o životu i trpljenju Boga-Čovjeka ne lebdi trajno pred njegovim duševnim očima; a ne lebdi, jer se nije u njegovu dušu duboko zasjeklo, jer nije svojom jasnoćom i jakošću zagospodarilo njegovim duševnim životom.

Imajući to na pameti, želim ovim svojim Govorima priteći u pomoć braći svećenicima. A i svjetovnjaci mogli bi ove Govore s velikom koristi čitati i razmišljati. U njima se govori najprije o štovanju presv. Srca Isusova uopće, a onda se razlaže smisao pojedinih zaziva u Litanijama o presv. Srcu Isusovu. Poznavati Srce Isusovo znači zorno (in concreto) znati dogmatiku i moralku. Srce je Isusovo žarište, u kojem se sastaju i sljubljuju zemaljske i nebeske zrake. Srce je Isusovo središte neba i zemlje.

Te sam Govore uistinu i govorio školskoj mladeži u zavodu Milosrdnica na prve petke kroz gotovo četiri godine, dakako proširujući ih i primjenjujući svojim slušaocima. Pri sastavljanju ovih Govora slijedio sam razlaganje učenog pisca Torradeflota Corneta u njegovu djelu: Cor Jesu praedicandum.

Presveto Srce neka blagoslovi ovo moje nastojanje!

Općenito o štovanju presv. Srca Isusova.

Štovati općenito govoreći znači nekome iskazivati čast poradi njegova dostojanstva. *Štovati presv. Srce Isusovo* reći će dakle priznavati i svjedočiti njegovo Božansko dostojanstvo. Kako Srce Isusovo tako i svaka čest njegova tijela štuje se ne odijeljena od čitava tijela, već u organičkoj vezi s cijelim tijelom. S tijelom je Kristovim bilo Božanstvo i onda združeno, kad ga je ostavila duša. Svakoj česti tijela Kristova pripada jednako štovanje poradi sjedinjenja s drugom osobom Božanskom; no ipak ima poseban razlog, koji nas nuka da štujemo upravo Srce njegovo.

Stoga isti razlog, koji zahtijeva da štujemo Kristovo čovještvo, ište da štujemo i njegovo presv. Srce: »*Kad se klanjamo Kristu, ne dijeli se čovještvo od Božanstva, već se klanjamo objema kao jednome*« (7 opći sabor). »Ne velimo, da se klanjamo samo tijelu, već tijelu Božjemu, t. j. utjelovljenome Bogu« (Ivan Damaštanski).

Kad štujemo na pr. Srce Isusovo ili Krv Isusovu, štujemo zapravo osobu, jer osobu ide štovanje, a osoba je Isusova, kako znamo, Božanska. Premda spominjemo samo dio, ipak štovanje ide cijelosti, koja se u dijelu očituje i štuje.

Ima posebnih razloga, da uprav Srce Isusovo više štujemo od ostalih njegovih tjelesnih česti, ili, da Isusovu osobu većma štujemo u njegovu Srcu nego u ostalim tjelesnim njegovim čestima. Jer je tjelesno srce organ tjelesnog života, do kojega stoji tjelesni život i djelovanje ostalih tjelesnih česti. U prenesenom smislu srce označuje ili cijelu dušu, ili volju ili osjetno teženje. Simbolički je pak tjelesno srce naravni znak ljubavi, s kojom je Sin Božji uzeo čovječju narav: »*Jer je Bog tako ljubio svijet, da je predao jedinorođenoga Sina svoga, da nijedan, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego da ima život vječni*« (Iv. 3, 16.).

O privatnom štovanju presv. Srca Isusova.

Iz onoga, što smo dosada rekli, jasno je, da moramo nesamo čitavo čovještvo Kristovo štovati, nego i dijelove toga čovještva, na pr. glavu, srce, krv, ali kao dijelove Kristova čovještva u živoj vezi s cijelim njegovim čovještvom.

To su vjernici vazda i činili, i ako ne onako izrijekom, kako to mi danas činimo.

Da navedemo samo neke činjenice: *Sv. Klement Papa* veli, »da je otvorenje boka Adamova, od čijega je rebra načinjena Eva, slika otvorenja Kristova boka, odakle je proizašla Crkva«. *Origen* kaže, da je sv. Ivan počivajući na Srcu Spasiteljevu »istraživao i ispitivao blago mudrosti i znanja, koje je pohranjeno u Isusu Kristu«. *Sv. Augustin* veli: »Kroz tjelesne mi se otvore očituju tajne Srca«, i opet: »da svaki narod i svaki jezik ispovijeda i kazuje: ljubimo, uvijek ljubimo preslatko Srce Isusovo«. *Sv. Petar Damijanski* zove Srce Isusovo: »Božansko blago, izvor života, nebeska riznica«. *Sv. Bernardo* veli: »Kad smo jednoć došli do Srca Isusova i kad nam je dobro ovdje, ne dajmo se tako lako rastaviti od njega. Dolazimo k tebi, veselit ćemo se i radovati u tebi, sjećajući se Srca tvojega. O, kako je dobro i kako ugodno stanovati u tom Srcu! Dobro blago, dragi biser, Srce je tvoje, dobri Isuse«. *Sv. Bonaventura* želio je »neprestano boraviti u boku Isusovu, da govori sa Srcem njegovim, i da od njega isprosi, štogod bude htio«. *Sv. Toma Akvinski* kaže: »Lio je krv iz rane svojeg boka i Srca, da učenike slabe u vjeri, i mnoge druge napastovane u postojnosti kreposnog življenja, i stoga hladne i kao mrtve, ugrije, i oživljenima svojom krvi pokaže nebeski put, da za njim s poštovanjem trče«. *Sv. Terezija Avilska* opominjala je druge, »da oči svoje svraćaju na otvoreni Kristov bok, i da tu gledaju njegovo Srce i najnježniju ljubav, kojom nas je ljubio, kad je rekao, da je njegovo srce naše gnijezdo, naše utočište«. *Sv. Franjo Saleški* piše: »Jučer sam te gledao, kako si promatrala otvoren bok Gospodina našega i kako si htjela da dohvatiš Srce njegovo, da ga u svom srcu kraljem postaviš u malom kraljevstvu. . ., kako je dobar taj Gospodin, predraga kćeri, kako zaslužuje ljubav njegovo Srce! Živimo vazda u tom svetom prebivalištu«. Da završimo s učenim *Suarezom:* »Krist je htio da bude ranjen na onoj česti tijela, na kojoj bi mogla biti kao otvoreno ljudima Srce njegovo, da razumiju, da su im otvorena vrata, na koja mogu ulaziti u Kristovo Srce i ondje počivati.«

O javnom štovanju presv. Srca Isusova.

Kako smo vidjeli, presv. se Srce Isusovo uvijek štovalo u Crkvi Božjoj. No posebnoga *javnog* štovanja nije bilo kroz dugo vrijeme, budući da sv. Crkva nije bila to štovanje odredila i uredila. Ali danas se svagdje po cijeloj katoličkoj Crkvi štuje presv. Srce Isusovo i javno. Danas imamo od Crkve određenu sv. Misu presv. Srca Isusova i Oficij; imamo od Crkve odobrene i preporučene bratovštine presv. Srca Isusova, molitve i pobožnosti s velikim oprostima.

U sadašnjem Oficiju Srca Isusova (por. 2. Nokturn) veli se, da je jedva koja pobožnost tako čudesno napredovala kao pobožnost presv. Srcu Isusovu. Često su u prijašnjim stoljećima Oci, Naučitelji, Sveti slavili ljubav našeg Otkupitelja i govorili, kako je rana u Kristovu boku živo vrelo svih milosti. A osobito tamo od srednjeg vijeka, kad su vjernici stali nježnijom ljubavi častiti Spasiteljevo čovještvo, kontemplativne se duše zamišljale u njegovo Srce ranjeno ljubavlju prema ljudima. Ta je pobožnost presv. Srcu svuda, naročito u Redovima cvala. U posljednje pak vjekove, naročito kad su krivovjerci pod likom krive pobožnosti odvraćali ljude od presvete Euharistije, počelo je javno štovanje presv. Srca Isusova, u prvom redu nastojanjem sv. Ivana Eudes-a, koji je početnik liturgijskog štovanja presv. Srdaca Isusa i Marije.

Ali, da se štovanje presv. Srca Isusova potpuno i savršeno ustanovi i raširi po cijelom svijetu, odabra Bog poniznu djevicu iz Reda Pohođenja svetu Margaretu Mariju Alacóque. Njoj se udostojao često-

put pojaviti Krist Gospodin, očitujući joj bogatstva i želje svojeg Srca. Od tih pojava najglasovitija je ona, kad joj je, dok se molila pred presv. Euharistijom, pokazao svoje presveto Srce i potužio se, kako za svoju neizmjernu ljubav prima od nezahvalnih ljudi samo sramote, i zapovjedio joj nastojati, da se ustanovi nova svetkovina u petak iza Tjelovske osmine, kako bi se njegovo Srce slavilo dužnim štovanjem i zadovoljilo za nepravde, koje mu grješnici nanose u Sakramentu ljubavi. Sveta je Margareta sve do svoje smrti izvodeći Isusovu zapovijed naišla na mnoge teškoće, ali ih je svladala Božjom pomoći i potporom svojih redovničkih duhovnih vođa.

Napokon je Papa Klement XIII. 6. veljače god. 1765. dopustio poljskim biskupima posebnu Misu i Oficij na čast presv. Srcu Isusovu. Pijo je pak IX. to protegnuo na cijelu Crkvu. Otad se štovanje presv. Srca Isusova moćno sve većim i većim žarom razlijevalo cijelom Božjom Crkvom. Leon je XIII. slaveći redoviti jubilej 1900. posvetio cio rod ljudski presv. Srcu Isusovu. Pa u svojoj Enciklici (25. V. 1899.) o tome veli: »Posvetiti se Božanskome Srcu Isusovu ne znači ništa drugo nego se predati Isusu Kristu za službu i žrtvu, jer, što se god predanjem i pobožnošću iskazuje Božanskomu Srcu, uistinu i stvarno ide samog Krista Gospodina.« Ta se posveta svečano vršila u svim crkvama katoličkoga svijeta. I u našoj se Stolnoj crkvi u Zagrebu svečano ovršila. Još se i danas sjećam, kako se Stolna crkva tresla od oduševljenog pjevanja naročito mladeži, nas bogoslova i druge školske omladine. U očima kanonika i superiora Milosrdnica Jagatića, koji se, mislim, najviše trudio, da ta posveta hrvatskog naroda presv. Srcu Isusovu što bolje i svečanije uspije, mogle su se vidjeti suze-radosnice. A bilo je suza i u mnogim drugim očima.

Nakon 10 godina obnovila je svoju posvetu hrvatska katolička mladež. S potpisima poslala je u Rim Papi Piju X. krasnu spomenicu, u kojoj je ova prva rečenica: »Mladež hrvatska, slaveći prvu desetgodišnjicu svoje posvete Presvetome Srcu Isusovu, u

duhu padajući ničice pred noge Svetosti Tvoje harnim srcem dozivlje u pamet zavjete, što ih pred deset godina učini Kristovu Namjesniku, te dižući u vis barjak Presvetoga Srca Isusova obriče, da će pod tim znakom vojevati vojne Gospodnje, a i nada se, da će održati pobjedu protiv neprijatelja Crkve i domovine.«

Ta je posveta roda ljudskoga još većma nadahnula i raspirila štovanje presv. Srca Isusova. Napokon je Sv. Otac, nezaboravne uspomene, Papa Pijo XI. podigao svetkovinu Srca Isusova, s novom sv. Misom i Oficijem, među najveće svetkovine kroz godinu, u isti red s Božićem i Uzašašćem. Ujedno je zapovjedio da se na taj dan izmoli molitva, kojom se imaju zadovoljiti povrijeđena prava Krista, vrhovnog Kralja i ljubljenog Gospodina. I ako ta svetkovina nije zapovijedana, ipak se u našem hrvatskom narodu slavi kao da je zapovijedana. Svijet od svoje drage i slobodne volje, koliko može, hrli u crkve i uzdržava se od težačkih poslova.

Napose o štovanju presv. Srca Isusova.

Najprije treba da znamo što mi štujemo štujući presv. Srce Isusovo ili, drugim riječima, što je predmet našemu štovanju. Kako smo već kazali, da se štovanje iskazuje osobi, to je predmet našemu štovanju presv. Srca Isusova konačno sâm Isus Krist ili sâmo tjelesno Srce Kristovo, koliko je u organičkoj vezi s cijelim čovještvom Isusovim. *Razlog* pak, zbog kojega štujemo tjelesno Srce Isusovo, jest ljubav Isusova prema nama, koja se simbolički najljepše prikazuje tjelesnim Srcem Isusovim.

Da štujemo uprav Srce Isusovo većma od ostalih tjelesnih česti, ima za to posebnih razloga, kako već natuknusmo. No bit će dobro da malko pobliže ogledamo te posebne razloge. Već kazasmo, da sve tjelesne česti Kristove treba štovati zbog njihova ujedinjenja s drugom osobom Božanskom: tako srce i glavu, krv i rane i t. d. Ipak Crkva sve česti Kristove ne daje na javno štovanje, već samo one, u kojima

se očituje kakova posebna tajna, kao na pr. krv i rane Isusove.

Koja je posebna tajna, koja se osobito ističe u Srcu Isusovu? Koji su posebni razlozi, koji nas potiču na štovanje presv. Srca Isusova? Posebna tajna, koja se očituje u Srcu Isusovu, jest ljubav, kojom nas Isus ljubi; a ljubav se simbolički prikazuje ne kojim drugim tjelesnim udom nego uprav srcem. Razlozi, da uprav srcem simbolički iskazujemo ljubav, jesu ovi. Sva čuvstva, koja se rađaju u duši ljudskoj — nesamo osjetna već i neosjetna — odrazuju se i na našem tijelu, osobito na srcu. Sva pak čuvstva svode se ili imaju izvor u ljubavi. Iz ovoga je jasno, kako se ljubav simbolički zgodno označuje uprav srcem. Dalje je srce čovječje središte tjelesnog života. Srce je prvi tjelesni organ, koji je najprije izgrađen i koji najprije vrši svoju radnju. Isto je tako srce organ, koji izumire posljednji u čovječjem tijelu. Tako vele liječnici.

Zbog te tijesne veze srca čovječjeg s ostalim čovječjim tjelesnim i duševnim životom, upotrebljava se riječ »srce«, da označi i čitava čovjeka, naročito njegovu dušu, njegovu volju. Tako i u Sv. Pismu stoji čestoput srce mjesto duše, na pr.: »*Uzmite jaram moj na sebe i naučite se, od mene, jer sam krotak i ponizan srcem, i naći ćete pokoj dušama svojima*« (Mt. 11, 29.); »*I rekoše* (učenici, što su išli u Emaus) *jedan drugome: Nije li gorjelo srce naše u nama, kad nam je govorio putem, i tumačio nam Pisma?*« (Lk. 23, 32.). U tom smislu i sv. Crkva upotrebljava riječ srce, na pr. u himnu: »Dođi, Duše Presveti!« I u običnom životu svi narodi upotrebljavaju riječ srce sad za čuvstva, naročito ljubav, sad za dušu, sad za čitava čovjeka.

Nijedan dakle drugi tjelesni organ Isusa Krista ne može tako prikladno označiti njegovu ljubav prema nama, kao što je označuje njegovo presv. Srce. Zato i Kongregacija Sv. Oficija dopuštajući posebni Oficij i Misu u čast presv. Srcu Isusovu veli: »Vršenjem toga Oficija i Mise simbolički se obnavlja spomen Božanske ljubavi Kristove.«

Razlog dakle, da ukratko ponovimo, što štujemo presv. Srce Isusovo, nije samo taj, što je Srce Isusovo združeno s drugom osobom Božanskom, već najviše poradi toga štujemo Srce Isusovo, jer nas ono sjeća one ljubavi, što je ima Isus Krist prema nama.

Čemu štujemo presv. Srce Isusovo.

Ono, zbog čega nešto biva, zovemo svrhom. Tako i štovanje presv. Srca Isusova ima svoju svrhu, koju hoće da postignu štovaoci Srca Isusova. I tom posebnom svrhom razlikuje se štovanje presv. Srca Isusova od štovanja drugih česti tijela Kristova, na pr. krvi. Koja je to svrha, za kojom idu štovaoci prema nakani Crkve? Vratiti hoće ljubav za ljubav, milo za drago, da se ispuni ona Isusova: »*Dođoh da oganj bacim na zemlju, pa što hoću nego da se zapali?*« (Lk. 12, 49.).

Istina za tim se ima ići u svemu štovanju Isusovu, ali je to nešto zajedničko kod drugih tajna života Isusova; a imaju svoje posebno pored toga općenitoga, na pr. kod rođenja Kristova je posebno da se promatra poniženje Isusovo, pa da ga zbog toga poniženja uzljubimo; kod štovanja je pak presv. Srca Isusova posebno baš to, da se u nama izravno raspali ljubav prema Isusu, da mu ljubav za ljubav vratimo. To isto ističe i Pijo IX. u dekretu, kojim je odredio da se svetkovina presv. Srca Isusova slavi u cijeloj Crkvi. Veli naime, »da je odredio neka se slavi po cijeloj Crkvi svetkovina u čast presv. Srcu Isusovu zato, što je želio podati vjernicima novih pobuda da ljube, da zavole ranjeno Srce onoga, koji nas je ljubio i oprao od grijeha naših u krvi svojoj.«

Jednako rekao je sâm Božanski Spasitelj sv. Margareti Mariji Alacoque: »Gle ovo Srce, što je toliko ljubilo ljude, te nije ništa propustilo, nego se iscrplo i uništilo, samo da im pokaže svoju ljubav. A za hvalu od veće česti ljudi ne primam drugo nego nezahvalnost, koju mi u tom Sakramentu ljubavi pokazuju svojom nepristojnosti, svetogrđem, hladnoćom i prezirom svojim. Pa što me još više boli, sve to čine srca, koja su mi posvećena. Zato od tebe tra-

žim, da prvi petak iza osmine Tjelovske bude posebna svetkovina u slavu mojemu Srcu. Na taj dan neka se primi sv. Pričest i neka se Srcu mojemu svečanom otprošnjom povrati čast, povrijeđena uvredama, koje su mu nanesene za vrijeme, dok je bilo izloženo na oltarima. Ja ti pak obećajem, da će se Srce moje raširiti i milostima Božanske ljubavi svoje obilno nadariti one, koji mu iskažu ovu počast i uznastoje, da mu je i drugi iskažu.«

Obećanja presv. Srca Isusova.

Sv. Margareta Alacoque veli: »Krist Gospodin odlučio je da ljudima zato otkrije srce svoje, blago ljubavi i milosrđa, i svih milosti, što vode spasenju i savršenstvu, neka bi svi, koji iskazuju tome presv. Srcu dužno štovanje, postali dionici neizmjernih milosti, što ih ima to presv. Srce.« Pored spomenutih milosti obećao je Spasitelj štovaocima svoga presv. Srca i posebnih. Znatnije od tih milosti poznate su pod imenom: »Dvanaest obećanja presv. Srca Isusova«. Evo ih:

1. Ja ću iz svojeg Srca u obilju izliti blago milosti na sve štovaoce njegove; 2. Ja ću dati svaku pomoć potrebnu njihovu staležu; 3. Ja ću ih krijepiti u radu i blagosloviti im, štogod pothvate; 4. Ja ću ih tješiti u nevoljama njihovim; 5. Srce moje bit će im utočište za života, a osobito u čas smrtni; 6. Ja ću povratiti slogu obiteljima rastavljenim, a štitit ću one, koji su u kakvoj potrebi; 7. Ja ću obilno blagosloviti svako mjesto, gdje se izloži i štuje slika mojega Srca; 8. Moje će se Srce raširiti i milostima ljubavi svoje obilno nadariti one, koji blagdan njegov proslave sv. Pričesti i otprošnjom, te i druge na to sklonu; 9. *Ja ću udijeliti milost konačne pokore svima, koji se izasepce za devet mjeseci svakoga prvog petka pričeste; ne će oni umrijeti u grijehu, nego ja ću im biti u taj posljednji čas sigurno utočište;* 10. Ja ne ću dopustiti, da se ikoji izgubi od onih, koji se uistinu, potpuno žrtvuju i posvete Srcu mojemu; 11. Ja ću sjajno nagraditi one, koji koliko mogu šire ovu pobožnost; 12. One, koji se potpuno dadu na to, da vrše i šire ovu pobožnost, ja ću ljubezno primiti u Srce svoje, i brinut ću se za svetost i proslavu njihovu pred vječnim svojim Ocem. — Od svih tih dvanaest obećanja najveće je deveto, pa ga stoga i prozvaše »Veliko obećanje« ili »Velika devetnica spasenja«.

Da se ta velika milost zadobije, prijeko je potrebno dostojno se pričestiti kroz devet prvih petaka u mjesecu, i to uzastopce. Ne smije se izostaviti nijedan prvi petak u mjesecu. Ako bi se koji izostavio, tad valja iznova započeti tu Veliku devetnicu spasenja, hoće li se zadobiti velika milost, da umremo u prijateljstvu s Bogom. Izuzetak je samo Veliki Petak, jer se na taj dan ne daje sv. Pričest osim teško bolesnima. Ako stoga u devet prvih petaka padne i Veliki petak, tad se broji devet prvih petaka u mjesecu po redu bez obzira na Veliki petak, koji se nikako ne računa. Isto tako valja pamtiti, da se sv. Pričest ne može prenijeti s petka na nedjelju, kao što se gdjekad prenose druge pobožnosti. Jednako ne bi valjalo za Veliku devetnicu spasenja, ako bi se tko pričešćivao na koje druge petke u mjesecu, jer Spasitelj obećaje milost konačne pokore izrijekom onima, koji se izasepce pričeste za devet mjeseci svakoga *prvog petka* u mjesecu.

Eto nam pouzdanog sredstva, da si osiguramo vječno spasenje. Ovršimo u svojem životu nesamo jedamput tu Veliku devetnicu spasenja, već i više puta. Šta više, ako ikako možemo, nastojmo se pričestiti svakoga prvoga petka u mjesecu s namjerom, da zadovoljimo za sve one uvrede, koje se nanose Božanskome Spasitelju u presv. Euharistiji.

Litanije presv. Srca Isusova.

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!

Oče nebeski, Bože,
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože
} Smiluj se nama!

1. Srce Isusa, Sina Oca vječnoga,
2. Srce Isusovo, u krilu Djevice Matere od Duha Svetoga sazdano,
3. Srce Isusovo, s Riječju Božjom bitno sjedinjeno,
4. Srce Isusovo, Veličanstva beskrajnoga,
5. Srce Isusovo, hrame Božji sveti,
6. Srce Isusovo, šatore Višnjega,
7. Srce Isusovo, kućo Božja i vrata nebeska
8. Srce Isusovo, žarko ognjište ljubavi
9. Srce Isusovo, pravde i ljubavi posudo,
10. Srce Isusovo, dobrote i ljubavi puno,
11. Srce Isusovo, kreposti sviju bezdno,
12. Srce Isusovo, svake hvale predostojno
13. Srce Isusovo, kralju i središte sviju srdaca,
14. Srce Isusovo, u kojem je sve blago mudrosti i znanja,
15. Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina božanstva,
16. Srce Isusovo, koje je Ocu vrlo omiljelo,
17. Srce Isusovo, od kojega punine svi mi primismo,
18. Srce Isusovo, željo bregova vječnih,
19. Srce Isusovo, strpljivo i mnogoga milosrđa,
20. Srce Isusovo, bogato za sve, koji zazivaju tebe,
21. Srce Isusovo, izvore života i svetosti,
22. Srce Isusovo, pomirbo grijeha naših,
23. Srce Isusovo, nasićeno pogrdama,
24. Srce Isusovo, satrveno zbog opačina naših,
25. Srce Isusovo, do smrti poslušno,
26. Srce Isusovo, kopljem probodeno,
27. Srce Isusovo, izvore sve utjehe,
28. Srce Isusovo, živote i uskrsnuće naše,
29. Srce Isusovo, mire i pomirenje naše,
30. Srce Isusovo, žrtvo za grijehe,
} S m i l u j s e n a m a !

31. Srce Isusovo, spasenje onima, koji se ufaju u te,
32. Srce Isusovo, ufanje onima, koji umiru u tebi,
33. Srce Isusovo, milino sviju Svetih,
} Smiluj se nama!

Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, oprosti nam Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, usliši nas Gospodine!
Jaganjče Božji, koji uzimaš grijehe svijeta, smiluj se nama!
R. Isuse blaga i ponizna srca.
O. Učini srce naše po Srcu svojem.

P o m o l i m o s e.

Svemogući, vječni Bože, pogledaj na Srce preljubljenoga Sina svojega i na hvale i zadovoljštine, koje u ime grješnikâ tebi prikazuje, pa onima, koji milosrđe tvoje mole oproštenje udijeli umilostivljen, u ime istoga Sina svojega Isusa Krista, koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

1. SRCE ISUSA, SINA OCA VJEČNOGA, SMILUJ SE NAMA!

Razlog, koji nas potiče, da neku osobu poštujemo jest savršenstvo, što ga ta osoba posjeduje. Prema tome, što je koja osoba savršenija, ide je i veća čast, veće štovanje. Kako je pak Bog neizmjerno, apsolutno savršenstvo, koje neizmjerno natkriljuje svako savršenstvo, tako Bogu i pripada neizmjerna čast, neizmjerno štovanje, koje ima biti neizmjerno veće od svakoga drugog štovanja, ma ono iskazivali na pr. i samoj Majci Božjoj — najsavršenijemu stvoru.

Poštovanje, koje moramo Bogu iskazivati, obično zovemo klanjanje. Iz toga se vidi, kako se samo Bogu klanjamo, a nipošto Svetima. I spoljašnje je iskazivanje časti Gospodinu Bogu drukčije, nego ono, što ide njegove Svete.

Srcu se Isusovu smijemo i moramo *klanjati*, jer se klanjamo osobi Isusa, čije je Srce, i po kojemu Srcu nam se očituje ljubav Isusova. Znamo pak, da je Isus Krist pravi, vlastiti i istobistveni Sin Oca vječnoga.

Da nas prožme što veće štovanje prema Srcu Isusovu, razmotrimo odnos Isusa Krista prema Ocu nebeskome.

Najprije je Isus Krist *pravi* Sin Božji, a ne možda samo posinak Božji, ili, da se možda tako samo naziva. Sv. Ivan u prvom poglavlju svoga Evanđelja veli, da je Sin Božji sišao s neba i postao čovjek. Taj Sin Božji i ujedno čovjek jest Isus Krist, jedna osoba; prema tome je Isus Krist nesamo kao Bog već i kao čovjek Sin Božji, a Srce je Isusa Krista srce Sina Božjega. Zato treba da se klanjamo presv. Srcu Isusovu.

Kad velimo, da je Isus Krist pravi Sin Božji, velimo, da je i vlastiti i istobistveni Sin Oca nebeskoga; no ipak pomotrit ćemo i potonja dva naziva da nam bude to Sinstvo Božje Isusa Krista što jasnije — razumije se, koliko je to moguće za naš stvoreni um, k tome još grijehom potamnjeni.

Isus je Krist Sin Božji, koga je Bog Otac od vijeka rodio. Bog je naime razumna supstancija; u Boga je isto biti i spoznati, dok u nas nije tako; jer mi jesmo, ako i ne spoznajemo, ali imademo sposobnost spoznavati. Prema tome Bog od vijeka poznaje samoga sebe, i u sebi sve drugo. Ta spoznaja, nije samo kao u nas čin spoznajne moći — jer u Boga nije spoznavanje tek u moći — već apsolutna spoznaja, jest osoba Božanska, a zove se Sin, jer je ta spoznaja slična rođenju kod živih bića, zato se tako i zove. Bog Otac spoznaje sebe i sve drugo u svome Sinu, svojoj vječnoj spoznaji, potpuno i savršeno; zato je Isus Sin Božji jedini, a prvorođenac s obzirom na druge stvorove, koliko je naime vječna spoznaja, u kojoj Bog Otac spoznaje i sve druge stvorove. Sin Božji zove se u Sv. Pismu često mudrost Božja. Tako i ove riječi idu Sina Božjega: *»Ja sam proizišla iz ustiju Najvišega prije svakog stvorenja«* (Crkv. 24, 5.).

Isus je Krist Sin Božji istobistven s nebeskim svojim Ocem zato, jer je Riječ, kako ga naziva prvo poglavlje Ivanova Evanđelja: *»U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ«* (Iv. 1, 1.).

Umno to tumači velikan sv. Toma Akvinski veleći: »Sed intelligere divinum est ipsa substantia intelligentis. Unde Verbum procedens procedit ut eiusdem naturae subsistens, et propter hoc dicitur et genitum et Filius.« Možda bismo tu stvar ovako protumačili. Već smo rekli, da Bog spoznaje sebe od vijeka, i da ta spoznaja nije samo neki pripadak Božjem bistvu, već je sama Božja narav. Kako je pak ta spoznaja Sin Božji, to je on istobistven s Bogom Ocem.

Isus Krist, kako znamo iz Evanđelja, sve je to izrekao onim riječima: *»Ja i Otac jedno smo«* (Iv. 10, 30.).

Iz svega toga izlazi, da se moramo klanjati Srcu Isusovu — jer je to Srce Sina Božjega — uprav tako, kako se moramo klanjati Bogu Ocu i Bogu Duhu Svetomu; jer je jedno isto apsolutno savršenstvo svih triju osoba, a prema tome im pripada i jedno isto klanjanje. To nam klanjanje, prema našoj dvojakoj naravi, valja i iskazivati dvojakim načinom: duhovnim i tjelesnim načinom. Potonji način — tjelesni — valja da je odsjev nutarnjeg duhovnog načina.

Presveto i premilo Srce Isusovo, ti združuješ predraga savršenstva Sina čovječjega s klanjanja vrijednim savršenstvima Sina Božjega. Srce, koje si, od svih srdaca najplemenitije, najbolje, najponiznije, najblaže, najčistije, najstrpljivije, najmilosrdnije, puno žarke lubavi prema nama. Tebi najveće hvale izričemo poradi dobročinstava nama i drugim ljudima udijeljenih. Srce sveto, mi ti se klanjamo, i sebe tebi prikazujemo!

2. SRCE ISUSOVO, U KRILU DJEVICE MATERE OD DUHA SVETOGA SAZDANO, SMILUJ SE NAMA!

Čudo nad čudesima jest utjelovljenje Sina Božjega u utrobi Bl. Dj. Marije. Druga osoba Božanska postala je čovjek u vremenu, a da se nije ni najmanje promijenila u svojoj Božanskoj naravi. Sjedinila se u Isusu Kristu Božanska narav i čovječja u jednoj istoj Božanskoj osobi. Te se dvije naravi, jedna od druge neizmjerno različite, sjediniše trajno, ali se ne pomiješaše, već je jedna i druga narav zadržala svoja bistvena svojstva. Naš slabi razum, koji ne razumije toliko prirodnih tajni, kako bi razumio tu nebesku tajnu! Treba zato da ponizno prihvati tu objavljenu istinu.

Premda je utjelovljenje Sina Božjega, dakle i sazdanje njegova presvetog Srca, djelo čitavoga presvetog Trojstva, ipak se posebnim načinom pripisuje Duhu Svetome. Sv. Toma Akvinski navodi za to i trovrstan razlog. Mi ćemo barem dva razloga napomenuti.

Da se utjelovio Bog, razlog je njegova ljubav. — »*Jer je Bog tako ljubio svijet, da je predao jedinorođenoga Sina svoga, da nijedan, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego da ima život vječni*« (Iv. 3, 16.). Kako je pak Duh Sveti ljubav Oca i Sina, zgodno se utjelovljenje pripisuje Duhu Svetome, a napose sazdanje Srca Isusova, sjetilnoga znaka ljubavi.

Drugi je razlog, što se milost pridaje Duhu Svetome. Da je čovječja narav uzdignuta, utjelovljenjem uzeta od druge osobe Božanske, nije zasluga čovječje naravi, već je to samo milost. Dakle i s obzirom na narav čovječju zgodno se utjelovljenje pripisuje Duhu Svetomu, pogotovo sazdanje samoga Srca Isusova, koje ima biti duhovni izvor, iz kojega će teći obilate rijeke milosti u duše ljudske. Lijepo Petar Damijanski naziva Srce Isusovo Božjim blagom i izvorom života, nebeskom škrinjom i riznicom.

Pošto je anđeo Gabrijel navijestio Blaženoj Dj. Mariji, da će začeti i roditi Sina Božjega, zapitala je Marija anđela, »*kako će to biti, kad ja ne znam muža?*« I odgovori joj anđeo: »*Duh će Sveti doći na tebe, i sila će te Svevišnjega osjeniti*« (Lk. 1, 34. 35.). Sv. Ivan Krisostom ovako govori o spomenutim riječima: »Pitaš, kako može biti da ostavši djevicom začneš i rodiš? Znaj, da će se to zbiti silom i djelatnošću Duha Svetoga, koji će doći na tebe novim i neshvatljivim načinom.«

Nema časa, u koji bi bila narav čovječja Kristova rastavljena od naravi Sina Božjega, prema tome je i Srce čovječje Kristovo od prvog časa sazdano od Duha Svetoga.

Srce Isusovo sazdano, satvoreno je od Duha Svetoga, na način nama neshvatljiv, a u utrobi Bl. Djevice Marije. Kako je Isus pravi čovjek, dolikovalo je, da uzme tijelo, koje potječe od Adama. To više, što smo u Adamu svi sagriješili, jer svi narav čovječju vučemo od Adama, ta je pak narav trebala biti očišćena i pomirena s Bogom.

Nadalje čitava narav čovječanska bila je time počašćena: muška, što je muškarac izveo djelo otkupljenja; ženska, što je Otkupitelj začet i rođen od žene. Time se popunili načini, kako čovjek postaje. Adam naime stvoren je od Boga bez žene, Eva načinjena od muža bez žene, ostali ljudi nastaju od muža i žene. Preostajalo je samo da neko postane samo od žene. To je učinio Isus, uzevši tijelo od žene Bl. Dj. Marije. To nam već kazuje, kako je žena, koja je začela i rodila Isusa Krista, morala biti djevica. Kao djevica začela je nadnaravnim načinom u utrobi svojoj Sina Božjega, koji je time postao čovjek, i kao djevica rodila je Sina Božjega. Kako to vrijedi za čitavo tijelo, tako isto vrijedi i za presv. Srce Isusovo, kako se to veli u drugome zazivu.

Neizrecivim počitanjem treba da se napuni naša duša prema presv. Srcu Isusovu, izvoru za nas svake sreće i radosti.

3. SRCE ISUSOVO, S RIJEČJU BOŽJOM BITNO SJEDINJENO, SMILUJ SE NAMA!

Tim se zazivom veli, da se imademo klanjati presvetom Srcu Isusovu, jer je bistveno

sjedinjeno s Riječju Božjom, s drugom osobom Božanskom.

Sjedinjenje dviju naravi u Isusu Kristu u jednoj osobi, i to Božanskoj, ne može dokučiti stvoren, pa još k tome istočnim grijehom oslabljeni um ljudski; no da je uistinu tako, svjedoči svaka gotovo strana Svetoga Pisma Novoga Zavjeta. Ako dakle i ne možemo shvatiti to sjedinjenje, možemo barem donekle razumjeti, da to sjedinjenje nije na pr. samo izvanjsko, već doista bistveno.

Da što bolje shvatimo, što označuje riječ »bistveno (bitno)« u gore spomenutom zazivu, promotrimo ukratko, kakvo nije sjedinjenje dviju naravi Kristovih.

To sjedinjenje nije ponajprije slučajno — akcidentalno, kakvo je učio Nestorije veleći, da druga osoba Božanska prebiva u čovjeku Isusu Kristu kao u hramu, no dakako ipak drugačije negoli u drugim pravednicima; ili da je samo potpuni sklad između volje Isusa Krista čovjeka i Sina Božjega; ili da je Isus Krist čovjek samo sredstvo Sina Božjega; ili da je među njima samo čast i ime zajedničko.

Kako je poznato, protiv te se nauke osobito borio sv. Ćiril Aleksandrijski, te ju je i Crkva osudila.

Na prvi pogled udara nam u oči, kako bi po toj krivoj nauci bila dva Isusa Krista, a ne samo jedan, jer bi bile dvije osobe. Sveto nam Pismo, da druge razloge mimoiđemo, govori samo o jednom Kristu, zatim Sveto Pismo veli: »*I Riječ je tijelom postala*« (Iv. 1, 14.). No kako nijesu u Kristu dvije osobe — kako je to učio krivovjerac Nestorije — već samo jedna i to Božanska, tako nije u Isusu Kristo samo jedna narav — kako je to učio krivovjerac Eutih — već su dvije naravi i to Božanska i čovječja.

Da se kod sjedinjenja Božanske i čovječje naravi nije mogla izgubiti Božanska, jasno je svakome, jer je apsolutno vječna, ne može se dakle izgubiti; a da se kod toga sjedinjenja nije izgubila ni čovječja narav, svjedoči nam Sv. Pismo, kad pripovijeda o Isusu Kristu takovih djela, koja on ne bi bio mogao učiniti, da nije bio i pravi čovjek. Takova su djela, da samo neka spomenemo, Isusova muka i smrt na križu.

Ono, što sjedinjuje obje naravi u Kristu, jest osoba Božanska. Ako i jest u Kristu narav čovječja potpuna i savršena, ipak ne čini osobe, već je osoba samo Božanska.

Prema tome se djela Isusa Krista čovječanska i Božanska imadu pridavati i izricati o osobi Kristovoj, koja je Božanska u obadvjema naravima. Dakle je Srce Isusa Krista po naravi srce čovječje u osobi Božanskoj; dakle je to Srce Božansko, kako mi redovito velimo u svojim molitvama, upravljenim na presveto Srce Isusovo.

Iz toga se vidi, kako je Srce Isusovo predmet, od kojega nema ništa svetije ni na nebu ni na zemlji. Srcu Isusovu pripada najveće štovanje, klanjanje. Božansko Srce Isusovo, vrijedno da te časte i ljudi i anđeli! Ti si združeno bistveno s Riječju Božjom. Ti si svevišnjeg Boga pravo srce, dostojno Boga, sveto svetošću Boga. Božansko Srce, ispovijedamo tvoje neizmjerno dostojanstvo, klanjamo se veličanstvu tvome! Daj presveto Srce, da sjedinimo svoja čuvstva s tvojima. Tebi se, presveto Srce, posve predajemo sa svim, što jesmo i što imamo!

4. SRCE ISUSOVO, VELIČANSTVA BESKRAJNOGA, SMILUJ, SE NAMA!

Kad su Ivanovi učenici njega zapitali za Isusa, ovako im je Isusa orisao: »*Koji odozgo dolazi, on je nad svima. Koji je od zemlje, pripada zemlji i govori kao zemaljski. Koji s neba dolazi, jest nad svima*« (Iv. 3, 31.). Sam Isus veli za sebe: »*I tada će ugledati Sina čovječjega, gdje dolazi na oblaku s velikom silom i slavom*« (Lk. 21, 27.). A Apostol Pavao kaže za Isusa da »*sjedi s desne strane veličanstva na visini*« (Hebr. 1, 3.).

Da donekle shvatimo Isusovo veličanstvo, razmotrimo: kakvo je to veličanstvo.

Najprije valja reći, da je ondje ugled najveći, gdje je beskrajno veličanstvo. I među nama ljudima

na ovoj zemlji netko ima to veći ugled, što posjeduje veće dostojanstvo. Kako je pak Isusovo *dostojanstvo beskrajno*, to je i Isusov ugled najveći. Posve razumljivo, ta Isus je Sin Božji, druga osoba Božanska. No za Isusa, koliko je i čovjek, veli Sv. Pismo: »*Kad dođe Sin čovječji u slavi svojoj i svi anđeli s njime, onda će sjesti na prijestolje slave svoje*« (Mt. 25, 31.).

Veličanstvo pripada Isusu trajno, »*budući da ostaje uvijek, ima vječno svećeništvo*« (Hebr. 7, 24.), jer »*Isus Krist jučer je i danas isti i u vijeke*« (Hebr. 13, 8.). Riječi: »jučer i danas« označuju prošlo i sadanje vrijeme, pa cijela rečenica znači, da je Isus Krist *vječan*.

Veličanstvo sadržava u sebi i moć (maiestas — summa potestas). Isusovo je veličanstvo beskrajno, pa mu je takova i moć, ni od koga ograničena. O toj moći govori Apostol Pavao, kad veli: »*Nosi sve silnom riječju svojom*« (Hebr. 1, 3.). Sve što nije Bog, stvoreno je, t. j. razlog svome opstanku ima zahvaliti Gospodinu Bogu, koji *nosi sve silnom riječju svojom*, kako veli sv. Pavao. No stvorovi nijesu samo potpuno zavisni u svom bistvovanju od Stvoritelja, već su isto tako zavisni i u svome djelovanju. Bog dakle sve nosi i to *Riječju* sile svoje. Riječ pak Božja, kako znamo, druga je osoba Božanska, Sin Božji, koji je postao čovjek. Kako je pak Srce Isusovo s Riječju Božjom bistveno sjedinjeno, to pripada tome presvetom Srcu veličanstvo beskrajno, zato se i valja klanjati Srcu Isusovu. Spasitelj je rekao sv. Margareti Alacóque: »Tražim od tebe, da bude petak, koji prvi dolazi iza osmine Tjelovske, posvećen posebnome štovanju mojeg Srca; u koji dan, pristupajući k Svetome stolu, neka se zadovolji dužno štovanje za uvrede, koje se nanose mojemu Srcu u sv. Misi, najviše baš onda, kad sam javno izložen štovanju vjernika.«

Naše štovanje presv. Srca Isusova ima potjecati iz ponizne i čiste duše, da nam uzmognu koristi donijeti vrela, što teku iz Božanskog Srca.

Kao što su ona tri mladića u ražarenoj peći veličali Gospodina pozivajući u pomoć sve stvorove, tako nastojmo i mi danomice veličati presv. Srce Isusovo.

Kličimo ovako: »Blagosivajte, sva djela Gospodnja, Srce Isusovo, hvalite i uzvisujte ga dovijeka. Blagosivajte, anđeli Gospodnji, Srce Isusovo; blagosivajte nebesa, Srce Isusovo. Blagosivajte, sve vode, povrh nebesa, Srce Isusovo; blagosivajte vojske Gospodnje, Srce Isusovo. Blagosivajte, sunce i mjeseče, Srce Isusovo, blagosivajte, zvijezde nebeske, Srce Isusovo. Blagosivajte, sva kišo i roso, Srce Isusovo, blagosivajte, svi vjetrovi Božji, Srce Isusovo. Blagosivajte ognju i žego, Srce Isusovo, blagosivajte, studeni i žego, Srce Isusovo. Blagosivajte, rose i mrazu, Srce Isusovo, blagosivajte, lede i studeni, Srce Isusovo. Blagosivajte, ledovi i snijegovi, Srce Isusovo, blagosivajte, noći i dani, Srce Isusovo. Blagosivajte, svijetlo i tmine, Srce Isusovo, blagosivajte, munje i oblaci, Srce Isusovo. Nek blagosiva zemlja Srce Isusovo, neka ga hvali i uzvisuje dovijeka. Blagosivajte gore i brežuljci, Srce Isusovo, blagosivajte, sve biljke na zemlji, Srce Isusovo. Blagosivajte, izvori, Srce Isusovo, blagosivajte, mora i rijeke, Srce Isusovo. Blagosivajte, kitovi, i sve što se miče u vodama, Srce Isusovo, blagosivajte, sve ptice nebeske, Srce Isusovo. Blagosivajte, sve zvijeri i stoka, Srce Isusovo, blagosivajte, sinovi ljudski, Srce Isusovo. Nek blagosiva Izrael Srce Isusovo, neka ga hvali i uzvisuje dovijeka. Blagosivajte, svećenici Gospodnji, Srce Isusovo, blagosivajte, sluge Gospodnje, Srce Isusovo. Blagosivajte, dusi i duše pravedničke, Srce Isusovo, blagosivajte, sveti i ponizni srcem, Srce Isusovo. Blagosivajte, Ananija, Azarija, Misaele, Srce Isusovo, hvalite i veličajte, uzvisujte ga dovijeka. Blagosivajmo Oca i Sina sa Svetim Duhom, hvalimo i uzvisujmo ga dovijeka. Blagoslovljeno, si Srce Isusovo, na svodu nebeskome: i dostojno hvale i slavno i uzvisivano dovijeka.«

Veličati nam valja presv. Srce Isusovo nada sve djelima. To pak biva, ako smo vjerne sluge Srca Isusova. Služiti Srcu Isusovu jest kraljevati, jer Veličanstvo Isusovo nije poput zemaljskih veličanstva ograničeno, neznatno već beskrajno.

Mi moramo služiti Srce Isusovo, jer je to Srce

nesamo našega Stvoritelja već i našeg Otkupitelja. Otkupio nas je ne srebrom i zlatom, već svojom predragocjenom krvi. Zato ne smijemo biti robovi đavla i grijeha, od čega smo otkupljeni, već valja da smo sluge Isusa, čiji postadosmo tako dragocjenim otkupom.

5. *SRCE ISUSOVO, HRAME BOŽJI SVETI, SMILUJ SE NAMA!*

Izvanjsko poštovanje Boga zahtijeva i za to određeno mjesto. Takova mjesta zovu se *hramovi*, a i *žrtvenici*. Tako čitamo u Sv. Pismu Starog Zavjeta, da je mudri kralj Salomon podigao Gospodinu prekrasan hram. Isto tako stoji pisano: da je Jakov kamen, što ga je bio pod glavu metnuo, pomazao uljem i učinio žrtvenikom; Abraham da je sazdao ondje žrtvenik Gospodinu; Noa da je podigao žrtvenik; a to stoji u Sv. Pismu i za Setha i Abela.

Hram, dostojan Boga, ne može sazdati slaba ruka ljudska, zato je Gospod sebi sâm podigao, sazdao hram — u presvetom Srcu ljubljenoga svojeg Sina.

Istina, u Sv. se Pismu veli i za kršćane, da su hram Duha Svetoga: »*Ne znate li da ste hram Božji i Duh Božji da stanuje u vama? Ako tko ošteti hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer je hram Božji svet, a to ste vi*« (1. Kor. 3, 16. 17.). I za nebo se veli, da je hram, kako se to izriče u Otkrivenju sv. Ivana Apostola, na pr.: »*Tko pobjedi učinit ću, da on bude stup u hramu Boga mojega*« (3, 12.). — »*Zato su pred prijestoljem Božjim i služe mu dan i noć u hramu njegovu*« (7, 15.) — »*I otvori se hram Božji na nebu*« (11, 19.). No nijedan hram nije kao što je presveto Srce Isusovo, puno milosti i svetosti.

Srce Isusovo *hram je od vijeka određen.* Kako je naime od vijeka bilo od Boga određeno, da druga osoba Božanska uzme čovječju narav, tako je bilo određeno, da srce Boga-čovjeka bude sveti Božji hram.

Taj hram — presveto Srce Isusovo — bio je u vremenu *čudesno sazdan.* Najmudriji graditelj, Bog

imao je od vijeka ideju, plan toga svog hrama, koji je u vremenu predivno izveo. Čitamo u Evanđelju, da je anđeo Gabrijel rekao bl. Djevici Mariji: »*Duh će Sveti doći na tebe, i sila će te Svevišnjega osjeniti*« (Lk. 1, 35.).

Građa, što ju je Bog upotrijebio za taj hram, jest svakako najbolja, najplemenitija. Ta građa je prečista krv bl. Djevice Marije, kojoj reče anđeo Gabrijel: »*Zato će se i sveto, što će se roditi od tebe, zvati Sin Božji*« (Lk. 1, 35.). Zato i blagoslivlja ona žena u Evanđelju Mariju riječima upravljenim na Isusa: »*Blago utrobi, koja te je nosila*« (Lk. 11, 27.).

Oblik hrama Božjeg — bio je potpuno *savršen* — savršeniji naime nije mogao da bude, jer kad veli sveta Crkva za bl. Djevicu Mariju, »da je Svemogući i vječni Bog *udesio sudjelovanjem Duha Svetoga* tijelo i dušu preslavne Djevice Majke Marije, da bude dostojno prebivalište Sinu Njegovu«, kako je još sjajnije i veličajnije sazdao Trojedini Bog Srce Isusovo — hram svoj!

Kako su god temelji toga Božjeg hrama u nebesima, tako je taj hram i podignut nad sve drugo, jer Isus »sjedi s desne Boga Oca svemogućega«.

Divimo se veličajnim hramovima, što ih podigoše smrtni ljudi, a temelji su im nekoliko metara duboko, vrhovi pak malo tek u vis strše. Kako li se dakle moramo diviti veličajnome hramu Božjemu — Srcu Isusovu — što ga sazdao vječni, svemogući, premudri Bog!

Ako smo mi po riječima apostola Pavla, hram Boga živoga, jer smo urešeni milošću Duha Svetoga, koliko je uzvišeniji hram Isus, pun milosti i Duha Svetoga? I ako su naši udi hram Duha Svetoga, koji prebiva u njima po ljubavi, po kojoj izvodimo i djela ljubavi, koliko li je uzvišeniji hram Srce Isusovo, u kojem prebiva tjelesno (corporaliter) Duh Sveti, kako to veli apostol Pavao! Ako dakle sebe imademo častiti poradi te svetosti, koliko više moramo štovati presv. Srce Isusovo, koje je hram pun svetosti Božje!

Zato mi slavimo i častimo tebe, o presveto Srce Isusovo, i tebi se klanjamo! O Isuse, kad bi te častili

i slavili ljudi u presvetom Oltarskom Sakramentu, kako te časte i slave anđeli i sveti na nebu s presvetom tvojom Majkom na čelu!

6. SRCE ISUSOVO, ŠATORE VIŠNJEGA, SMILUJ SE NAMA!

Posljednji put promotrili smo, kako je Srce Isusovo hram Božji, a danas velimo, da je Srce Isusovo šator Višnjega. Razlika između hrama i šatora jest u tome, što je hram mjesto nepomično, a šator se dade pomicati s jednoga mjesta na drugo. Tako su Izraelci imali šator, u kome su prikazivali žrtve, dok im je Salomon sazidao veličajni hram. Zato velimo, da je Srce Isusovo šator Višnjega, budući da je Srce Isusovo bilo hram pomični, jer je Isus po svojoj čovječjoj naravi prolazio zemljom židovskom čineći svuda dobro — kako veli Sv. Pismo. I danas je s nama Isus na posebni, euharistijski način svagdje, gdje je presveta Euharistija.

Srce Isusovo je šator, kojim se očitovao Svevišnji cijelome svijetu: Židovima sâm, hodajući njihovom zemljom, poganima po Apostolima, svima pak po svojoj Crkvi.

Židovima je propovijedao sâm Spasitelj, da pokaže, kako veli sv. Toma, kako su njegovim dolaskom ispunjena sva obećanja, što su njima dana, a ne poganima. Zato i veli Apostol Pavao u poslanici Rimljanima (15, 8.), da je Isus Krist bio sluga obrezovanja — to jest apostol i propovjednik Židovima. U drugu ruku — veli sv. Toma — propovjedao je Židovima sâm Spasitelj, da pokaže, kako je njegov dolazak od Boga; jer je red tražio, da Židovima bude riječ Božja propovijedana prvima, budući da su oni bili Bogu bliže vjerom i štovanjem jednoga pravog Boga, a po njima da riječ Božja prijeđe na pogane. Stoga i veli Spasitelj da nije poslan nego k izgubljenim ovcama doma Izraelova. Sveti Jeronim kaže, da tim riječima Spasitelj nije rekao, da nije poslan i poganima, već da je u prvom redu poslan Izraelcima. Na taj način očitovao se Svevišnji Izraelcima, i bio od njih upoznat

po Isusu, u čijem je Srcu bio kao u šatoru i pokaznici.

Poganima se očitovao Svevišnji po Apostolima, kojima je Isus dao zapovijed, da idući u čitavi svijet propovijedaju Evanđelje svakome stvoru. No Apostoli nijesu samo nauku Kristovu navješćivali ljudima, već su i davali vjernicima Gospodina Isusa Krista u presvetoj Pričesti. I tako kao da je Isus Krist bio nošen narodima na ramenima Apostolâ.

Kako je Isus došao na svijet za sve ljude svih vremena, osnovao je svoju Crkvu na pećini, s kojom je vazda do svršetka svijeta. Kao što su Apostoli navješćivali i nosili Isusa narodima, isto tako to čini i Crkva: Papa i biskupi. Šator presv. Srca Isusova nije iščeznuo, već je prelazio od ramena Apostolskih na ramena njihovih nasljednika — i tako će to biti i unapredak do konca svijeta.

Šator već ljudski je to ljepši, što je uzvišeniji njegov prebivalac. Svevišnji našao si dostojan šator u Srcu Isusa Krista, jer je to Srce Božansko — druge osobe Božanske. Po tom šatoru — Srcu Isusovu — upoznali su i zavoljeli ljudi Gospodina Boga, koji je *»tako ljubio svijet, da je predao jedinorođenoga Sina svoga, da nijedan, koji vjeruje u njega, ne pogine, nego da ima život vječni«* (Iv. 3, 16.). Uzato po tome šatoru zadobiše ljudi milost, a po milosti život vječni.

Iz svega spomenutog izlazi, da nam se valja klanjati presvetome Srcu Isusovu, da nam treba prigibati koljena pred Isusom u svetohraništu. Na to nas sv. Crkva napose podsjeća na Tjelovski blagdan.

O šatore Višnjega, Presveto Srce Isusovo, primi nas pod svoje okrilje i ne daj da te ikad ostavimo! Daj, da budemo što čistiji i ljepši šator, u koji ćeš često, da svaki dan dolaziti po svetoj Pričesti!

7. SRCE ISUSOVO, KUĆO BOŽJA I VRATA NEBESKA, SMILUJ SE NAMA!

Prorok Baruch, veličajući sjaj doma Božjega i veličanstvo Božje, veli: *»O Izraele, kako je velika kuća Božja, i golemo mjesto posjeda njegovih! Veliko*

je, i nema mu kraja, uzvišeno i neizmjerno« (3, 24. 25.).

Hram Salomonov bio je kuća Božja, naše su crkve kuća Božja, čitav svijet je kuća Božja, nebo je kuća Božja. No niti hramovi, niti duše pravednika, niti svijet, niti nebesa nijesu kuća Božja, koja bi odgovarala neizmjernosti Božjoj. To je tek Srce Isusovo, koje je u pravome smislu:

I. Kuća Božja.

Srce Isusovo je kuća dostojna Boga. Kako milost čini dušu milim prebivalištem Bogu — *kod njega ćemo se nastaniti* (Iv. 14, 23.). — to punina neizmjerne milosti Srca Isusova — *vidjesmo slavu njegovu kao jedinorođenoga od Oca puna milosti i istine* (Iv. 1, 14.) — čini ga kućom Božjom nada sve Boga dostojnom.

Srce Isusovo, ta kuća Boga dostojna, njemu je i neizmjerno draga. Ta poznate su nam riječi nebeskog Oca: »*Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji*« (Mt. 3, 17.). Milo je dakle prebivati nebeskome Ocu u presvetome Srcu Isusovu, jer je tijelo Isusovo sveto. Tijelo uzeo je Sin Božji od presvete Djevice Marije; to tijelo sazdano je od Duha Svetoga, i za to veli Sv. Pismo: »*Duh će Sveti doći na tebe, i sila će te Svevišnjega osjeniti; zato će se i sveto, što će se roditi, zvati Sin Božji* (Lk. 1, 35.). Konačno tijelo Isusovo bilo je sveto i poradi svetosti duše Isusove, s kojom je bilo združeno.

Milo je prebivalište Srce Isusovo Bogu, jer je duša Isusova sveta i presveta. Zato i zove Apostol Pavao Isusa Krista kao čovjeka »nebeskim čovjekom«, kad veli ovako: »*Prvi je čovjek od zemlje, zemljani; drugi je čovjek s neba. Kakav je zemljani, takvi su i zemljani, a kakav je nebeski, takvi su i nebeski*« (1. Kor. 15, 47. 48.). Konačno je Srce Isusovo kuća Boga predraga poradi svetosti Sina Božjega, koja je neizmjerna. Srce pak Isusovo, kako smo već čuli u ovim našim razmatranjima, bistveno je sjedinjeno s Riječju Božjom, sa Sinom Božjim.

Srce Isusovo, kuća Božja, jedina može obuhvatiti svog prebivaoca — Boga. Za Isusa veli Apostol Pavao, da u njemu stanuje sva punina Božanstva (Kološ. 2, 9.). Prema tome Srce Isusovo obuhvatajući Sina, obuhvata Božju narav, zajedničku svim trima Božanskim osobama, koju, kako veli Sv. Pismo, nebesa ne mogu obuhvatiti.

Srcu Isusovu, jer je kuća Božja Boga dostojna, Bogu mila i jer Boga obuhvata, valja se klanjati. K ovoj veličajnoj kući Božjoj poziva nas Isus onim poznatim riječima: »*Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti*« (Mt. 11, 28.).

II. Srce Isusovo, vrata nebeska.

Kraljevstvo nebesko, kamo će ući pravednici poslije smrti, zove se i kućom — »*U kući Oca moga mnogi su stanovi*« (Iv. 14, 2.). Isus pak veli za sebe »*Ja sam vrata*« (Iv. 10, 9.). Kako su vrata kod naših zemaljskih kuća sredstvo, da ulazimo u kuću, tako je Srce Isusovo vrata duhovna, da uzmognemo ući u kraljevstvo nebesko.

Da je Srce Isusovo vrata nebeska svjedoči nam Sv. Pismo iznoseći riječi Isusove: »*Ja sam vrata. Ako tko kroz mene uđe, spasit će se*« (Iv. 10, 9.). Kraljevstvo nebesko bilo je ljudima zatvoreno poradi istočnoga grijeha i poradi osobnih grijeha. Smrću pak Kristovom na križu oslobođeni smo kako od istočnog grijeha, tako i od osobnih grijeha — od potonjih samo onda, ako se sjedinimo s Isusom po vjeri, ljubavi i sakramentima. Prema tome smrću Kristovom postala su nam vrata nebeska otvorena.

Srce Isusovo jest jedina vrata nebeska. Drugim riječima nitko ne može ući u kraljevstvo nebesko nego po Isusu Kristu. Sveti Petar rekao je knezovima narodnim i starješinama: »*I nema ni u jednome drugom spasenja, jer nema drugoga imena pod nebom danoga ljudima, kojim bismo se mogli spasiti*« (Dj. Ap. 4, 12.). »*Nitko ne dolazi k Ocu, do po meni*« (Iv. 14, 6.). To se isto veli i ovim riječima Apostola Pavla: »*Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje*« (Efež. 4, 5.).

Jedan je Gospodin, kako kaže Apostol Pavao: »*Imamo . . . i jednoga Gospodina Isusa Krista*« (Kor.

8, 6.). Tako je i jedna vjera naša, ona katolička, koju je učio jedan Gospodin naš, a danas je uči katolička Crkva, naročito sv. Otac Papa; kako je i jedno krštenje, bez koga se ne može ući u kraljevstvo nebesko: »*Ako se tko ne rodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo Božje*«, riječi su Božanskoga Spasitelja (Iv. 3, 15.).

Konačno je Srce Isusovo vrata, koja su svima otvorena. U Otkrivenju svetoga Ivana (3, 20.) stoji napisano: »*Evo stojim na vratima, i kucam. Ako tko čuje glas moj i otvori vrata, ući ću k njemu, i večerat ću s njim, i on sa mnom*«. Pa opet kod svetog Luke (14, 23.) veli Isus: »*Iziđi na putove i među ograde te primoraj neka dođu, da mi se napuni kuća*« Kako Isus radosno čeka i dočekuje skrušene grješnike, dokazuje nam prorok Ezekijel (18, 21., 22., 23.) riječima: »*Ako naime bezbožnik učini pokoru za sve grijehe svoje, što ih je počinio, i izvrši sve zapovijedi moje, i ispuni sud i pravdu, živjet će, i ne će umrijeti. Svih njegovih opačina, koje je počinio, ne ću se sjećati; u pravdi svojoj, što ju je učinio, živjet će; zar je volja moja smrt bezbožnika, govori Gospodin Bog, a ne da se odvrati od putova svojih, i da živi?*«

Vrata su nebeska po Srcu Isusovu otvorena, a i sigurna. Do nas je samo da na vrata kucamo i kroz njih ulazimo.

8. SRCE ISUSOVO, ŽARKO OGNJIŠTE LJUBAVI, SMILUJ SE NAMA!

U tome se zazivu isporeduje ljubav Srca Isusova sa žarkim ognjištem. Ljubav Srca Isusova je neizmjerna, pa je zato i ne možemo shvatiti. No da je barem donekle uzmognemo predočiti, daje nam sv. Crkva gornju poredbu.

Kao što oganj užari, usije ognjište, tako je i Srce Isusovo ražareno ljubavi Božjom.

Kad je neki farizej upitao Isusa, kušajući ga: »*Učitelju, koja je najveća zapovijed u zakonu?*« reče mu Isus: »*Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom! Ovo je najveća i prva zapovijed*« (Mt. 22, 36.—38.).

Presveto Srce Isusovo ljubilo je Gospodina Boga *dostojno, neprestano i žarko.*

I anđeli, koje je Gospodin stvorio, i koji su mu ostali vjerni, ljubili su Gospodina Boga od svoga postanja i ljubit će ga vazda; ali ta ljubav je ljubav stvora prema Stvoritelju. I bl. Djevica Marija ljubila je Gospodina Boga od prvoga časa svog života, ali i ta ljubav je samo ljubav stvora prema Stvoritelju. Bog pak je neograničeno, apsolutno dobro, te se kao neograničeno dobro može dostojno ljubiti samo neograničenom, apsolutnom ljubavi. Takove ljubavi ne može imati stvor, pa ni tako uzvišen, kao što je bl. Djevica Marija. Dostojnom ljubavi Boga ljubiti može samo presveto Srce Isusovo, jer je to Srce Sina Božjega. Samo Srce Isusovo gori od ljubavi Božje, koja je posve primjerena savršenstvu neizmjerno savršenog Boga.

Čovjek dalje ne može ljubiti Boga, pobuđivati u svojoj duši čine ljubavi, dok se ne razvije, dok se ne stane služiti razumom. Koliko dakle prođe časova, dana, mjeseci, pače i nekoliko godina, dok uzmogne čovjek ljubiti svojeg Stvoritelja.

Presveto pak Srce Isusovo ljubilo je dostojno Gospodina Boga od prvoga svog časa, jer kako kaže sv. Augustin: »Čim je Riječ sašla u utrobu, sačuvavši svoju narav, postala je tijelo i savršen čovjek«.

Kad čovjek dođe do upotrebljavanja razuma, može i mora u svojoj duši pobuđivati čine ljubavi Božje. Ali ti čini ne traju neprestano, već se pojave u našoj duši, pa ih opet i nestaje duši s vidika. U čovjeka ne može jedan čin trajati dugo, pa tako mi i ne možemo neprestano u duši imati trajan čin ljubavi Božje. Toj nesavršenosti naravi ljudske nije bilo podloženo presv. Srce Isusovo, već je ono imalo od prvog časa u sebi *trajan, neprestan čin ljubavi dostojne Boga.* Amo idu one riječi iz Pjesme nad pjesmama: »*Ja spavam, a srce moje bdi*« (5, 2.).

Presveto Srce Isusovo ljubilo je Gospodina Boga i *žarko.* Ta žarkost vidi se na pr. iz ovih riječi Spa-

siteljevih: »*Jelo je moje da činim volju onoga, koji me je poslao, i da izvršim djelo njegovo*« (Iv. 4, 34.).

Da je Srce Isusovo gorjelo od ljubavi Božje vidi se odatle što je i onda vršio odredbe svoga Oca nebeskoga, kad su bile i te kako trpke čovječjoj njegovoj naravi, kako nas o tome izvješćuje Sv. Pismo. Zar nas na to ne sjećaju one riječi: »*Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe kalež ovaj; ali ne kako ja hoću, nego kako ti*« (Mt. 26, 39.). žarko ljubiti Boga znači ljubiti ga, kako reče Isus »*svim srcem svojim i svom dušom svojom i svom misli svojom!*«

I ako mi Boga ne možemo ljubiti ljubavlju, koja bi njega bila dostojna, i ako ga ne možemo neprestano ljubiti, i ako ga ne možemo žarko ljubiti, kako je sve to bilo kod Srca Isusova, možemo ga ipak a i moramo ljubiti, čim smo ga upoznali. često nam valja na nj misliti, pa će često biti u našoj duši i čini ljubavi Božje. Ljubav pak naša prema Gospodinu Bogu bit će njega to dostojnija i to žarča u našoj duši, što budemo više trpjeli za Boga i njegovu proslavu!

Da li smo u dosadanjem našem životu radili oko takove ljubavi Božje!? Hoćemo li odsada raditi? Hoćemo! A presveto Srce Isusovo neka nam pomogne, neka svojom ljubavi raspali naša srca!

9. SRCE ISUSOVO, PRAVDE I LJUBAVI POSUDO, SMILUJ SE NAMA!

»Pravedno je ono, što je potpuno primjereno svome pravilu, a pravednost jest ta primjerenost. Skup pak sviju kreposti čini volju primjerenom svome pravilu, zakonu naime Božjemu. (Billuart 2a—2ae, dissert V., proem.) Drugim riječima: pravednost je isto što i svetost. U tome smislu i veli Evanđelje za svetog Josipa, da je bio pravedan čovjek, to jest svet; a sveta Crkva kaže za Srce Isusovo, da je posuda pravde, to jest svetosti.

Što koji čovjek svoju volju većma upodobi prema volji Božjoj, to je ljepša slika Božja. No nijedan stvor, pa ni bl. Dj. Marija, ni kerubimi i serafimi, ne mogu svojom naravi podati potpunu, savršenu sliku

Božju, jer to nadmašuje sile stvorene naravi. Zato nijedan stvor ne posjeduje apsolutnu puninu pravednosti ili svetosti, već samo relativnu, koja naime odgovara njegovoj naravi i njegovu određenju.

Jedino je Srce Isusovo apsolutno pravedno, sveto, jer je to Srce Sina Božjega. To hoće sv. Crkva kazati, kad Srce Isusovo naziva posudom svetosti.

Srce je Isusovo kao riznica svih kreposti i milosti, što sve skupa čine njegovu neograničenu svetost.

I mi svi treba da budemo sveti. U Starom Zavjetu stoji pisano: »*Budite sveti, jer sam ja svet*« (Levit. 11, 44), a u Novome: »*Budite dakle vi savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski*« (Mt. 5, 48.).

Po svetom se pak Tomi Akvinskom (1a—2ae, q. 81, a. 8.) traži za svetost troje: biti čist od grijeha, utvrđen u dobru, posvećen službi Božjoj.

Prema tome valja nam nastojati, da ne počinjamo nesamo teških grijeha, već nam se valja čuvati i lakih. Težak se grijeh protivi upravice volji Božjoj, prema tome i svetosti. Tko je u smrtnome grijehu, tome manjka nužni sklad i odnos prema Bogu; jasnije, taj se nalazi u opreci s voljom Božjom. Kako je volja Božja pravilo, norma svake ma i najmanje svetosti, tako je protivnost volji Božjoj neograničeno zlo. Čovjek griješeći teško se protivi volji Božjoj, postaje opak, ružan, gadan. Iz toga se vidi, kako je smrtan grijeh strašno zlo, a ljudi se često puta više boje kakova sićušnog zla, negoli grijeha. Jesmo li i mi takovi?

Laki grijeh ako nas i ne rastavlja s voljom Božjom, ipak nas na neki način od nje odaljuje, rasklimava odnos naš prema Bogu. Lakim grijehom zanemarujemo milosti Božje, činimo, da nam Bog uskraćuje obilate milosti. Razum naš stane mnogo toga da ne uviđa ili ne uviđa potpuno, volja sve više slabi, pohota biva sve jača. I tako biva čovjek sve više skloniji na grijeh. Pa kad nahrupi koja žešća napast, lako se pada. Zato i prava ljubav prema nama samima zahtijeva, da se čuvamo i lakih grijeha. Istina bez posebne milosti Božje nije ňam moguće, da ne počinimo

kada koji laki grijeh, ali je moguće da uz milost Božju barem tako često ne padamo u stotine lakih grijeha, pogotovo posve svojevoljnih.

Nije dosta da zla, grijeha ne počinjamo, već nam valja tvoriti dobro i to trajno, ili po riječima sv. Tome, treba da smo utvrđeni u dobru. Tko je utvrđen u dobru, stalan u dobru, taj je krepostan, svet. Pitajmo se, da li mi ozbiljno nastojimo oko toga, kako bismo se utvrdili u dobru? Da li smo kreposni, sveti? Konačno da li je naše življenje čitavo posvećeno Bogu? Da li mi sve, što radimo, radimo Bogu na slavu?

Srce Isusovo je posuda neizmjerno puna pravde i ljubavi. Kome da se utečemo u svome siromaštvu, ako ne Srcu Isusovu, prepunom svake svetosti? Gdje da zagrabimo svetosti, ako ne u Srcu Isusovu, koje ključa pravednošću, svetošću, ljubavlju?

10. SRCE ISUSOVO, DOBROTE I LJUBAVI PUNO, SMILUJ SE NAMA!

Srce Isusovo bolje je od sviju srdaca, jer dobrotom svojom natkriljuje sva srca, budući da je to Srce Sina Božjega, pa zato posjeduje neizmjernu dobrotu. Ljude dobra srca cijenimo i štujemo, ali je dobrota ljudi ograničena, jer ljudi posjeduju dobrotu u određenoj mjeri, manju ili veću. Zato je i rekao Božanski Spasitelj: »*Jedan je dobar (Bog)*« (Mt. 19, 17.). Dobrota Srca Isusova očituje se i time, što podnosi mlakost i neljubav, pače i zloću ljudsku. Zato se i Isus tuži na ljude riječima: »*Sinove odgojih i podigoh; a oni me prezreše. Vol poznaje gospodara svoga i magarac jasle gazde svoga; a Izrael mene ne poznaje; narod moj me ne razumije*« (Is. 1, 2., 3.).

Srce je Isusovo najbolje svima. Kako ljubi grješnike, pokazuje Sveto Pismo, koje veli, da je Isus došao na svijet da spasi svijet, a ne da ga sudi, da bolesni trebaju liječnika a ne zdravi. Ljubav Srca Isusova osjećaju grješnici sviju vremena. Zavirimo samo u povijest, bilo svetu bilo crkvenu i svjetsku, i vidjet ćemo, kako je ljubav Srca Isusova raspalila srca grješnika, te su postali od grješnika veliki sveci.

Dobrima očituje Srce Isusovo ljubav, da budu bolji i svetiji, prema riječima Svetoga Pisma: »*I tko je pravedan, neka još čini pravdu, i tko je svet, neka se još sveti*« (Otkr. 22, 11.).

Dobrotu svojega srca iskazuje Isus svima i u svemu. Tko da izbroji prerazlične milosti, što ih Isus udjeljuje sinovima ljudskim ovdje i na drugom svijetu! Štaviše i svoje tijelo daje nam za hranu. »*Uzmite i jedite; ovo je tijelo moje*« (Mt. 26, 26.).

Filozof Aristotel veli, da je dobro ono, za čime svi teže. Kako dakle moramo mi težiti za Srcem Isusovim, koje je dobrote puno! Sveti Pavao istaknuo je tu težnju riječima: »*Imam želju umrijeti i biti s Kristom*« (Filiplj. 1, 25.).

Srce Isusovo puno je i ljubavi. U ovom zazivu govor je o ljubavi Srca Isusova prema ljudima. Prvi je i temeljni dokaz ljubavi Srca Isusova, što je uzeo na se obličje ljudsko, postavši nam u svemu sličan, izuzevši grijeh. A postao je čovjek, da uzmogne za nas trpjeti i umrijeti, te nas učiniti sinovima Božjim po milosti, braćom svojom dragom, baštinicima kraljevstva nebeskoga, uživaocima ljubavi njegova presvetog Srca.

Ljubav je sila, koja združuje onoga, koji ljubi, s onim, koga ljubi. Kako nas je ljubio Isus, vidi se po tome, što je htio da bude vazda s nama: »*I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta*« (Mt. 28, 20.). S nama je Isus, kad boravi među nama u našim svetohraništima. No Isus hoće da bude s nama još i tješnje sjedinjen, zato i hoće da blagujemo njegovo sveto tijelo i pijemo njegovu presvetu krv, da tako bude on u nama, a mi u njemu. »*Tko jede Tijelo moje i pije Krv moju, ostaje u meni i ja u njemu*« (Iv. 6, 56.). Može li biti tjesnije i nježnije veze od ove!

Kad nas tako ljubi presveto Srce Isusovo, onda treba da mu uzvratimo ljubav za ljubav! Sam Božanski Spasitelj poziva nas preljubeznim riječima: »*Sine moj, daj mi srce svoje*« (Prič. 23, 26.).

Mi smo pak na žalost vraćali Isusu za njegovu ljubav nehajnost, šta više, možda smo ga i teškim grijesima vrijeđali. Molimo u Isusa oproštenje! Re-

cimo skrušena srca: Srce Isusovo, dobrote i ljubavi puno, smiluj se nama!

11. SRCE ISUSOVO, KREPOSTI SVIJU BEZDNO, SMILUJ SE NAMA!

Srce Isusovo nije samo dobrote, pravde i ljubavi puno, već je bezdno sviju kreposti. Krepost je dobro svojstvo, koje čini duh uvijek i djelotvorno spremnim na dobro; ili kako je označuje (definira) sv. Augustin: »dobro svojstvo duha, kojim se dobro (pošteno) živi, a nitko se zlo njime ne služi«.

Neke kreposti usavršuju razum u spoznavanju istine, druge — ćudoredne usavršuju volju u htijenju moralnog dobra; a treće opet bogoslovske izravno se odnose na Boga. Kako kreposti bogoslovske i ćudoredne čovjeka posvećuju, promotrit ćemo ukratko samo te dvije vrste kreposti kod presvetoga Srca Isusova.

U Srca Isusova bijaše *bogoslovska* krepost *ljubav.*

Ljubav je bogoslovska krepost, kojom ljubimo Boga nada sve, poradi njega samoga, a bližnjega kao sebe Boga radi. Ta krepost Srca Isusova natkriljuje neizmjerno svaku, pa i najveću ljubav srca ljudskoga prema Bogu. Zato se Crkva i obraća na Srce Isusovo zazivom: »žarko ognjište ljubavi«, što smo već promotrili. Iz toga nepresušnog izvora ljubavi izviru nebrojene rijeke kreposti, kao što su na pr. unutarnje duhovno veselje, mir, milosrđe, pa izvanjske: dobrotvornost, darivanje, bratska opomena (karanje). U Srcu Isusovu nisu mogle biti ostale dvije bogoslovske kreposti: vjera i ufanje, budući da je Isus gledao Božanstvo licem u lice. Međutim i Srce Isusovo moglo se nadati besmrtnosti i proslavi svoga tijela, što je tek nadošlo iza njegova slavnog uskrsnuća od mrtvih.

Srce Isusovo bezdno je ćudorednih kreposti.

Kako kreposti ćudoredne svodimo na 4 stožerne (kardinalne), to ćemo ih i promotriti, barem ukratko u Srca Isusova.

a) Prva je *mudrost* ili razboritost, koja čini čovjeka sposobnim da svagda ono čini, što ga najbolje vodi do njegove svrhe. Isus nije posjedovao tu krepost tek u nekoj mjeri, ograničenosti, već potpuno i savršeno; ta on je »izvor znanja i mudrosti«. Kad je u hramu ostao kao dvanaestgodišnji dječak u razgovoru sa židovskim mudracima, »*svi koji su ga slušali, divili se njegovu razumu i odgovorima*« (Lk. 2, 47.).

b) U Srca Isusova bijaše *pravičnost* ili postojana i vječna volja svakome dati ono, što koga ide: »*Podajte, dakle, caru carevo i Božje Bogu*« (Mt. 22, 21.). Svoju pravičnost prema Bogu izriče Isus ovim riječima: »*Jelo je moje da činim volju onoga, koji me je poslao*« (Iv. 4, 34.). »*Poštujem Oca svojega*« (Iv. 8, 49.). »*I provede svu noć u molitvi Božjoj*« (Lk. 6, 12.). Napokon prinosi samog sebe Ocu svome nebeskomu za žrtvu pomirnicu.

O pravičnosti Srca Isusova prema ljudima kazuje nam Sveto Pismo, kad pripovijeda riječi i djela Isusova upravljena na ljude. Tako: »*Prošao je čineći dobro*« (Djel. Ap. 10, 38.). »*Ugleda grad (Jeruzalem naime) i zaplače nad njim*« (Lk. 19, 41.). Evanđelja iznose život i djela Isusova, naročito dobročinstva iskazana ljudima, i to samo neka, a mnoga i mnoga nijesu iznijeli, kako to izrijekom spominje sv. Ivan.

c) Kakova bijaše u Isusa jakost, srčanost, daje nam slutjeti Sv. Pismo pripovijedajući progonstva, patnje, muke, groznu smrt, što je sve podnijelo jako Srce našega Božanskog Spasitelja. U svim tim križevima prosijeva uz neograničenu jakost i neograničena spremnost na križeve te ustrajnost do smrti, a smrti na križu. Zato i stoji za Isusa pisano u Starom Zavjetu: »*I počivat će na njemu duh jakosti*« (Is. 11, 2.); »*Evo Gospodin Bog doći će u jakosti*« (Is. 40, 10.).

d) Kako svima krepostima, tako se Srce Isusovo odlikovalo i krepošću umjerenosti, koja uči i upravlja čovjeka, da vlada sâm sobom i da tjelesne požude pokorava razumu. Da spomenemo tek neke vrste te kreposti. Postio je 40 dana u pustinji. Kako se odlikovao Isus čistoćom vidi se već odatle, što nije dopustio da ga njegovi krvni neprijatelji obijede ni

sjenkom nečistoće, dok je dopustio druge potvore. Isusova pak poniznost, krotkost, blagost, čednost udaraju u oči ljudima svih vremena, jer te kreposti kao da na osobiti način od nas traži. Za sva vremena rekao je Isus: »*Jer sam vam dao primjer, kako ja učinih vama, tako i vi da činite*« (Iv. 13. 15.). »*Vi ste prijatelji moji, ako činite, što vam ja zapovijedam*« (Iv. 15, 14.).

Na slikama Srca Isusova gledamo, kako Isus jednom rukom pokazuje na svoje Božansko Srce, što uistinu Isus i čini veleći ujedno, što je nekad rekao Mojsiji: »*Gledaj i čini po primjeru, što ti je na brdu pokazano*« (Izl. 25, 40.).

Što ljude čini sretnima već na ovom svijetu? Jedino krepost! Hoćemo li biti srećni u vremenu i vječnosti, valja nam se vježbati u krepostima. Teško je to, ali ne preteško; a često puta i lako, jer pred nama stupa Isus utirući put, a na nama je da samo slijedimo njegove stope. Srce Isusovo, kreposti sviju bezdno, ispuni naša prazna i siromašna srca obiljem svojih kreposti!

12. SRCE ISUSOVO,SVAKE HVALE PREDOSTOJNO, SMILUJ SE NAMA!

Uvjerenje vjernika, da je Srce Isusovo svake hvale predostojno, učinilo je, da se pobožnost toga presvetoga Srca raširila po čitavom svijetu. Izvrsnosti presvetoga Srca sile svakoga pravoga vjernika da kliče s okrunjenim pjesnikom: »*Vazda je u ustima mojim hvala njegova*« (Ps. 32, 2.). Tako se ispunja riječ Psalma (149, 1.): »*Hvala Njegova je u Crkvi svetaca*«. Posljednji, 150. Psalam ovako potiče na hvaljenje: »*Hvalite Gospodina u svetištu njegovu; hvalite ga na tvrđi slave njegove. Hvalite ga radi djela njegovih; hvalite ga u jakoj tvrđi njegovoj. Hvalite ga uz glas trublje; hvalite ga uz psaltir i citaru. Hvalite ga uz bubanj i igru; hvalite ga uz žice i frulu. Hvalite ga uz jasne cimbale, hvalite ga uz cimbale vesele. Svaki duh neka hvali Gospodina. Aleluja*«. Kako poziva Sveto Pismo na hvaljenje Boga, tako valja da se odazovu anđeli, ljudi i svako stvorenje.

Premda je tjelesno Srce Isusovo u vremenu postalo u prvom redu zbog ljudi, jer kako kaže Vjerovanje: »*koji je poradi nas ljudi, i poradi našega spasenja sašao s neba i utjelovio se*«, ipak i anđeli imadu razloga hvaliti presveto Srce Isusovo, jer blaženstvo, koje su anđeli uživali, pošto su izdržali kušnju, povećalo se donekle — ne u bitnosti — utjelovljenjem Sina Božjega. Presvetome Srcu Isusovu stajali su ti blaženi dusi uvijek na službu, nalazili se u njegovu društvu, dobivali od njega različite milosti rasvjetljenja.

Kako anđeli na nebu, tako treba da i ljudi na zemlji hvale presveto Srce Isusovo, jer je ono najbogatije ,najmudrije, najsvetije: jednom riječi, jer je ono Božansko. Naročito treba da imamo na umu, kako je to Srce nama najbolje.

Bijasmo sluge grijeha, sinovi srdžbe, robovi đavla, stenjući pod njegovom opakošću. Kakovo je to stanje bilo, kazuje nam povjesnica, iznoseći jade i nevolje, zablude i strasti, koje su tištile rod ljudski. To doba možemo nazvati duhovnom tamom, za koje se nije znalo: što je čovjek, odakle je, kamo ide. Tama fizička strašna je stvar, a duhovna tama još je gora. Strašno je biti tjelesno slijep, no kud i kamo je gore biti duševno slijep. Što koristi gledati svijet i njegove krasote, a ne znati što su i čemu su! I životinja gleda tjelesnim očima, a tko bi od ljudi mogao razumno htjeti biti životinja? Doista jadno bijaše stanje roda ljudskoga! No došlo je na svijet svijetlo od svijetla, i rasvijetlilo svakog čovjeka dobre volje. Srce Isusovo je to svijetlo. Kako ga ne hvalimo! Bog je postao jednak nama jadnim ljudima u svemu izuzevši grijeh. Postao je dijete, siromah, nevoljnik, patnik, mučenik! Sebe je ponizio, a nas uzvisio, učinivši nas braćom svojom, subaštinicima svojim, baštinicima kraljevstva nebeskoga. Pa da još tko bude među nama, a da ga ne bi hvalio!

Hvalu Bogu pjevaju sva stvorenja time, što jesu, što očituju u nekoj mjeri savršenstva Božja. Ali sva stvorenja treba da hvale Boga i zato, što je postao čovjek, te time uzdigao stvorenje — čovječju narav.

Kako je poradi grijeha ljudskoga stradala i priroda, naročito živa, tako je trebalo da pridignućem

pale ljudske naravi bude i priroda pridignuta. U čovjeku je sadržano svako stvorenje, jer, kako lijepo tumači sv. Grgur: »*Imenom, »Svako stvorenje« označuje se čovjek. Od svakog naime stvorenja ima ponešto čovjek. Ima naime zajedničko biti s kamenjem, živjeti s biljkama, osjećati sa životinjama, razumijevati s anđelima. Ako dakle ima čovjek ponešto zajedničko sa svakim stvorenjem, donekle je čovjek svako stvorenje*« (Hom. 29. in Evang.).

Srce Isusovo rasvjetljujući svojom milosti dušu ljudsku rasvjetljuje i tjelesnu čovječju narav: »*Ili ne znate* — piše Apostol Pavao Korinćanima — *da je tijelo vaše hram Duha Svetoga?*« (1. Kor. 6, 19.). Čudesa učinjena na prirodi jesu izljev blagoslova Božjeg i na nju, koja na svoj način hvali Gospodina.

Tjelesa pravednika bit će proslavljena, kako znamo, iza uskrsnuća mrtvih. A kako je svijet — veli sv. Toma — na neki način stvoren čovjeka radi, zapast će i ostala tjelesa svijeta bolje stanje. To novo stanje gledao je sv. Ivan u Otkrivenju, pa veli: »*I vidjeh novo nebo i novu zemlju, jer prvo nebo i prva zemlja prođoše*« (Otkr. 21, 1.).

Valja nam reći s Isaijom prorokom: »*Milosrđa Gospodinovih sjećat ću se i hvaliti Gospodina za sve što nam je učinio*« (Is. 63, 7.). Da, hvalit ćemo Božansko Srce Isusovo, hvaliti jezikom, srcem i djelima!

13. SRCE ISUSOVO, KRALJU I SREDIŠTE SVIJU SRDACA, SMILUJ SE NAMA!

Isus je kralj, jer »*Sin si moj; ja te danas rodih*« (Ps. 2, 7.), govori po Psalmistu Bog Otac, a sv. Ivan u Otkrivenju veli za Isusa: »*I ima na haljini i na bedru svome napisano ime: Kralj kraljeva i gospodar gospodarâ*« (19, 16.).

Srce Isusovo je *kralj* sviju srdaca.

Riječi su Isusove: »*Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta*« (Iv. 18, 36.), »*jer gle kraljevstvo je Božje među vama*« (Lk. 17, 21.). Zato i jest Isus kralj srdaca naših, duše naše, a ne samo tjelesa.

Da promotrimo neka svojstva toga našeg božanskog Kralja!

Najprije odlikuje se *krotkošću*. »*I ja kao janje krotko*« (Jer. 11, 19.). Ta se krotkost očituje: a) p o n i z n o š ć u njegova života. Premda je mogao izobilovati blagom i bogatstvom, jer sve što jest, njegovo je, ipak je htio biti od najsiromašnijih siromašniji. »*Ja sam siromah i ubog*«, kazuje nam u Psalmu (39, 18.); b) j e d n o s t a v n o š ć u u općenju, jer je znanje njegovo bilo s kreposću: »*Pustite djecu neka dolaze k meni i ne branite im*« (Mk. 10, 14.). »*Idi brzo na trgove i ulice gradske, i dovedi ovamo siromahe i sakate, slijepe i hrome... da mi se napuni kuća*« (Lk. 14, 21. 23.).

Druga je vrlina kralja naših srdaca *revnost*. U drugoj knjizi Mojsijevoj (Izl. 34, 14.). veli Gospodin o sebi: »*Gospodin, revnitelj je ime njegovo*«. To znači, da Srce Isusovo nije zadovoljno time, da samo zapovijeda nad srcima našim, nego ono hoće da ga nada sve ljubimo. Srce Isusovo treba da ljubimo cijelim, nerazdijeljenim srcem. Dva gospodara ne možemo služiti. Svijet ljubiti i Srce Isusovo ljubiti — zajedno ne ide, a ipak mnogi bi to htjeli; u tom i jest sva nevolja mlakih, površnih duša. Srce Isusovo je revnitelj, pa ne dopušta da ikoga više ljubimo od njega. I tko više ljubi, kako znate, oca ili majku, brata ili sestru, muža ili ženu, od njega, nije njega dostojan. Stoga i kliče Apostol Pavao: »*Kad bih još ljudima ugađao, ne bih bio sluga Kristov*« (Gal .1, 10.). Zgodno opaža sv. Bernardo: »*Ne mogu se miješati istinita dobra s taštima, vječna s raspadljivima, duhovna s tjelesnima, najviša s najnižima, da ujedno misliš na ono, što je gore i na ono, što je na zemlji.*«

Kršćanima mlakima valja reći, što je rekao prorok Ilija čitavu Izraelu: »*Kako dugo ćete hramati na dvije strane? Ako je Gospodin Bog, slijedite ga; a ako je Baal, slijedite njega*« (III. Kralj. 18, 21.).

Ljubav svoju treba da zasvjedočimo noseći svagdanji križ, jer: »*I tko ne nosi križa svoga i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik*« (Lk. 14, 27.). Pa kako se Isus Krist po muci i križu dovinuo slave, tako

valja i nama, jer nije učenik nad učiteljem: »*Ako su mene progonili i vas će progoniti*« (Iv. 15, 20.). No konačno: »*Blago vama, kad zamrze ljudi na vas i kad vas izopće i pogrde i zabace ime vaše kao zlo zaradi Sina čovječjega. Veselite se u onaj dan i klikujte, jer, gle, velika je vaša plaća na nebu*« (Lk. 6, 22. 23.).

Kralj naš Isus Krist jest *moguć*, da, *svemoguć*. Nad srcima ljudskim nema ljudske vlasti, tek Bog, Isus Krist gospoduje i srcima; on čini da se tvrda, kamena, ledena ljudska srca otope i budu meka, prikladna za kreposno življenje. To njegovo djelovanje ne nanosi sile čovječjoj volji, već je milo potiče, a razum rasvjetljuje. To su djelovanje osjetili toliki sveci Božji, naročito oni, koji postadoše sveti od velikih grješnika. Takovo djelovanje možemo i mi osjećati, a na nama je, da se tome ne opremo, već se posve predano vođenju moćne ljubavi Srca Isusova.

Kad molimo Očenaš, izgovarajmo one riječi: »Dođi kraljevstvo Tvoje« nesamo jezikom već i čitavim srcem želeći da Srce Isusovo bude kralj naš, na čistu, plemenitu, sjajnu prijestolju srca našega. Svaki od nas neka često kliče: Srce moje, ne robuj blještavim, zamamnim i niskim stvarima svijeta ovoga, nego ljubi veliko, sveto, Božansko Srce Isusovo!

Srce je Isusovo i *središte* sviju srdaca.

Isus je za sebe unaprijed rekao: »*A ja, kad budem podignut od zemlje, sve ću k sebi privući*« (Iv. 12, 32.).

Srce je Isusovo središte sviju srdaca iz više razloga. Sv. Ivan Evanđelist (Iv. 1, 1.—3.) veli: »*U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ. Ova bijaše u početku kod Boga. Sve je po njoj postalo, i bez nje ništa nije postalo, što je postalo.*« Kako je Riječ Božja t. j. Sin Božji bio uzor za sve, što je stvoreno, tako je i njegovo presveto Srce bilo uzor za srca ljudska. Da se poslužimo poredbom valja nam reći, tako naša srca u svom bistvovanju stoje do Srca Isusova, kao što stoji svijetlo Mjeseca do svijetla Sunca.

Središte je srdaca Srce Isusovo radi svoje *savršenosti*. Štogod ima dobra, lijepa, plemenita, uzvišena u srcima ljudskim, sve to nalazi se u Srcu Isusovu u potpunoj i neograničenoj savršenosti, kao što se iz njega i crpa. Sunce je zemaljsko središte za svijetlo, toplinu tjelesa u sunčanom sustavu, jer od njega dobivaju svijetlo i toplinu. Svijetlo i toplina duše naše, srca našega jest Božansko Srce Isusovo. I kao što tjelesa zbog tjelesne teže (gravitacije) idu za središtem, tako treba da i naša srca teže, hlepe za središtem svojim, Srcem Isusovim. Težnja (gravitacija) srdaca jest ljubav.

Naš je život na ovoj zemlji putovanje po stranoj zemlji u našu pravu domovinu. Zato treba da s prorokom Davidom vapijemo: »*Žeđa duša moja Boga jakoga, živoga; kad ću doći i pokazati se pred licem Božjim?*« (Ps. 31, 3.) i »*kao što čezne jelen za izvorvodom, tako čezne duša moja za tobom, o Bože*« (Ps. 41, 2.). Mi smo ovdje doista zarobljenici pa »*kako da pjevamo pjesmu Gospodnju u zemlji tuđoj?*« (Ps. 136, 4.). Da, pjevati nam je, ali pjevanje naše neka je uzdisanje, plakanje, žuđenje, jer »*Stvorio si nas Gospodine za se; i nemirno je srce naše, dok u Tebi ne počine*«, lijepo reče sv. Augustin. Srce je Isusovo vrelo istine, dobrote, ljepote, kako dakle da ne čeznemo za njim!

Napokon, svako je naše *djelovanje od Boga*, od Srca Isusova, jer je Isus rekao: »*Bez mene ne možete ništa učiniti*« (Iv. 15, 5.). Sve dakle, što jesmo, imamo i radimo od Boga je, od Srca Isusova, sve dakle, moramo i dati Srcu Isusovu. A kako su daleko mnoga srca ljudska od Srca Isusova! Možda i naša! Odsad bit će Isusovo Srce kralj i središte srca našega.

14. SRCE ISUSOVO, U KOJEMU JE SVE BLAGO MUDROSTI I ZNANJA, SMILUJ SE NAMA!

Sv. Pismo upotrebljava riječ *mudrost* u različitom značenju; no kad velimo, da je Srce Isusovo »blago ili riznica mudrosti«, valja tu riječ uzeti u ova dva značenja, naime, mudrost je ime Sina Bo-

žjega, koji je postao čovjek, te je riznica znanja Božjih stvari, koje je riječima i primjerom ljudima podao.

Apostol Pavao divi se Božjoj mudrosti riječima: »*O dubljino bogatstva i mudrosti i znanja Božjega! Kako su nedokučljivi sudovi njegovi i neistražljivi putovi njegovi*« (Rimlj. 11, 33.).

Bog spoznaje sebe savršeno. To spoznanje nije kao u nas ljudi, koji neku stvar, spoznaju, imamo pred očima, u duši, tek kratko vrijeme, a onda opet stvar spoznanja zamakne s našega duševnog horizonta. Bog spoznaje vazda, u njega nikad ne prestaje spoznanje. Druge stvari spoznaje Bog u sebi i to prošle, sadašnje i buduće i to u njihovu stvarnom bistvu. Božje je znanje sigurno, izvjesno, jer Bog se kako nam kaže katekizam, ne može prevariti niti prevaren biti.

Kako je maleno naše znanje, a da i sakupimo svekoliko znanje što su ga ljudi posjedovali, što ga posjeduju ili će ga posjedovati, nama bi se to znanje pričinilo prilično golemo, poredimo li ga s Božjim znanjem, nestaje ga. »*I nema stvora nevidljiva pred njim, nego je sve golo i otkriveno očima onoga, kome treba da dademo račun*« (Hebr. 4, 13.). »*Bogu su poznate i naše najskrovnije misli, jer je on koji ispituje bubrege i srca*« (Otkr. 2, 23.).

Kako teško dolazi čovjek do znanja, svjedoče nam škole. Bog spoznaje bez istraživanja i teškoća i ne spoznaje Bog, kao mi ljudi dio po dio, već sve poznaje zajedno. Množinu znanja Božjega, Srca Isusova označuje Sveto Pismo ovako: »*Sva je mudrost od Gospodina Boga, i razlijeva je nad svim svojim djelima i nad svakim tijelom, kako hoće, i dao ju je onima, koji ga ljube*« (Crkv. 1, 1. 10). A sv. Ivan u svom Evanđelju navodi riječi Isusove, kojima kaže kako poznaje svoga Oca nebeskoga: »*A ja ga znam i kad bih rekao da ga ne znam, bio bih lažac kao vi. Nego ga znam i riječ Njegovu držim*« (Iv. 8, 55.). Ta Sin Božji jest nestvorena mudrost Božja, kojom Otac spoznaje sebe; Sin Božji jest riječ Božja, jest

pojam Božji. No Isus i kao čovjek spoznaje Boga, gleda ga licem u lice savršenije od drugih stvorova.

Isus spoznaje Boga i u Bogu spoznaje stvorove. To spoznavanje spominje Apostol Pavao pišući Hebrejima (4, 13): »*I nema stvora nevidljiva pred njim.*« Ta je riznica mudrosti nama sakrivena, jer je naš duh preslab da je shvati. Spoznanje naše odgovara našoj naravi i spoznaje naše su prema načinu, kako mi spoznajemo, a mi neposredno upoznajemo stvari u individualnoj tvari od koje se dižemo apstrakcijom. No nadosjetno tvarju (materijom) nepredočeno mi ne možemo neposredno spoznati. Tako mi doista ne možemo zaviriti u riznicu mudrosti Srca Isusova.

U zazivu se spominje mudrost i znanje. Mudrost je znanje Božje. Riječ spoznaje sebe i sve u sebi. Stoga i Isus, čije Srce štujemo, savršeno spoznaje Boga i stvorove u Bogu ili u sebi, jer je slika Božja. To spoznanje pripada Isusovoj naravi Božanskoj i na način, koji je prema toj naravi. No kako je Isus i čovjek, spoznaje i kao čovjek Boga i stvorove načinom ljudskim. I ovo znanje, da ga što bolje lučimo od mudrosti, znanja Božanskog, možemo nazvati stvoreno znanje Srca Isusova, jer je i to imao Isus, budući da je bio i pravi čovjek. To znanje je trojako: *blaženo, uliveno* i *stečeno*.

Blaženo znanje imadu blaženi u nebu, jer Boga jasno spoznaju ili gledaju. Sv. Pavao veli: »*Jer gledamo sada kroz ogledalo u zagonetki, a tada ćemo licem u lice*« (I. Kor. 13, 12.). Apostol se Pavao ovdje služi poredbom, naime, dok smo na ovom svijetu, Boga upoznajemo kroz ogledalo u zagonetki, slici; jer ogledalo nam ne predočuje sam predmet, nego samo sliku predmeta, no na drugom svijetu gledat ćemo Boga samoga — slikom izraženo: licem u lice. Takovo spoznanje Boga, takovo gledanje Boga, posjedovao je Isus živeći još vidljivo na ovom svijetu; a to je gledanje bilo savršenije od gledanja svakog stvora, da, i od gledanja sviju stvorova. I kao čovjek, rekao je Isus za sebe: »*A ja ga znam, i kad bih rekao, da ga ne znam, bio bih lažac kao i vi. Nego ga znam i nje-*

govu riječ držim« (Iv. 8, 55.). Kad Isus i kao čovjek ne bi bio gledao Boga licem u lice, ne bi bio znao, već samo vjerovao.

Pored toga blaženog znanja imao je Isus *uliveno* znanje, kojim je spoznavao sve naravno i nadnaravno, a spoznavao je i iskustveno, kao i mi što spoznajemo; samo je to njegovo spoznanje bilo savršeno, dok je naše vrlo manjkavo.

Srce je Isusovo knjiga mudrosti i znanja. Tu knjigu trebaju da čitaju naročito svećenici, redovnici i druge pobožne duše. Kad ljudi ovoga svijeta pomamno upravo gutaju mudrost i znanje ljudsko, zar ćemo mi sinovi svijetla manjom revnosti čitati iz te Božanske knjige? Mudrost i znanje Srca Isusova otkriva nam Evanđelje, uopće Sv. Pismo, naročito Novog Zavjeta. A i druge pobožne knjige iznose na vidjelo mudrost i znanje Srca Isusova. Crpimo znanje iz tih knjiga!

15. SRCE ISUSOVO, U KOJEM PREBIVA SVA PUNINA BOŽANSTVA, SMILUJ SE NAMA!

Svakako je najveće djelo Božje, Utjelovljenje Sina Božjega, kojim je Riječ Božja uzela čovječju narav od Adama po bl. Djevici Mariji. Tako je Sin Božji iste naravi s Ocem, uzevši tjelesno srce uresio ga darovima Božanstva, učinio da u tom srcu prebiva sva punina Božanstva. Duboka je to tajna, koju ne može da shvati ljudski um. No ipak valja nam nastojati, da spomenuti zaziv, što bolje razumijemo, koliko je to moguće.

U Bogu su tri osobe stvarno različite, a jedna je samo Božanska narav, jedna ista u svim trima osobama. Bog Otac poznajući sebe od vijeka, sebe shvaća i obuhvaća. Ta spoznaja Božja potpuna je slika Boga, koji spoznaje; ta vječna spoznaja, rođena od Oca, jest Riječ, jest druga osoba Božanska, jest Sin Božji, iste naravi kao i Otac. Bog Otac ne spoznaje samo sebe, već se i ljubi, ljubi svoju spoznaju, Riječ, svog Sina, koji ljubi svog Oca, od koga je od vijeka rođen. Ta zamjenična ljubav Oca prema Sinu, Sina prema

Ocu, jest treća osoba Božanska, Duh Sveti. Budući da imaju sve tri osobe Božanske jednu istu narav, izlazi, da gdje je Sin, tamo mora da je Otac i Duh Sveti. Prema tome je i Bog Otac i Bog Duh Sveti u Srcu Isusovu, jer je tamo Sin Božji, koji se utjelovio, koji je postao čovjek.

Božanska narav Oca i Duha Svetoga, jednako je nazočna u tjelosnom Srcu Isusovu, budući da sve tri osobe imaju jednu istu Božansku narav. No kako je samo druga osoba Božanska, Sin, postao čovjek, a osobe se Božanske međusobno stvarno razlikuju, izlazi, da je drugačije nazočna osoba Sina Božjega, u tjelesnom srcu Isusa Krista, a drugačije da su nazočne druge dvije Božanske osobe: Otac i Duh Sveti. Samo Bog Sin nazočan je u presvetom Srcu Isusovu kao osoba, dok druge dvije nijesu nazočne kao osobe, nego svojom Božanskom naravi, koja je ista i u drugoj osobi Božanskoj. A kao osobe nazočne su Otac i Duh Sveti u Srcu Isusovu, tako što se osoba Oca i Duha Svetog nalazi u osobi Sina, a da ipak sve tri Božanske osobe ostaju nepomiješane, stvarno različite. Iz rečenog se razabire, što znače riječi, da u Srcu Isusovu prebiva sva punina Božanstva. Prebiva naime Božanska narav, koja je jedna i nerazdjeljiva. Prebiva kao osoba Sin Božji, a druge dvije osobe Božanske, prebivaju toliko, koliko se kao osobe nalaze u drugoj osobi Božanskoj.

Da u Srcu Isusovu prebiva sva punina Božanstva, učinio nas je sam Isus Krist riječima i djelima.

Isus reče Apostolima: *»Izišao sam od Oca«* (Iv. 16, 27.), t. j. poslan sam od Oca, od koga sam se rodio, njegov sam Vječni Sin. Da je u Njegovoj osobi nazočna i osoba Oca, kazuju ove riječi: *»Vjerujte mi da sam ja u Ocu i da je Otac u meni«* (Iv. 14, 11.). *»Koji mene vidi, vidi i Oca mojega«* (Iv. 14, 9.). *»Riječi koje Vam ja govorim, ne govorim od sebe«* (Iv. 14, 10.). T. j. riječi nijesu tako moje, a da ne bi bile i Oca. *»Nego Otac, koji ostaje u meni, on čini djela«* (Iv. 14, 10.). Tako govori Isus o nebeskom svom Ocu, a o Duhu Svetom ovako: *»Kad dođe Tje-*

šitelj, kojega ću Vam poslati od Oca Duha istine, koji od Oca izlazi, on će svjedočiti za mene« (Iv. 15, 26.).

Nebrojena čudesa koja je Isus učinio, koja su se dogodila za njegova zemaljskog života, zasvjedočila su puninu Božanstva u Isusu Kristu, te su morali i neprijatelji Isusovi priznati da je on doista Bog. *»Zaista ovaj bijaše Sin Božji!«* (Mt. 27, 54.). Šta više i sami đavoli morali su priznati istinu: *»Kad dođe na drugu stranu u kraj Gadarenski, sretoše ga dva opsjednuta, koji su dolazili od grobova veoma bijesni, te nitko nije mogao proći onim putem. I gle, povikaše, što imaš ti s nama Sine Božji? Zar si došao amo da nas mučiš prije vremena?«* (Mt. 8, 28. 29.).

I ovo što danas spomenusmo, potiče nas, da štujemo Presv. Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina Božanstva. Da bude naše štovanje što jače, pozivat ćemo svako stvorenje neka hvali i slavi Gospodina, kako su ono pozivali tri mladića u ražarenoj peći.

Molimo presveto Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina Božanstva, da i naša srca budu puna nebeskih Božanskih misli i htijenja. Sve, sve, što je zemaljsko, vremenito, trulo, neka ostavi naše srce, a prigrli, što je nebesko, Božansko! Pomoglo nam presveto Srce Isusovo, u kojem prebiva sva punina Božanstva!

16. SRCE ISUSOVO, KOJE JE OCU VRLO OMILJELO, SMILUJ SE NAMA!

Kada se Isus preobrazio na gori Taboru, gle *»glas iz oblaka govoraše: Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji; njega slušajte!«* (Mt. 17, 5.).

Isus Krist bio je mio svome nebeskom Ocu kao *čovjek.* On uzevši na se oblik sluge t. j. čovjeka, koji je, kao stvor, nužno podložan svome Stvoritelju, savršeno se podložio svome nebeskome Ocu. Čitamo u Evanđelju: *»Jer je Otac veći od mene«* (Iv. 14, 28.) *»pa svagda činim, što je njemu drago«* (Iv. 8, 29.). *»Ali ne moja volja, nego tvoja neka bude«* (Lk. 22, 42.). *»Jer sam sišao s neba, ne da činim volju svoju, nego volju onoga, koji me je poslao«* (Iv. 6, 38.).

Isus Krist, kao čovjek omilio je Bogu Ocu savršeno podlažući svoju čovječju volju Božanskoj volji. I za nas nema drugog načina, da omilimo Bogu do podlaganjem naše volje volji Božjoj. I u tome podlaganju jest upravo naše dostojanstvo, jer činimo ono što po svojoj naravi činiti moramo. Biti podložan Bogu, znači kraljevati, jer tko je Bogu podložan, ima nad sobom samo jednoga gospodara, kao što i zemaljski kraljevi imaju nad sobom samo gospodara Boga. Tko ne će da služi Bogu, pravome Gospodaru, mora robovati stotini silnika, nižih od sebe; robuje niskim strastima tijela, robuje obziru ljudskome.

Iz toga može lako uvijeti svatko, koga još nijesu zarobili i oslijepili spomenuti silnici, kako je pravo slobodan istom onaj čovjek, koji se pokorava Bogu.

Isus Krist omilio je Bogu Ocu kao *Sin Božji.* A Srce Isusovo jest Srce Sina Božjega. Zato i naziva nebeski Otac Isusa Sinom svojim ljubljenim, kako smo to na početku čuli. A Isus veli: *»ja i Otac jedno smo«* (Iv. 10, 30.). *»Da upoznate i da se uvjerite, da je Otac u meni i ja u Ocu«* (Iv. 10, 38.), *»jer sam sve javio, što sam čuo od Oca svoga«* (Iv. 15, 15.). *»Oče, došla je ura, proslavi Sina svoga, da Sin tvoj proslavi Tebe«* (Iv. 17, 1.). Iz tih navoda kao i drugih, očita nam je ljubav nebeskog Oca prema njegovu jedinorođenomu Sinu.

I mi smo djeca Božja; ne naravna, već milosti Božjom posinjena. Da kao djeca omilimo svome nebeskom Ocu, potrebno je, da svoga nebeskog Oca ljubimo nada sve, većma, nego ikoju stvar, većma nego život svoj! Boga ljubi onaj, koji vrši njegove svete zapovijedi. Kad bismo na to mislili, da ispunjavajući Božje zapovijedi pokazujemo svoju ljubav prema Bogu, ne bismo sigurno bili tako mlaki i površni u vršenju zapovijedi.

Isus je omilio napokon svome nebeskom Ocu, jer je Bog, jednako kao i Otac: *»Jednak Ocu po Božanstvu, manji od Oca po čovještvu«* (Symb. D. Athanas.).

Kad pak štujemo Srce Isusovo, mi ga ne štujemo odijeljeno od ostalog tijela, odijeljeno od duše, a ne pogotovo odijeljeno od Božanstva, već ga štujemo združeno sa svim tim pomenutim. Prema tome, kad se veli »da je Srce Isusovo omiljelo Ocu«, kaže se, da se nebeskom Ocu mili osoba Isusova, koja je Božanska. Sve su pak tri Božanske osobe, kako već prije spomenusmo, jednako moguće, svete, dobre, vječne i t. d., jer su sve tri osobe samo jedan Bog.

Najglavniji dakle razlog, da je Srce Isusovo omiljelo Ocu, jest u tome, što je Isus druga osoba Božanska, Bog kao i Otac i Duh Sveti. I zato je rekao Bog Otac za Isusa Krista: »*Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji*« (Mt. 17, 5.).

I ovaj zaziv, koji danas promotrismo, treba da nam ulije u dušu štovanje i ljubav prema presvetome Srcu Isusovu. Treba da kličemo s Apostolom Pavlom: »*Duhom Bogu služimo i hvalimo se u Kristu Isusu*« (Filiplj. 3, 3.).

Neka se ponose pogani kipovima svojim, a bogataši svojim bogatstvom, kraljevi sjajem i čašću, vojskovođe oružjem, vojnici štitom, mačem i kacigom; neka se tko ponosi odijelom, mudrošću, veličanstvom i krunom; neka se jaki ponosi jakošću, oholica čašću, tjelesni ljudi pohotama; mi ćemo se ponositi tobom presveto Srce Isusovo. Ti Isuse budi gospodar naš, vođa naš, sjaj naš; ti budi bogatstvo naše, radost naša, jakost naša, slava naša, sada i u vijeke!

17. SRCE ISUSOVO, OD KOJEGA PUNINE SVI MI PRIMISMO, SMILUJ SE NAMA!

Bog je poslao svoga jedinorođenog Sina na svijet, ne da sudi svijet, već da se po njemu svijet spasi. Isusu je i kao čovjeku Bog Otac dao potpunu vlast: »*Sve je meni predao Otac moj*« (Mt. 11, 27.). Tu očinsku vlast Isusovu propovijeda Apostol ovako: »*I sve* (Otac Bog) *podloži pod noge njegove i njega dade za najsjajniju glavu Crkvi, koja je tijelo njegovo, punina onoga, koji sve ispunjava u svemu*« (Efež. 1, 22. 23.). Udi zavise od glave, a tijelo od

duše. Isus Krist imajući tu očinsku vlast, došao je da sve pozove.

1. židovi su bili pozvani da budu narod Božji. Bog je rekao Abrahamu: »*Iziđi iz zemlje svoje i od roda svojega i iz doma oca svojega, pa idi u zemlju, koju ću ti ja pokazati. I načinit ću od tebe velik narod i blagoslovit ću te i proslavit ću ime tvoje i bit ćeš blagosloven. Blagoslovit ću one, koji tebe uzblagoslivaju, i proklet ću one, koji tebe usproklinju, i u tebi će biti blagoslovljena sva plemena na zemlji*« (Post. 12, 1.—3.).

Apostol Pavao kaže, da je Krist potomak Abrahamov, u kojem će biti blagoslovljena sva plemena na zemlji (por. Gal. 13, 13.).

2. Pogani su pozvani u Crkvu Božju: »*Evo dadoh te za svijetlo narodima, da budeš spasenje moje do na kraj zemlje*« (Is. 49, 6.). Taj poziv pogana prorekao je Krist ovim riječima: »*Zato vam kažem, da će se od vas uzeti kraljevstvo Božje i dat će se narodu, koji donosi rodove njegove*« (Mt. 21, 43.). »*A kažem vam, da će mnogi od istoka i zapada doći i sjest će za stol s Abrahamom i s Izakom i s Jakovom u kraljevstvu nebeskom, a sinovi će se kraljevstva izagnati napolje u tamu*« (Mt. 8, 11. 12.). Apostolima zapovjedi: »*Izidite, dakle, i naučavajte sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, učeći ih da drže sve, što sam vam zapovjedio*« (Mt. 28, 19, 20.).

3. Pravednici su pozvani u savršeniji stalež. Isus je sve ljude pozvao, no neke je pozvao u savršeniji stalež, preporučujući djela savjeta, koja ne vežu sve. U glavnom tri su takova savjeta: siromaštva, čistoće i poslušnosti, prema trojakoj pohlepi u svijetu. Na tim trima evanđeoskim savjetima osniva se rodovnički stalež.

Od punine svetosti Kristove dobivamo savršenost. Do svetosti vodi nas troje: nauka, milost i primjer.

a) Od punine Isusove dobivamo nauku ili istinu: »*Jer sam vam sve javio, što sam čuo od Oca svoga*« (Iv. 15, 15.). Židovi su zvali Isusa učiteljem: »*Učitelju, znamo, da si istinit*« (Mt. 22, 16.). Isus se i sâm

zove učiteljem: »*Vi zovete mene učiteljem i Gospodinom, i pravo velite, jer i jesam*« (Iv. 13, 13.).

b) Od Isusa dobivamo milost: »*I on je glava tijelu Crkve, tà on je prvenac, prvorođeni od mrtvih, da bude on u svemu prvi; jer je (Bog) htio, da u njemu stanuje sva punina; i po njemu da pomiri sve sa sobom, učinivši mir krvlju njegovom na križu, dà po njemu: sve, što je na zemlji, i što je na nebesima*« (Kol. 1, 18. 19.).

c) Napokon od Krista imamo primjer: »*Jer sam vam dao primjer, kako ja učinih vama, tako i vi da učinite*« (Iv. 13, 15.). »*I ako meni ne ćete vjerovati, djelima vjerujte*« (Iv. 10, 38.).

Od Isusa Krista dobit ćemo slavu. »*Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji*« (Mt. 28, 18.). »*Nitko ne dolazi k Ocu, do po meni*« (Iv. 14, 6.).

Isus Krist je gospodar slave, jer mu kao Bogu pripada slava od vijeka; a i kao čovjeku mu pripada, jer ga Otac nebeski »*uskrisi iz mrtvih i posadi sebi s desne strane na nebesima, nad svako poglavarstvo i vlast i silu i gospodstvo, i nad svako ime, što se nazivlje, ne samo na ovome svijetu, nego i u budućemu*« (Efež. 1, 20, 21.).

Na tu slavu ima potpuno pravo, jer ju je stekao sebi i nama. »*A Isusa . . . gledamo za smrt, što podnese, vjenčana slavom i čašću, da milošću Božjom za sve kuša smrt. Jer je dolikovalo njemu, radi kojega je sve i po kojemu je sve, koji je doveo mnoge sinove u slavu*« (Hebr. 2, 9. 10.).

Valja dakle veličati presveto Srce Isusovo, od kojega tolika dobra primismo. Presveto Srce Isusovo! Što da ti uzvratimo za sve, što si nam dalo? Što da ti dademo? Što drugo negoli svoja srca! Primi Srce Isusovo naša jadna, kukavna srca! Primi ih da budu sve bolja i svetija.

18. SRCE ISUSOVO, ŽELJO BREGOVA VJEČNIH, SMILUJ SE NAMA!

Jakov je prije svoje smrti blagoslovio sinove svoje. Kad dođe red na Josipa, ovako ga blagosivlje: »*Blagoslovi oca tvojega ukrijepljeni su blagoslovima otaca njegovih, dokle ne dođe želja bregova vječnih*« (Post. 49, 26.). Svi se tumači Sv. Pismo slažu, da je ta želja budući Mesija, Isus Krist, jer označuje onoga, koga žele, željkovanoga, kako i veli Prorok Agej: »*Doći će željkovani svim narodima*« (2, 8.). Što pak znače »bregovi vječni«, tumači Kornelij A Lapide ovako: »Krist je punina svih blagoslova; stoga željkovani od čitavoga stvorenja; a naročito je želja velikih svetaca, prema tome, da li se od riječi do riječi ili simbolički uzimaju pomenute riječi.«

Zato je Srce Isusovo 1. želja bregova vječnih ili čitavog stvorenja — u smislu pravom; 2. želja bregova vječnih t. j. velikih svetaca — u smislu simboličkom.

1. *Srce je Isusovo želja čitavog stvorenja.*

a) Najprije je želja pravednika, koji se osobito zovu stvorenjem Božjim, budući da ostaju u dobru, u kojem su i stvoreni; ili zato, što im na neki način služi sva priroda. Pravednici već Staroga Zavjeta željkovahu Isusa Krista, jer ga poznavahu, budući da im je bio proricam, unaprijed crtan. Željkovahu Isusa, jer su ga trebali; zato i vapije prorok Isaija: »*Rosite nebesa odozgo i dažd neka daždi pravednika; neka se otvori zemlja i dade Spasitelja*« (45, 8.). Željkovahu Otkupitelja, jer im je bio obećan: »*Abrahamu dana su obećanja i potomcima njegovim.*« Zato su i očekivali Mesiju, kako to na pr. veli sv. Evanđelje za starca Simeona: »*I gle bio je u Jeruzalemu čovjek po imenu Simeon. I taj je čovjek bio pravedan i bogobojazan, koji je čekao utjehu Izraelovu, i Duh je Sveti bio u njemu*« (Lk. 2, 25.).

2. Pod stvorenjem može se razumijevati i sama narav čovječja, koja je stvorena za dobra milosti i slave; stoga se očekivao dolazak Kristov, koji je imao biti početnik milosti i slave.

I grješnici imajući narav čovječju, dakako iznakaženu, željkovahu Otkupitelja, koji će dati njihovoj naravi novi oblik, oblik djece Božje. Zato i jest Otkupitelj »*željkovani svim narodima*« (Ag. 2, 8.), »*očekivanje narodu*« (Post. 49, 10.).

3. Konačno pod čitavim stvorenjem može se razumijevati i sav vidljivi svijet, koji očekuje četvoro: a) da se oslobodi ljage, kojom je okaljan grijehom ljudi; stoga i čitamo u Sv. Pismu: »*I zatre se svako tijelo, koje bješe na zemlji, od čovjeka do stoke, tako životinje, što gmižu, kao što ptice nebeske, i istrijebi se sa zemlje*« (Post. 7, 23.).

b) Vidljivi svijet očekuje savršenstvo; c) ljepotu — »*I vidjeh novo nebo i novu zemlju*« (Otkr. 21, 1.); d) pokoj.

2. *Srce je Isusovo želja velikih svetaca.* Sveci Božji svih vremena željkovahu Krista. Krist je bio želja: neba, velikih svetaca staroga doba, najvećih kršćanskih svetaca.

a) Krist je bio želja neba; t. j. anđela, kojima je glava: »*Koji je glava svakomu poglavarstvu i vlasti*« (Kol. 2, 10.). »*I neka mu se poklone svi anđeli Božji*« (Hebr. 1, 6.) »*i gle, anđeli pristupili su, te su mu služili*« (Mt. 4, 11.).

b) Krist je bio živa želja pravednika Staroga doba. Iščekivahu ga patrijarsi, vapijući s Jakovom: »*Spasenje tvoje čekat ću Gospodine*« (Post. 49, 18.). Mojsije moli: »*Zaklinjem te, Gospodine, pošalji, koga ćeš poslati*« (Izl. 4, 13.); David kliče: »*Gospode, savij nebesa svoja, i siđi*« *(Ps. 143, 5.)*. Patrijarsi i proroci i kraljevi, svi pravednici željkovahu Isusa Krista.

c) Krist je bio uvijek vruća želja najvećih kršćanskih svetaca. Evo, kako govori na pr. *sv. Gertruda:* »Evo, Gospodine, srce svoje, odijeljeno od svakog stvora čitavom voljom žrtvujem Tebi, moleći, da ga opereš ljekovitom vodom boka svoga, i najdostojnije iskitiš predragocjenom krvi preslatkog Srca svoga, i da ga pritegneš k sebi dahom svoje Božanske ljubavi.« (Lib III. de Insinuat. de pietat. c. XXVI.). Sv. Bonaventura ovako govori: »Ustaj prijateljice Kristova, budi kao golubica, što gnijezdo pravi na vršku izdubine; ondje ćeš naći kao vrabac kuću; ne prestaj bdjeti; ondje kao grlica čiste ljubavi, sakrit ćeš mlade, ondje metni usta, da crpeš vode iz izvora Spasiteljevih« (Tom. I. in ligno vitae). Kako je velika ta ljubav prema Kristu, očituje sv. Pavao, veleći:

»*Imam želju umrijeti i biti s Kristom*« (Filiplj. 1, 23.). Pa kako da ne bude! Sv. Bernardo pjeva: »Tko da ne ljubi ono Srce tako izranjeno? Tko da ne uzljubi Srce, koje toliko ljubi? Tko da tako čisto Srce ne zagrli?«

Srce, željo bregova vječnih! Srce kralju naroda i željo njihova. Srce Boga Spasitelja, nauči me prezirati zemaljske stvari, a ljubiti nebeske. Daj, da samo na Tebe mislim, tebe da tražim, u tebi da se radujem, željo moja živa!

19. SRCE ISUSOVO, STRPLJIVO I MNOGOGA MILOSRĐA, SMILUJ SE NAMA!

Kako se u spomenutom zazivu veli za Srce Isusovo, da je mnogoga milosrđa, bit će bolje i strpljivo shvatiti tako, da Srce Isusovo s nama trpi, sućustvuje.

Srce Isusovo trpi s ljuta boja protiv Crkve. Apostol Pavao kaže: »*Muževi, ljubite svoje žene, kao što je i Krist ljubio Crkvu i sebe samoga predao za nju*« (Efes. 5, 25.). Prema tome svatko lako uviđa, koliko je žalosti napunjeno Srce Isusovo, kad se njegova Crkva progoni, a progoni se od svojeg početka sveudilj i najžešće, kako je to Isus i prorekao: »*Ako su mene progonili, i vas će progoniti!*« (Iv. 15, 20.). Progoni Crkve sad su krvavi, kidajući tjelesa mučenika; sad bjesni krivovjerje i ustaje protiv crkvenoga učiteljstva; sad prežalosni raskol dere svadbeno odijelo zaručnice Kristove; sad naopaki život kršćana, naročito onih, koji su Bogu posebno posvećeni, kalja i iznakazuje lijepo lice zaručnice Isusove. A naše doba hoće da nadvisi ostale vjekove — borbom protiv Crkve, navaljujući na Glavu Crkve, njezinu nauku i njezine članove. *Glavi Crkve,* namjesniku Kristovu na zemlji, oteše sve što je imao, pa sad mora da prosjači, da obija pragove svojih vjernika, moleći ih za »Petrov novčić«. Žalosti i bolovi namjesnika su bolovi onoga, koji ga je postavio svojim zamjenikom. Bjesomučno se napada nauka Isusova. A mnogi misle, da je mudrost i učenjaštvo u napadanju na nauku crkvenu! Plodovi su toga: civilni brak, slo-

bodna škola, slobodna ljubav i t. d. I protiv *članova* Crkve bjesni boj, naročito protiv svećenikâ, redovnikâ, redovnicâ.

Srce Isusovo trpi s nevolja što snalaze ljude. »*Plakao sam nekad s onim, koji je trpio, i žalostila se duša moja s nevoljnikom*« (Job. 30, 25.). Koliko nevolja čovjeka snalazi od *njegove naravi:* »*Tijelo naime koje se raspada, pritište dušu*« (Mudr. 9, 5.). A Ps. 102, 13. 14. veli: »*Kao što je ocu žao sinova njegovih, tako i Gospodin žali one, koji ga se boje; jer zna građu, opominje se da smo prah.*« Opomenimo se, kako je ženu Samarjanku čekao na zdencu Jakovljevu, odriješio preljubnicu, oprostio Magdaleni. Druge nevolje dolaze od našega zakletoga neprijatelja *đavla,* koji nas kuša na svaki način zavesti na put nasladâ. I Krista je tako kušao: »*Ako si Sin Božji, kaži da ovo kamenje postane kruhom*« (Mt. 4, 3.). Eto kušnje na proždrljivost, majku razbludnosti. I na taštu slavu poticao ga: »*Ako si Sin Božji, baci se dolje; jer je pisano: Anđelima svojim zapovijedit će za Tebe, i na rukama će te nositi, da gdje ne zapneš nogom svojom*« (Mt. 4, 6.). I pohotu za imanjem kušao je pobuditi đavao: »*Sve ovo dat ću tebi, ako padneš ničice, te mi se pokloniš*« (Mt. 4, 9.). Tako i nama đavao prišaptava. Da li ga mi odbijamo kako ga je Gospodin odbio? Napokon koliko jada nas snalazi od svijeta, društva bezbrižnih i ludih ljudi! Sa svim tim nevoljama, koje nas biju, sučustvuje presveto Srce Isusovo.

Ali je u nama i ono kušano: »*Tko je slab i ja da nisam slab? Tko se sablazni, i ja da se ne raspalim?*« (2. Kor. 11, 24.). Ta mi smo tijelo njegovo! Koje dakle čudo, što on glava naša trpi s boli tijela svoga! To je prijateljevanje! To je sučuvstvovanje! Konačno trpi Srce Isusovo zbog muka, što ih podnose predrage njegove duše; duše, koje njega samo ljube, koje revnuju za njegovu slavu, koje rade neumorno oko spasenja svoje duše i duša svojih bližnjih. I te duše trpe kadkada s pomanjkanja duhovnih dobara, jer ne postizavaju svetosti, na koju su zvane, poradi različitih sklonosti prema dobrima

ovoga svijeta, ili ne dobivaju onih duhovnih dobara, što ih u Boga mole i za koje se čini da su korisna za savršenstvo. Duše trpe s mlakosti, s nepažnje na male stvari; stoga, što se posve još nijesu Bogu predale. Druge jadne duše trpe sa suhoće, i »*nema ga tko bi ih utješio*« (Tužb. 1, 2.). Ljube, a čini se da nijesu ljubljene; mole, a duh kao da im je sasma klonuo, i kao da se ne može sa zemlje dići; pričešćuju se a ostaju hladne, pristupaju stolu Gospodnjemu, a čini se kao da su tjerane od njega; liju suze, ne od ljubavi slatke, već od gorke boli; i tako se čini, da je ljubljeni od njih otišao, pa da ne mogu s prorokom pjevati: »*Utjehe Tvoje razgovaraju dušu moju*« (Ps. 83, 12.). Zaista, žalosno stanje! Tko može da pravo tuguje s ovakim dušama do presvetog Srca Isusova?

Ima pak duša, koje odviše privlači ljubav k svijetu, a da ipak ne bi nikad htjele ostaviti Boga; kao da su lađe na uzburkanom moru: navala tjelesnih čuvstava prema rođacima, pače prema duhovnim osobama ili prema kojimagod, izgovarajući se na duhovnu korist, diže u njima veliku buru, baca ih amo tamo, odvraća duh od Boga, čije je sve, što je najbolje; a duša se malo po malo odvraća od Boga, koji ne trpi razdvojena kraljevstva, jer »*nitko ne može dva gospodara služiti*«. Takve duše neka se opomenu one: »*Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim.*« A ako je šta dobro i lijepo u stvorovima, to su tek slabi tragovi ljepote i dobrote Božje. I s tima trpi Božansko Srce Isusovo.

Kad Isus s nama trpi, trpjet ćemo i mi, snašlo nas štogod i s kojegod strane. Iz dosada rečenoga o sučustvovanju Srca Isusova s našim nevoljama, jasno je da to sučustvovanje kod Srca Isusova treba da prijeđe u djelo — u milosrđe. Da nam pomenuta istina što više prožme dušu, dobro je razmisliti neke stvari.

Srce Isusovo ponajprije zna za našu bijedu i nevolju. Bijedu duše zbog grijeha; zbog napadanja đavla, koji »*kao ričući lav obilazi tražeći koga da proždre*« (1. Petr. 5, 8.); zbog slabosti tijela »*Vidim drugi zakon u udovima svojima, koji vojuje protiv*

zakona uma mojega i zarobljava me pod zakon grijeha, koji je u udovima mojima« (Rim. 7, 23.).

Srce Isusovo ima smilovanja s našom bijedom ne samo u svom srcu, već i u svojima djelima, jer je naš Otac kao Bog, naš brat kao čovjek, naša glava — glava Crkve — mističnog svojega tijela.

Srce Isusovo pomaže našoj bijedi. Dušu čisti od grijeha svojom krvi, podupire svojom milosti slabosti našega tijela, brani nas od napadaja đavlovih. Jednom riječju: pomaže nas u svekolikoj našoj bijedi: *»Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti«* (Mt. 11, 28.).

Srce Isusovo! Ti si za nas trpjelo sramotu, izrugivanje i žalost. Podnijelo si pljuvanje, udarce i muke križa i smrti; i nijesi žeđalo za osvetom, štaviše molilo si za svoje neprijatelje. Hoćemo Gospodine, da budemo strpljivi; podnosit ćemo sramotu, ruganje, ismjehivanje, pogrde, unutarnju zapuštenost, uskraćivanje osjetne milosti i svaku protivštinu! K tebi hrlimo, Srce Isusovo, mnogoga milosrđa, na grudima tvojim hoćemo da otpočinemo! Smiluj nam se Bože, po velikom milosrđu svome! Smiluj nam se, jer smo uvelike prezreni!

20. SRCE ISUSOVO, BOGATO ZA SVE, KOJI ZAZIVAJU TEBE, SMILUJ SE NAMA!

Bogat je onaj, koji obiluje bogatstvom, ili zlatom ili srebrom ili draguljima ili novcem ili ma kojim vrijednim stvarima. No tko svoje bogatstvo na zlo upotrebljava, bijedan je, jer *»umrije i bogataš i zakopaše ga. Tu u paklu, kad je bio u mukama, podiže svoje oči i ugleda izdaleka Abrahama i Lazara u krilu njegovu«* (Lk. 16, 22.—23.). A tko otvara ruke svoje i obilno dijeli siromašnima, nasljeduje Božanskoga Spasitelja, koji je prolazio čineći dobro i radovat će se uvjeke, jer *»koji se smiluje na siromaha, bit će blažen«* (Prič. 14, 21.).

Božansko Srce Isusovo je najbogatije i najdarežljivije. *Bogato je i darežljivo dobrima naravnim.* Premda je Isus uzeo obličje sluge, i siromašnoga i

poniznoga i žalosnoga, ipak je on Gospodin, bogat, Bog i moguć. Dijelio je neiskazana dobra: slijepima vid, hromima hod, gubavcima zdravlje, mrtvacima život; oslobađao je opsjednute od vragova, grješnicima je opraštao grijehe. Ne valja zaboraviti, da je gotovo sva dobročinstva iskazao onima, koji su ga za njih molili. *»Ako li što zamolite u moje ime, ja ću učiniti«* (Iv. 14, 14.). Pored tih ličnih dobara, dijelio je i druga stvarna dobra: nahranio je s nekoliko hljebova tisuće ljudi, ali ih je opomenuo, kako im treba više težiti za nebeskim kruhom. I za zajednička dobra ljudi kucalo je njegovo presveto Srce, za to *»I kad se približi, ugleda grad i zaplače nad njim govoreći: ......, jer će doći dani na tebe, i okružit će te neprijatelji tvoji opkopom i opkolit će te i pritisnut će te odasvuda, i o zemlju lupit će tobom i djecom tvojom, koja su u tebi, i ne će ostaviti u tebi kamen na kamenu......«* (Mt. 19, 41.—44.). Kad se Srce Isusovo toliko žalostilo zbog nevolja, koje su imale stići bogoubilački narod, koliko više se njega doimaju jadi kršćanskog naroda, koji ima svoje ime od njega. Povijest pokazuje, kako je Isus pomagao kršćanskim narodima, kad su ga za pomoć molili. Zato sv. Crkva svaki dan moli Gospodina nesamo za Papu i biskupa, već i za vladara i njegove podložnike, za mir i red kršćanskih naroda.

Srce Isusovo bogato je i darežljivo *dobrima milosti. Najprije dijeli milosti obraćenja: »Tražite Gospodina, dok se može naći; zovite ga, dok je blizu! Bezbožnik neka ostavi svoj put, i opak čovjek misli svoje, i neka se vrati ka Gospodinu, i smilovat će mu se«* (Is. 55, 67.). Početak je i temelj duhovnog života obraćenje, jer *»ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti«* (Lk. 13, 5.); ništa nije milije Srcu Isusovo od spasenja onoga, što bje izgubljeno: *»Kažem vam, da će tako biti veća radost na nebu za jednoga grješnika, koji čini pokoru, nego i za devedeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore«* (Lk. 15, 7.). S toga treba i te kako moliti Božansko Srce Isusovo za obraćenje grješnikâ.

Dalje dijeli Srce Isusovo milosti, da na putu

kreposti sve više napredujemo, svaki prema svojoj mjeri, koliko tko ima talenata; no zakopati ne smijemo ni jednoga, jer »*Trebalo je dakle, da moj novac dadeš mjenjačima, a ja bih došavši uzeo svoje s kamatama. — Uzmite dakle od njega talenat i podajte onome, koji ima deset talenata. Jer svakomu, koji ima, dat će se i obilovat će; a od onoga koji nema, i ono što ima oduzet će se. — A nekorisnoga slugu bacite u tamu najskrajnju; ondje će biti jaukanje i škrgut zubâ«* (Mt. 25, 27.—30.).

Napokon daje Srce Isusovo milosti konačne ustrajnosti, jer »*koji ustraje do konca, taj će se spasiti*« (Mt. 24, 13.). Tu će milost zadobiti štovaoci Srca Isusova prema obećanju njegovu »*da ne će dopustiti, te itko propadne, koji bude posvećen ovome presvetom Srcu.*«

Presveto Srce Isusovo bogato je i darežljivo *darovima slave.* »*I svaki, koji ostavi kuće ili braću ili sestre ili oca ili mater ili ženu ili djecu ili polja poradi imena moga, primit će stoput onoliko i baštinit će život vječni*« (Mt. 19, 29.). »*Dobro slugo dobri i vjerni! U malom si bio vjeran, nad mnogim ću te postaviti; uđi u veselje Gospodara svoga*« (Mt. 25, 21.). Sreća, radost napunit će cijelu našu dušu: »*Što oko ne vidje i uho ne ču, i u srce čovječje ne uđe, to pripravi Bog onima, koji ga ljube*« (1. Kor. 2, 9.).

O dobri Isuse, koji si bogat za one, koji te zazivaju, bogatiji za one koji te traže, a najbogatiji za one, koji te nađu! Sve što jesi i što imaš daješ, samo hoćeš da te ljudi mole. Daješ nama bijednicima darove naravi, milosti i slave. K tebi dolazimo, k Tebi vapijemo, daj da budemo ponizni pokornici, čisti, poslušni. Grješnike obrati, pravednike usavrši, apostolsku vatru užeži, podaj Crkvi svojoj mir, a dušama u čistilištu pokoj vječni. Kraljuj u svijetu kao što kraljuješ na nebu, daj da dođe kraljevstvo Tvoje!

21. SRCE ISUSOVO, IZVORE ŽIVOTA I SVETOSTI, SMILUJ SE NAMA!

Da je Srce Isusovo izvor života i svetosti izlazi iz predašnjeg zaziva, da je Srce Isusovo bogato za sve

one, koji ga zazivaju. Srce je Isusovo izvor, iz kojega istječu rijeke milosti, koje natapaju čitav svijet.

Srce Isusovo je izvor našega naravnog života, jer »*sve je po njoj (Riječi) postalo*« (Iv. 1, 3.). To što jesmo, živimo, potječe od Riječi Božje, koja je postala čovjek. I kad bi ta riječ ustegla pomoćnicu ruku, nestalo bi nas, nestalo bi svega, što je stvor, kao što bi — da se poslužimo poredbom — nestalo sunčanih zraka, kad bi nestalo sunca, »*jer u njemu živimo i mičemo se i jesmo*« (Dj. Ap. 17, 28.).

Srce Isusovo izvor je našeg nadnaravnog života, jer nam je on početak, temelj toga života — milost zaslužio, »*milost i istina dođe po Isusu Kristu*« (Iv. 1, 17.). Isto tako je on početnik svakoga nadnaravnog djelovanja. Izrijekom je rekao: »*Koji ostaje u meni i ja u njemu, on rodi mnogi narod, jer bez mene ne možete ništa učiniti*« (Iv. 15, 5.). I naša konačna ustrajnost izvire iz Božanskog Srca Isusova, jer »*Vjeran je onaj, koji vas zove, on će i izvršiti*« (I. Solunj. 5, 24.).

Srce Isusovo bit će sredstvo nebeskoga blaženstva t. j. iz Srca Isusova izlazit će svijetlo, kojim ćemo moći gledati Boga u njegovu bivstvu, ne kao sad što ga gledamo samo preko stvorova. »*Jer gledamo sad kroz ogledalo, u zagonetki; a tada ćemo licem u lice*« (I. Kor. 13, 12.). »*Jer ćemo ga vidjeti, kao što jest*« (I. Iv. 3, 2.). Što će više svijetla iz Božje Riječi ulaziti u našu dušu, to ćemo jasnije gledati Boga. No Isus Krist i kao čovjek bit će sredstvo našega blaženog gledanja, jer naše tjelesne oči, i kad bude naše tijelo proslavljeno, ne će moći izravno gledati Boga licem u lice, to će moći samo razum, a oči naše gledat će sjaj i ljepotu proslavljenih tjelesa, naročito Kristova tijela; a razum će u tim tjelesima gledati Boga licem u lice, kako to lijepo tumači sv. Toma Akvinac (Summ. Theol. part. III. q. XCII. a. 2.). Dakle najglavnije sredstvo gledanja proslavljenih tjelesa u nebeskom Jeruzalemu bit će tijelo Kristovo, dakle i Srce Kristovo — »Svjetiljka je njegova Janje« (Otkr. 21, 23.).

Presveto Srce Isusovo izvor je svetosti. Da se

u istom zazivu spominje život i svetost posve je pravo, jer, ako se misli život duhovni, tad je on temelj čitavoj svetosti, s kojom je u najužoj vezi; ne može nitko u duhovnom životu napredovati t. j. svetiji bivati, ako ne živi po milosti. Svet je prvo onaj, čije je cijelo življenje u skladu s vječnim zakonom Božjim. Svet je dalje onaj, koji je u neku ruku združen s Bogom po čuvstvovanju. Treće, svet je onaj, kome je duša posve čista od svakoga ma i najmanjeg grijeha. Božansko Srce Isusovo sveto je u svakom pogledu; a za nas je izvor, iz kojega nam valja crpati, da budemo sveti i sve većma napredujemo, jer mi svetosti ne posjedujemo savršeno ni u kojem pogledu.

Srce Isusovo za nas je izvor svetosti najdublji, najbogatiji i najobilatiji.

Isus Krist, kako tumači Kornelije A. Lapide, posjeduje trojaku svetost: ulivenu svetost, naime ljubav s drugim krepostima, ima Krist od prvog časa, kako je čovjek postao. Druga je svetost Božanska, kojom je sveto Božanstvo i koja je izvor svetosti ljudske i anđeoske, tu je svetost imao Krist i kao čovjek radi jedne iste Božanske osobe. Treća svetost Krista čovjeka izlazi iz njegova združenja s drugom osobom Božanskom. Zbog toga združenja Krist čovjek nije mogao sagriješiti. Iz izvora te trojake svetosti Kristove izviru potočići i teku u nas. Po Kristu naime i zadobivamo milost ulivenu, kreposti i darove Duha Svetoga. — »*A tješitelj, Duh Sveti, koga će Otac poslati u ime moje, on će vas naučiti svemu*« (Iv. 14, 26.). Dakako mjera nama danih darova je ograničena. Svetosti Božanske toliko smo dionici, koliko imamo narav čovječju, koju je uzeo Sin Božji postavši čovjekom. A treće svetosti toliko dionici, što smo sinovi Božji, posinjeni milošću, dok je Isus Krist pravi, naravni sin Božji. — »*Vidite, koliku nam je ljubav dao Otac, da se djeca Božja zovemo i jesmo*« (I. Iv. 3, 1.). Zato sv. Leon Papa, i dovikuje ljudima: »*Svucimo dakle starog čovjeka s njegovim činima i postavši dionici Kristova rođenja odrecimo se djela puti. Upoznaj, o kršćanine, svoje dostojanstvo, i postavši dionik Božanske naravi, nemoj se povratiti u pređašnju ništavost naopakim življenjem. Sjećaj se čije glave i čijega tijela si ud*« (Serm. I. de Nativ. Dom.).

Srce je Isusovo najobilniji izvor svetosti. Ponajprije nas učvršćuje u svetosti, »*A pravedne učvršćuje Gospod*« (Ps. 36, 17.), »*Ali Gospodin je vjeran. On će vas utvrditi i sačuvati od onoga, koji je zao*« (2. Sol. 3, 3.). Zatim čini, da njegovi napreduju: »*Ja sam došao, da imadu život, i da ga imadu izobilja*« (Iv. 10, 10.). Konačno presveto Srce Isusovo čini pravedničke duše savršenima, koliko je to moguće s obzirom na stvorenu narav. Za takove kaže Sv. Pismo, da su »*po srcu Božjem*« (I. Kralj. 13, 14.).

Napokon je Srce Isusovo najobilatiji izvor svetosti. Iz toga izvora izvire u preobilju milost za svakoga, za sve ljude. Taj izvor ne će nikad presahnuti, jer »*I, evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta*« (Mt. 28, 20.). Dok smo na ovom svijetu, osobito je s nama u presv. Euharistiji, kad se hranimo njegovim tijelom i pojimo njegovom krvi. Konačno iz toga preobilatoga vrela teče milost u duše naše badava, jer kako kaže Apostol Pavao: »A milošću Božjom jesam, što jesam« (I. Kor. 15, 10.).

Srce je Isusovo vrelo života i vrelo svetosti. Tko hoće živjeti, tko hoće sveto živjeti, neka poteče k tome vrelu i neka crpa iz njega. Jer tko pije iz toga vrela, ne će nikad ožednjeti; tko crpa iz toga vrela, živjet će uvijeke. »*Koji pije od vode, koju ću mu ja dati, neće ožednjeti do vijeka. Nego voda, što ću mu ja dati, bit će u njemu izvor vode, što struji u život vječni*« (Iv. 4, 14.).

22. SRCE ISUSOVO, POMIRBO GRIJEHA NAŠIH, SMILUJ NAM SE!

Grijeh je uvreda Božja i zato izaziva osvetu Božju. »*Šta si učinio? Glas krvi brata tvojega viče sa zemlje k meni?*« (Post. 4, 10.). Sreća je naša što imamo *branitelja kod Oca, Isusa Krista* (I. Iv. 2, 1.). Što svijet, koji je doista ogrezao u grijehu, nije već

toliko puta propao, trebamo zahvaliti Božanskom Srcu Isusovu, koje se svaki dan žrtvuje na našim oltarima kao pomirba grijeha naših.

Srce je Isusovo najuzvišenija pomirba, jer je najuzvišenija žrtva. Istina, bilo je i prije žrtava, ali kakve su bile! Ili bolje rekavši one žrtve i nijesu bile žrtve same sobom, već koliko su bile slike, tipovi Kristove žrtve. I te stare žrtve bile su mile Bogu, jer su bile slike prave žrtve. Kako je istom mila prava žrtva — Srca Božanskoga Spasitelja! Sve žrtve i Staroga i Novoga Zavjeta, na pr. mučenika, pokornika. ne bi nikada mogle biti naša pomirba.

Srce je Isusovo žrtva *neokaljana;* nema na njoj nikakva nedostatka, ona je potpuno savršena. »*Imamo branitelja kod Oca, Isusa Krista Pravednika*« (1. Iv. 2, 1.).

Napokon je Srce Isusovo žrtva *najveće zasluge,* jer unutrašnjom zaslugom nadmašuje sve ostale žrtve, jer onaj, koji žrtvuje, jest Sin Božji, i ono, što se žrtvuje, jest tijelo i krv Sina Božjega.

Srce Isusovo — pomirna žrtva za grijehe naše i čitavoga svijeta — jest *neizmjerno draga* nebeskomu Ocu, kome se prinosi .

Draga je nebeskomu Ocu, jer je njom izobila zadovoljena pravda Božja, koja je bila grijesima čovječanstva povrijeđena. »*On je pomirbena žrtva za grijehe naše, i ne samo naše, nego i svega svijeta*« (I. Iv. 3, 2.). Otac nebeski prima samo Kristovu žrtvu. »*Žrtve i prinosa ne ćeš, to mi vazda u uši stavljaš. Paljenice i žrtve za grijeh ne tražiš, tada rekoh: Evo dolazim. U knjizi je pisano za me: Hoću da činim volju tvoju, Bože moj; i zakon je tvoj usred srca moga*« (Ps. 39, 7.—9.).

Stoga Srce Isusovo zaslužuje i dobiva od Oca milosrđe: »*A sad u Kristu Isusu, vi koji ste negda bili daleko, blizu postadoste krvlju Kristovom*« (Ef. 2, 13.).

Srce Isusovo je predraga žrtva nebeskomu Ocu, jer se njom dostojno slavi Bog, većma, nego bi to mogli svi ljudi svega svijeta zajedno.

Srce je Isusovo naših grijeha pomirba *najobilnija,* ne samo naših, nego i svega svijeta.

Živima donosi najobilnija dobra: oproštenje grijeha — »*koji je predan radi grijeha naših*« (Rim. 4, 25.); milost spasenja — »*postade svima koji ga poštuju, početnik spasenja vječnoga*« (Hebr. 5, 4.); savršenost slave — »*imajući dakle, braćo, pouzdanje ulaziti u svetinju krvlju Kristovom*« (Hebr. 10, 19.).

Srce je Isusovo pomirba grijeha i za *mrtve,* koji se njegovom zaslugom oslobađaju od kazna za grijehe. Sigurno je, da dobra djela živih koriste dušama u čistilištu. Pomoć je u tomu, što se duše oslobađaju od čistilišnih muka.

Prikazujmo dakle Božansko Srce Isusovo nebeskomu Ocu, kome je Srce Isusovo vrlo omiljelo! Prikazujmo za oproštenje tolikih grijeha! Prikazujmo tako, da svoja čuvstva sjedinimo s čuvstvima presv. Srca Isusova; prikazujmo sjedinjujući svoje nakane s nakanom svećenika, koji žrtvuje tu žrtvu na našim oltarima. Prikazujmo čistim srcem i čistim rukama!

Bože, sveti Oče! I kad se gnjeviš opominješ se milosrđa. Dar, što ti ga prinosimo, tvoj je i naš dar. Tvoj, jer je Sin tvoj; naš jer je brat naš. Tvoj, jer je Bog; naš, jer je čovjek. Kao Bog i Sin plaća dug, kako je dostojno; kao čovjek i brat čini mjesto nas. Kad dakle pogledaš na one, koji prinose tu svetu žrtvu, svrni svoje oči i na nas. Kad primaš molbe i prošnje Srca Isusova, zacijelo i na nas gledaš s milosrđem.

23. SRCE ISUSOVO, NASIĆENO POGRDAMA, SMILUJ NAM SE!

»*Na svijetu bijaše i svijet je po njemu postao, i svijet ga ne upozna. K svojima dođe i svoji ga ne primiše*« (Iv. 1, 10. 11.). Tim riječima kazuje Duh Sveti, kako se ljudi pokazaše nezahvalnima prema Božanskom Spasitelju. Ne samo da ga Židovi obasuše pogrdama nego i opaki kršćani »*na novo ga razapinju*« (Hebr. 6, 6.).

U istinu bijaše Božansko Srce Isusovo nasićeno pogrdama za svoga cijelog zemaljskog života. A i sa-

da je u svome Euharistijskom životu. Istina, sada Isus ne može više trpjeti, ali one uvrede, što mu se sad nanose, trpio je, dok je provodio ovdje svoj zemaljski život, budući da ih je jasno gledao u svojoj Božansko-čovječjoj slici.

Srce je Isusovo nasićeno pogrdama, na tijelu, na duši, na Božanstvu. Premda se u pravom smislu ne može govoriti o pogrdama, kad se radi o tijelu, ipak se u širem smislu može ta riječ upotrijebiti i za tijelo. Prorok Isaija gledajući u duhu tijelo Spasiteljevo vapije: »*Od pete do glave nema na njemu ništa zdravo*« (Is. 1, 6.). Mimoiđimo njegova trpljenja: studen u Betlehemu, siromaštvo u Nazaretu, progonstvo u Egipat, glad u pustinji i druga ovima slična. Zaustavimo se barem časak te promotrimo njegove boli samo u vrijeme njegove muke.

U istinu nasićeno je njegovo Srce udarcima i modricama. Glava mu je trnjem okrunjena, izranjena, krvava; lice udarcima izbijeno, leđa bičevima razderana; ruke i noge čavlima probodene; srce kopljem otvoreno; čitavo njegovo tijelo sama je rana, nema zdravog mjesta na njegovu tijelu.

Nutrinu pak Isusovu palila je strašna žeđa, kako nam to svjedoči povik Isusov: »Žeđam!« Ta žeđa prorečena riječima Psalmiste: »*I u žeđi mojoj poje me octom*« (68, 22.). U svakoj je stanici svoga tijela trpio Isus, kako to kazuje sv. Matej opisujući Isusovu tjelesnu klonulost, te mu je Simon Cirenac morao nositi križ. »*I izlazeći nađoše čovjeka Cirenca, po imenu Simona. Ovoga primoraše, da mu ponese križ*« (Mt. 27, 32.).

No od tih strašnih tjelesnih muka Isusovih, bile su groznije i užasnije njegove duševne muke: »*Duša moja puna je muka* (Ps. 87, 4.). »*Žalosna je duša moja do smrti*« (Mt. 26, 38.). Isusovu dušu napunjale su žalošću mnoge stvari. Da spomenemo barem neke: pokolj betlehemske dječice, zloba farizeja i književnika, mržnja onih, koji ga progoniše, zaslijepljenost ljudi, opustošenje Jeruzalema, propast židovskoga naroda.

Napose je obuzela žalost Božansko Srce Isusovo,

što su ga apostoli ostavili, što ga je Juda izdao, Petar zatajio, što je njegova Majka toliko trpjela, a njega samoga čekao je strašan kalež, za koji je molio svoga nebeskoga Oca, da ga mimoiđe. Kako je ljudska nezahvalnost morala parati presv. Srce Isusovo, kazuju riječi Isaije proroka: »*Čujte nebesa, i slušaj, zemljo, jer Gospodin govori. Sinove odgojih i podigoh, a oni me prezreše*« (1, 2.). »*Što sam još trebao učiniti vinogradu svome, a ne učinih? Kad čekah da rodi grožđem, zašto rodi vinjagom*« (Is. 5, 4.). Božanski Spasitelj izrijekom je spočitnuo Židovima njihovu nezahvalnost, kad im je rekao: »*Mnoga sam vam djela pokazao od Oca svojega, za koje me od ovih djela kamenujete?*« (Iv. 10, 32.). Da bude mjera njegove žalosti puna i prepuna, osjećalo se njegovo Božansko Srce ostavljeno od nebeskoga Oca, kako nam to kazuje onaj Isusov vapaj: »*Bože moj! Bože moj! Zašto si me ostavio!*« (Mt. 27, 46.).

I samo Božanstvo presvetoga Srca Isusova dosegla je zloba ljudska. I ono sve, što je Isus trpio na tijelu i na duši, ticalo se i Isusova Božanstva ali samo neizravno, izravno odnosilo se na Isusovu čovječju narav. No Židovi su izvrgavali ruglu i samu božansku narav Isusovu. Ponajprije ga prezreše: »*K svojima dođe i svoji ga ne primiše*« (Iv. 1, 11.). Došao je na svoj svijet, koji je stvorio, a stvorovi njegovi, njegovi domaći ga ne primiše. Zato i sv. Petar kori nezahvalne Židove riječima: »*Ovo je kamen, koji ste vi zidari odbacili, ali koji je postao ugaoni kamen*« (Dj. Ap. 4, 11.). Isto čine i oni kršćani, koji preziru pozivanje Isusovo: »*Sine moj, daj mi srce svoje!*« i predaju se pohotama i strastima srdaca svojih. Dalje huljahu Židovi na Isusa, kad rekoše, da on huli na Boga. »*I opet ljudi, koji su ga držali zarobljena, rugali su mu se i bili su ga. I pokrivši ga tukli su ga po obrazu i pitali su ga govoreći: Proreci, tko te udari? I mnoge su druge psovke govorili protiv njega*« (Lk. 22, 64., 65.).

»*A prolazeći psovali su ga mašući glavama svojim i govoreći: Ti, koji hram razvaljuješ i za tri dana sagrađuješ, pomozi sam sebi, ako si Sin Božji, siđi s križa!*« Tako se veliki svećenici s književnicima i

starješinama rugahu govoreći: *Drugima je pomogao, a sebi ne može pomoći! Kralj je Izraelski, neka siđe sad s križa, pa ćemo u njega vjerovati!«* (Mt. 27, 39.—42.). »*I jedan ga je od obješenih razbojnika psovao govoreći: Zar nisi Krist? Pomozi sebi i nama«* (Lk. 23. 39.).

Kao nekada, tako je Isus i danas izložen strašnim ljudskim hulama. Hule, što ih Židovi sipahu na njega, danas ponavljaju odmetnici kršćani gotovo istim riječima.

Na nama je, da damo zadovoljštinu za te grijehe hvaleći i slaveći presveto Srce Isusovo. To činimo, kad mu prinosimo spoljašnje darove tijela i duše: milostinju, pregaranje i molitvu.

Presveto Srce Isusovo, pomozi nam trpjeti teškoće, poruge, koje nas stižu; naročito da radosno trpimo one poruge, koje trpimo, jer smo tvoji, jer se ponosimo tvojim svetim Imenom!

24. SRCE ISUSOVO, SATRVENO ZBOG OPAČINA NAŠIH, SMILUJ NAM SE!

Isus Krist kao čovjek uzeo je na sebe i sve tjelesne nedostatke, nevolje, koje su zajedničke svim ljudima, a izlaze iz istočnog grijeha; koje za to, da, postavši čovjekom zadovolji za čovjeka uzimajući na sebe kazne zbog grijeha; koje da pokaže, kako je u njega pravo čovječje tijelo, kao što i u drugih ljudi; koje da nam dade primjer, kako se mogu sve teškoće uz pomoć Božju svladati (sv. Toma Akv.).

Krist je trpio ne samo zbog opačina Židova, koji su ga rukama svojim mučili, već i zbog opačina neznabožačkih i kršćanskih, jer »*za sve je umro«* (Kor. 5, 15.). U zločinačkim rukama židovskim i bezbožnoj njihovoj volji bijahu i naše ruke i naša volja.

Srce Isusovo bijaše satrveno zbog opačina *židovskih, neznabožačkih i naših.*

Strašna opačina židovska bijaše trojaka. Najprije, što prezreše obećanoga Spasitelja, Mesiju. Za Mesiju je pisano: »*Potomstvo će njegovo trajati do vijeka i prijesto njegov kao sunce preda mnom; on će stajati uvijek kao mjesec, i vjeran svjedok u oblacima«* (Ps. 88, 37. 38.). A za narod njegov, koji ga je prezreo, proročeno je: »*A sad si odbacio i zanemario, razgnjevio si se na pomazanika svojega«* (Ps. 88, 39.). A sam Gospodin na usta Isaije proroka veli: »*Sinove odhranih i podigoh, a oni me prezreše«* (1, 2.). Doista, Gospodin je hranio i odhranio Izraelski narod ne samo duševnom hranom — Sv. Pismom, po prorocima, naročito po Isusu Kristu, već i tjelesnom hranom; podigao ga, kad ga je odabrao od svih drugih naroda i učinio moćnim i jakim. Unatoč svemu tome opaki sinovi izraelski prezreše Mesiju: »*Ne ćemo, da on kraljuje nad nama«* (Lk. 19, 14.), jer ne htjedoše Mesije siromašna i ponizna. I zato Isus za njih kaže: »*Zli i preljubotvorni naraštaj traži znak, i ne će mu se dati znak, osim znaka Jone proroka«* (Mt. 16, 4.). I taj zli i preljubotvorni naraštaj i danas progoni Isusa, naročito svojim slobodnim zidarstvom, nastojeći satrti i svaki spomen na Isusa i njegovu nauku.

Drugo je strašno zločinstvo Židova, što su bogoubilci. Ubiše Krista, satrše tijelo njegovo, tijelo Sina Božjega. »*Teško vama, književnici i farizeji, licemjeri! Jer gradite grobove prorocima i krasite spomenike pravednicima i govorite: Da smo mi živjeli u vrijeme otaca svojih, ne bismo s njima pristali u krv proročku. Tako svjedočite sami za sebe, da ste sinovi onih, koji su ubili proroke. I vi dopunite mjeru otaca svojih«* (Mt. 23, 29.—32.). I dopuniše su ubivši ne samo ljude, već i samoga Gospodina! Bogoubilci!

Konačno počiniše i grijeh protiv Duha Svetoga, djelitelja milosti pokorničke, ustrajavši u nepokori do konca. Sunce, zemlja, more, kamenje, spoznali su svoga Stvoritelja, Židovi ne htjedoše spoznati svoga Mesije!

Srce Isusovo bilo je satrveno i zbog opačina neznabožaca: »*I predat će ga neznabošcima, da mu se narugaju i da ga bičuju i razapnu«* (Mt. 20, 19.).

I zbog opačina današnjih neznabožaca satrveno je Srce Isusovo, koje hoće da se svi ljudi spase. Opačine neznabožaca mogu se na troje svesti. U nezna-

božaca gospoduje tiranstvo, okrutnost, zvjerstvo. Ne ravnaju se po zakonima, već slijede pohotu, strast, zavist. Budući da ne poznaju Krista, ne poznaju ni njegove ljubavi! Kako ne poznaju Boga, ne poznaju ni bližnjega svoga. Cirkus, gladijatori, pijanstvo, razblud, izlaganje djece, odnemarivanje staraca, ropstvo žene, ispunjavaju neznabožačko življenje.

Dalje provode puteni život, jer ne znaju za duh Kristov, i ne žive od duha Kristova: »*Duh je ono, što oživljava tijelo ne koristi ništa. Riječi, koje sam vam rekao, duh su i život*« (Iv. 6, 64.). »*Jer koji žive po tijelu, teže za onim, što je tjelesno; a koji po duhu za onim, što je duhovno*« (Rim. 8, 5.). Po tijelu živjeti, misliti, reći će suditi, da je dobro ono, što je tjelesno, a »*težnja je tijela smrt*« (Rim. 8, 6.). Onaj, koji tjelesno misli, nastoji, trudi se kako će tijelo i njegove pohote zadovoljiti, a »*tko sije u tijelo svoje od tijela će žeti propast*« (Gal. 6, 8.).

Najzad neznabošci iskazuju poštovanje stvorenjima, koje pripada samo Gospodinu Bogu: idolopoklonici su. Kako da to ne boli Božansko Srce Isusovo, koje je tražilo samo slavu Božju!

Srce je Isusovo satrveno zbog opačina židovskih neznabožačkih, ali najviše zbog opačina kršćanskih, zbog opačina naših. I kršćanske opačine možemo svesti u glavnom na troje. Prva je opačina raskolništvo: cijepanje, deranje, trganje nešivene haljine Kristove. To su hereze i šizme. »*A bilo je i lažnih proroka u narodu, kao što će i među vama biti lažnih učitelja, koji će unijeti pogubna krivovjerja*« (2. Petr. 2, 1.). Kako je Kristu stalo do sloge i jedinstva, vidi se iz ovih njegovih riječi: »*Oče sveti! sačuvaj ih u ime svoje, koje si mi dao, da budu jedno kao mi*« (Iv. 17, 11.).

Te riječi objašnjuje Kornelije a Lapide ovako: »Sačuvaj ih u ime svoje, t. j. tvojom snagom, tvojom pomoći, tvojom svemoći, da uvijek ustraju u meni, u mojoj i tvojoj ljubavi i štovanju. Da budu jedno kao i mi, naime mišljenjem, voljom i duhom, kao što smo i mi jedno naravlju i istim Božanskim bistvom, da naime združeni jednim duhom ljubavi, uvijek slijede mene, i da se neslogom među sobom ne pocijepaju,

već da imaju jedinstvo duha po slozi, koje mi imamo po istom bistvu«.

Ohladnjela je u kršćana ljubav. Bog mrzi na mlakost. Zato piše sv. Ivan Ev. biskupu — anđelu — laodicejskom: »*Znam tvoja djela, da nisi studen ni vruć. A da si studen ili vruć! Ali, jer si mlak i nisi ni studen ni vruć, ispljuvat ću te iz usta svojih*« (Otkr. 3, 15. 16.). Čini se, da su naša vremena najsličnija proročenima od Krista: »*I ustat će mnogi lažni proroci i zavesti mnoge. I jer će se bezakonje umnožiti, ohladnjet će ljubav u mnogima*« (Mt. 24, 12.). Da ohladnjelu ljubav raspiri, Gospodin Isus pokazuje svijetu svoje Srce vatrom ljubavi postojano raspaljeno prema čovječanstvu.

Napokon strašno je zločinstvo kršćana, što otpadaju od vjere. I onaj, koji ne mari za Božje i crkvene zapovijedi, i ako još nije odbacio same vjere, praktički je odpadnik, jer riječi su Božanskoga Spasitelja: »*Ne će svaki, koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji čini volju Oca mojega, koji je na nebesima*« (Mt. 7, 21.). Zato opominje Apostol Jakov: »*Budite pak izvršitelji riječi, a ne samo slušači, varajući sami sebe*« (1, 22.), a sv. Pavao veli: »*Pred Bogom nisu pravedni oni, koji slušaju zakon, nego će se oni opravdati, koji zakon vrše*« (Rim. 2, 13.).

Opačine nas kršćana i te kako tište, satiru presveto Srce Isusovo, jer riječi, kojima se tužio David na svoga prijatelja Ahitofela, govori Božanski Spasitelj svima, naročito nama kršćanima. Čujmo ih: »*Jer kad bi me grdio neprijatelj moj, podnio bih; i kad bi onaj, koji na me mrzi, govorio ohole govore protiv mene, sakrio bih se od njega. Nego ti, inače sa mnom jedno srce, moj vođa i moj pouzdanik, koji si sa mnom zajedno uživao tečna jela, koji smo jednodušno hodali u kuću Božju*« (Ps. 54, 13.—15.).

Da dalje satiremo opačinama svojim presveto Srce Isusovo, ili da mu olakšamo breme grijeha ljudskih poput Simona Cirenca?! Olakšat ćemo mu teret ne griješeći više, čineći dobro, podnoseći strpljivo svoje nevolje.

25. SRCE ISUSOVO, DO SMRTI POSLUŠNO, SMILUJ SE NAMA!

Prorok Isaija gledajući u duhu Otkupitelja u mukama, zove ga janjetom zbog krotkosti i poslušnosti, kojom podnosi sve teškoće: »*Kao janje na zaklanje određen bi i kao ovca nijema pred onim, koji je striže, ne otvori usta svojih* (53, 7.). I zaista otkupljeni smo »*skupocjenom krvlju Krista kao nedužna i neokaljana janjeta*« (1. Petr. 1, 19.). Sv. Ivan upire prstom na Krista i zove ga Janjetom Božjim — »*Evo Janje Božje*« (Iv. 1, 29.).

Od Srca Isusova, koje je poslušno sve do smrti, treba da učimo i poslušnost.

Neposlušnoću došao je grijeh i sve zlo na ovaj svijet, trebalo je dakle da se poslušnošću zadovolji grijeh i pribavi svijetu opet sreća: »*Jer kao što nepokornošću jednoga čovjeka mnogi postadoše grješnici, tako će i pokornošću jednoga mnogi postati pravedni* (Rim. 5, 19.). Zato i Isus stavlja u usta prorokova ove riječi: »*Žrtve i prinosa ne ćeš, to mi vazda u uši stavljaš. Paljenice i žrtve za grijeh ne tražiš, tada rekoh: Evo dolazim. U knjizi je pisano za me: Hoću da činim volju tvoju, Bože moj, i zakon je tvoj usred srca moga*« (Ps. 39, 8. 9.). Isus je došao na svijet kao čovjek, kao sin i kao onaj, koji ima obličje sluge.

Došao je na svijet kao čovjek »*postavši kao i drugi ljudi uzevši bit sluge i postao sličan ljudima i vanjštinom je bio kao čovjek*« (Filiplj. 2, 7.), da naravi čovječjoj pribavi, što je grijehom izgubila. Narav pak čovječja sama sobom zahtijeva, da bude podložna Bogu i njegovim zapovijedima. Kako je Bog prvi pokretač svega, tako je prvi pokretač i voljâ (Summ. theol. IIa IIae qu 104, a. 4.). Prema tome je Otkupitelj došao na svijet da bude poslušan.

Došao je na svijet kao sin. Krist je pravi, po naravi Božji Sin, imajući jednu istu s Ocem Božansku narav, a i Sin je Djevičin, imajući kao čovjek istu čovječju narav s majkom. Zato on sluša svoga nebeskoga Oca: »*Ali ne što ja hoću, nego što ti*« (Mk. 14, 36.); a kao Sin čovječji vrši četvrtu zapovijed

Božju: »*I siđe s njima i dođe u Nazaret. I bio im je poslušan*« (Lk. 2, 51.).

Napokon je »*sebe poništio uzevši bit sluge*« (Filiplj. 2, 7.). Sluga treba da sluša gospodara svojega. Zato »*Sin čovječji nije došao, da njemu služe, nego, da on služi*« (Mt. 20, 28.).

Isus je život svoj provodio u poslušnosti. »*Hoću da činim volju tvoju Bože moj, i zakon je tvoj usred srca moga*« (Ps. 39, 9.), veli na usta Davidova, a sâm izrijekom kaže: *jelo je moje da činim volju onoga, koji me je poslao*« (Iv. 4, 34.).

Volju je Očevu vršio, očitovala se ona ili po samom Ocu ili po Duhu Svetom ili po zakonu. »*Ništa sam od sebe ne činim, nego kako me je Otac naučio, onako govorim*« (Iv. 8, 28.); »*Jer ja svagda činim, što je njemu drago*« (Iv. 8, 29.). »*Jer ja nisam govorio od sebe, nego Otac, koji me je poslao, on mi dade zapovijed, što da kažem i što da govorim*« (Iv. 12, 49.). »*Ako moje zapovijedi uzdržite, ostat ćete u mojoj ljubavi, kao što sam i ja održao zapovijedi Oca svojega*« (Iv. 15, 10.); »*A sada me posla Gospodin Bog i Duh njegov*« (Is. 48, 16.); »*Tada odvede Duh Isusa u pustinju, da ga kuša đavao*« (Mt. 4, 1.). Sve što je zakon određivao vršio je Isus; jer »*Nemojte misliti, da sam došao ukinuti zakon ili proroke; nisam ih došao ukinuti, nego ispuniti*« (Mt. 5, 17.). Osmi dan dao se obrezati, četrdeseti Bogu u hramu prikazati, a kad mu je bilo 12 godina, išao je u Jeruzalemski hram, kako to bijaše zakonom Mojsijevim naređeno, bijaše Mariji i Josipu podložan.

I s ovoga svijeta otišao je zbog poslušnosti: »*Ponizio se je i bio je poslušan do smrti, do smrti na križu*« (Filiplj. 2, 8.). Čovječja volja — kako kaže sv. Toma Akvinac — ide za životom i čašću, a Isus je prigrlio smrt i to sramotnu smrt na križu, da bude poslušan Ocu svome nebeskom. Kad je Petar Isusu rekao s obzirom na Isusovu smrt: »*Daleko to od tebe, Gospodine, to se ne smije tebi dogoditi*« (Mt. 16, 22.), rekao je Isus Petru: »*Odlazi od mene, sotono, ti me hoćeš sablazniti, jer ne misliš što je Božje, nego što je ljudsko*« (Mt. 16, 23.). Volja je Očeva bila, da Isus

podnese sramotnu smrt, jer veli Isus: »*Kako bi se dakle ispunila Pisma, da tako treba da bude?*« (Mt. 26, 54.). Poslušnost najbolja je žrtva prema onoj Sv. Pisma: »*Bolja je poslušnost od žrtava*« (I. Kralj. 15, 22.). Srce nas Isusovo poziva: »*Naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem*« (Mt. 11, 29.). Ponizan srcem, što znači — kako veli sv. Bernardo — ponizan voljom, mnogi su naime ponizni ustima, ali malo njih srcem. Stoga dovikuje sv. Bernardo čovjeku: »*Stidi se, oholi prašak: Bog se ponizuje, a ti se uzvisuješ? Bog se pokoravao ljudima, a ti hoćeš da gospoduješ ljudima, hoćeš da budeš veći od tvoga Gospodara? Koliko naime puta želim gospodovati nad ljudima, toliko se puta protivim, da Bog moj gospoduje.*«

O Srce Isusovo, do smrti poslušno, daj da se pokoravamo zapovijedima, daj da slušamo nebeske opomene, uči nas, da budemo u sreći i nesreći ponizni i poslušni!

26. SRCE ISUSOVO, KOPLJEM PROBODENO, SMILUJ SE NAMA!

Božanski je Spasitelj rekao: »*Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko položi svoj život za svoje prijatelje*« (Iv. 15, 13.). Isus nas je tom ljubavi ljubio: »*Krist za sve umrije*« (2. Kor. 5, 15.). Zbog te ljubavi nije za nas pretrpio samo smrt, već i nebrojene poruge, podsmijevanja, udarce. Zato ga i zove prorok mužem boli, i podsmijehom ljudima i rugom narodu.

Muka, koja je bila svršena smrću, nije se svršila ljubavlju Otkupiteljevom i mržnjom progonitečljevom, jer »*došavši k Isusu kad vidješe, da je on već umro, ne slomiše mu kosti, nego mu jedan od vojnika probode rebro kopljem, i odmah poteče krv i voda*« (Iv. 19, 33. 34.). Eto, kako je bila velika opakost Kristovih neprijatelja, da bi mu bili iznova zadali smrt, kad bi to bilo moguće. Životno se djelovanje počinje najprije u srcu, pa se ono i svršava u srcu. Zato mu i probodoše Srce, da budu sigurni, da je Isus mrtav. A i velika se mržnja neprijatelja Kristovih očituje u tome, što mu upravo Srce probodoše, a ne koji drugi dio tijela.

Time, što je Isusu Srce kopljem probodeno, očituje se njegova žarka želja, da i onaj dio njegova tijela bude neposredno ranjen. Glava mu bijaše trnjem okrunjena, ruke i noge čavlima probodene, leđa bičevima izranjena, ramena teškim križem izgnječena, usta i grlo žuči i octom napajani, utroba mu je gorjela od silne žeđi, čitavo tijelo izmučeno, klonulo. Pri svemu tome trpjelo je dakako i Srce, ali posredno. Da su neprijatelji Isusovi odmah njegovo Srce proboli, bio bi odmah kraj svim mukama, no oni su mu Srce poštedjeli, da što više muka prepati. »*Od pete do glave nema na njemu ništa zdravo, nego uboj i modrice i rane gnojave*« (Is. 1, 6.).

Dalje se očituje želja Isusova, da i svoju posljednju kap krvi prolije za oproštenje ljudskih grijeha.

Tako nam svima govori: »*Što je još trebalo činiti vinogradu mojemu, što mu ne učinih*« (Is. 5, 4.).

Zatim je Isus očitovao, kako bi želio podnijeti iznova muku i smrt za otkupljenje ljudi, kad bi to bilo od potrebe. Eto tako nas je Isus ljubio! Zato se ranjava i probada njegovo presveto Srce!

Sv. Augustin (Tract. CXX. in Joann) veli, »da je Evanđelist upotrebio odvagnutu riječ, te ne rekavši, da je vojnik njegovo rebro udario ili ranio, ili što slično; već otvorio, da se na neki način otvore vrata života, odakle potekoše sakramenti, bez kojih se ne može unići u život, koji je pravi život.«

I tako se ispuniše ove riječi Zaharije proroka: »*U taj će dan biti otvoren izvor domu Davidovu i stanovnicima Jeruzalemskim za očišćenje grješnika i nečiste*« (13, 1.). Taj izvor jest Crkva. Papa Inocencije VI. veli: »Sam Spasitelj, ispustivši na križu već duh, dopusti da mu se otvori rebro, te se valovima krvi i vode, što su otud potekli, načini jedina i neokaljana i djevica sveta mati Crkva, njegova zaručnica.« (In Decret. de fest. lanc. et clavor.).

Otvor u boku Spasiteljevu naša su vrata, na koja ulazimo u život vječni, kao što je Mojsije — veli sv.

Augustin — načinio na kovčegu vrata, da kroz njih uđu životinje, koje nijesu imale poginuti.

Napokon je Srce Isusovo ugodno počivalište pravednicima. Pravednici ljubeći Krista združuju se s njegovom ljubavi u žarištu ljubavi — u njegovu presvetom Srcu. Na taj način mogu da govore s Apostolom Pavlom: »*A ja više ne živim, nego u meni živi Krist*« (Gal. 2, 20.).

Odazovimo se Isusovu pozivu: »*Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti*« (Mt. 11, 28.). »Dođite k meni činima vjere, ufanja i ljubavi, k meni koji sam put, istina i život, vrelo svih dobara, vaš Spasitelj; svi koji ste umorni pod jarmom staroga čovjeka, koji hodate po teškim putovima, koji ste se umorili na putu nepravde i propasti, koji nosite nepravdu u taštim užetima i kao vez tereta grijeh; svi, koji ste natovareni i potlačeni jarmom grijeha, požuda, nevolja ovog života, teretima staroga zakona, koji stenjete i uzdišete pod onim teretima, dođite k meni svi, i ja ću vas okrijepiti. Konačno ću terete pridići i vas odmoriti, slobodu, pokoj, sigurnost, dat ću vam svojom milosti, kao što proreče Isaija prorok: jaram naime njegova tereta i palicu njegova ramena i žezlo njegova pobirača nadvladao si, kao što u dan Madijan!« (Nat. Alex.). »Čujmo i dođimo! Što će reći dođimo? Vjerujući putujmo, zahvaljujući pristupamo, ustrajući dolazimo« (Sv. Augustin).

O dobri Isuse! »Zato je probodeno tvoje Srce, da nam bude otvoren ulaz; zato je ranjeno tvoje presveto Srce, da u njemu imademo sigurno utočište u svim svojim nevoljama. Zato je ranjeno, da kroz vidljivu ranu gledamo ranu nevidljive ljubavi. Kako da se bolje očituje ta ljubav nego time, što si dopustio da bude ranjeno ne samo tvoje tijelo već i tvoje Srce? Tjelesna dakle rana očituje duhovnu ranu. Tko da ne uzljubi Srce tako ranjeno? Tko da ne uzvrati ljubav ljubavlju onome, koji tako ljubi? Tko da tako čistu ljubav ne zagrli?« (Sv. Bernard).

Srce Isusovo, kopljem probodeno, pritegni k sebi srca naša, da u Tebi živimo i u Tebi umremo!

27. SRCE ISUSOVO, IZVORE SVE UTJEHE, SMILUJ SE NAMA!

Srce Isusovo, kopljem probodeno, vrelo je sve utjehe.

Riječi svetoga Evanđelja »*I gle, bio je u Jeruzalemu čovjek po imenu Simeon. I taj je čovjek bio pravedan i bogobojazan, koji je čekao utjehu Izraelovu*« (Lk. 2, 25.), tumači Kornelije a Lapide ovako: »Krist je utjeha vjernicima, jer izvan Krista nema nade spasenja, već samo bezutješnost i očajanje. Prorok Isaija proriče, kako »*će Gospod utješiti Sion*« (51. 3.), a sv. Apostol Pavao kaže: »*Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, Otac milosrđa i Bog svake utjehe, koji nas tješi u svakoj nevolji našoj, da bismo mogli i mi tješiti one, koji su u svakoj nevolji, utjehom, kojom nas same Bog tješi*« (2. Kor. 1, 3. 4.).

Srce Isusovo tješi i nas neposredno ili samo po sebi. Neposredno nas tješi svojom milosti, od nas odbijajući navale đavolske, kako kaže Sv. Pismo: »*Ali je vjeran Bog, koji vas neće pustiti, da se iskušate većma nego što možete; nego će učiniti s kušanjem i kraj, da uzmognete podnijeti*« (I. Kor. 10, 13.).

Dalje odbija zla, koja nam prijete od naših vidljivih neprijatelja, i to s obzirom na dušu i s obzirom na tijelo. Eto tako nas neposredno tješi Spasitelj naš, jer je »*Otac milosrđa i Bog svake utjehe*« (2. Kor. 1, 3.).

Nego nas znadu zla stići. Tad nam Isus pomaže, da ih mognemo nositi, a to znači tješiti. A tješi sve: »*Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti*« (Mt. 11, 28.). Svaki nas treba utjehe, pođimo dakle k Spasitelju, koji nas milo zove k sebi, k svojoj gozbi — k svetoj Pričesti. Tješi Spasitelj u svemu i potpuno, zato i veli: »*Koji ste umorni i opterećeni*« (Mt. 11, 28.). Najzad tješi nas uvijek, jer nas »*ljubi ljubavlju vječnom*« (Jer. 30, 13.). Svoju ljubav poređuje s materinskom ljubavi: »*Kao što majka ljubi sinca jedinca, tako ja tebe ljubljah*« (2. Kralj. 1, 26.); »*Kao kad koga majka njegova*

tješi, tako ću ja vas tješiti, i utješit ćete se u Jeruzalemu« (Is. 66, 13.).

Zato: »*U svemu trpimo nevolje, ali nismo poništeni, zbunjeni smo, ali ne očajavamo. Progone nas, ali nismo ostavljeni; obaraju nas, ali ne propadamo. Uvijek nosimo amo i tamo smrt Isusovu u tijelu«* (2. Kor. 4, 8. 9.).

Srce Isusovo tješi nas i posredno ili po svetim ljudima. Zato i veli Apostol Pavao: »*Da bismo mogli i mi tješiti one, koji su u svakoj nevolji* (2. Kor. 1, 4.).

Nevolje, što ih sveti Božji trpe, nama su utjeha. Kao što je Apostole u nevoljama i mukama tješio primjer Kristov, tako da »*otidoše ispred velikoga vijeća radujući se, što su bili smatrani dostojni da trpe sramotu za ime Isusovo«* (Djel. Ap. 5, 41.), tako treba da i nas tješe muke svetaca, koje dirljivo riše Apostol Pavao ovako: »*Drugi podnesoše pogrde i udarce, pa još okove i tamnice. Bijahu kamenovani, mučeni, prepiljeni, posječeni od mača umriješe, obilaziše u ovčijim kožusima, u kozjim kožama, u oskudici, u nevoljama, u mukama«* (Hebr. 11, 36. 37.).

Utjehe svetaca i nas tješe: »*Koji nas tješi u svakoj nevolji našoj, da bismo mogli i mi tješiti one, koji su u svakoj nevolji«* (2. Kor. 1, 4.).

Ljudskome srcu treba utjehe. Gdje da je nađe? Samo u Isusa, u njegova presv. Srca. Treba dakle da idemo k Isusu s čvrstom, nepokolebljivom vjerom, jakim ufanjem i žarkom ljubavi.

Isuse, radosti srdaca, izvore života, svijetlo duhovno, otvori nam vrelo nebeskih utjeha, da iz njega radosno crpamo.

28. SRCE ISUSOVO, ŽIVOTE I USKRSNUĆE NAŠE, SMILUJ SE NAMA!

Promotrimo najprije kako je Srce Isusovo život naš. Isus sam za sebe veli: *Ja sam život.* Svako živo biće teži za životom, a bježi od smrti. Ta je težnja u naravi živog bića. To naročito vrijedi za živa umna bića, kao što smo i mi. Već smo, razlažući zazive Litanija Srca Isusova, govorili, kako je Srce Isusovo izvor života i svetosti, sad ćemo potanje promatrati, kako je Srce Isusovo naš duhovni život. Koji god živi duhovno, živi po Kristu.

Život je počelo, korijen, izvor svakom djelovanju. Tako je naša duša počelo našeg življenja, djelovanja, jer svako djelovanje ona proizvodi. Isto je tako Bog život naše duše. Sveti Augustin prelijepo to ovako izriče: »Život je tvoga tijela duša, život je tvoje duše Bog. Kako umire tijelo naše, kad izgubi dušu, koja je njegov život; tako umire duša, kad izgubi Boga, koji je njezin život« (A. Lapide, Ad Rom. 1, 17.).

Srce je Isusovo naš život, koliko po njemu djelujemo u našem duhovnom životu, ili drugim riječima, koliko je počelo i izvor našem duhovnom životu.

Srce Isusovo život je naš, jer je *korijen* duhovnog života. »*Sad je sud ovome svijetu; sad će vladar ovoga svijeta biti bačen napolje. A ja kad budem podignut od zemlje, sve ću k sebi privući«* (Iv. 12, 31. 32.). »*Ja sam korijen i rod Davidov, sjajna zvijezda Danica«* (Otkr. 22, 16.); »*Kao što loza ne može roditi roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako i vi ako ne ostanete u meni«* (Iv. 15, 4.). Loza dobiva svoj životni sok od trsa; nije li na trsu tad nema u nje ni životna soka, dakle ni života; ona postane suha i nije ni za što drugo nego da se baci u vatru i sažeže. Tako i naš duhovni život može istom onda da crpa životni duhovni sok — milost iz izvora duhovnog života — iz Srca Božanskog Spasitelja. »*Jer bez mene ne možete ništa učiniti«* (Iv. 15, 5.). Naprotiv mnogo će plodova u životu duhovnom donijeti onaj, koji crpa životni duhovni sok iz Srca Spasiteljeva: »*Ja sam trs, vi loze. Koji ostaje u meni i ja u njemu, on rodi mnogi rod«* (Iv. 15, 5.).

Dalje je Srce Isusovo povratak k životu, ako ga po nesreći smrtnim grijehom izgubimo, jer je Isus »*uskrsnuće i život«* (Iv. 11, 25.), t. j. uskrsnuće na život. Izgubljeni duhovni život dobivamo ponajprije oproštenjem grijeha u sakramentu Pokore: »*Ja, ja sâm brišem tvoje prijestupke sebe radi i grijeha se tvojih ne opominjem«* (Is. 43, 25.); »*A kad se bezbožnik odvrati od bezbožnosti svoje, koju je činio i čini sud i pravdu, on će sačuvati u životu dušu svoju«*

(Ez. 18, 27.). Život nam se vraća, kad nam se ulije milost posvećujuća; a uz to nas sakramenat Pokore jača da se održimo u duhovnom životu. U sakramentu pokore opraštaju nam se grijesi, ulijeva milost posvećujuća i iznova oživljuju kreposti i zaslužna djela: »*Bezbožnik neće propasti s bezbožnosti svoje, kad se vrati od bezbožnosti svoje*« (Ez. 33, 12.). Stalnost naša u duhovnom životu izvire iz Srca Isusova: »*I evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta*« (Mt. 28, 20.). Krist se nalazi u pravedničkoj duši: upravljajući njome kao kralj kraljevstvom svojim; kao otac obiteljskim domom svojim. On je duša naše duše; njezina snaga, vatra, svijetlo. Ko je, dakle, rad da živi Kristovim životom, treba da bude živi ud njegova mističnog tijela, treba da ga s Kristom veže ljubav.

Krist je i *uskrsnuće* naše i to fizičkog života, koji gubimo smrću, i duhovnog života koji gubimo smrtnim grijehom.

Isus Krist je najprije *uzrok* pomenutoga dvojakog našeg života. Sv. Pismo Novoga Zavjeta pripovijeda, kako je Isus uskrisio Lazara, brata Marije i Marte, sina udovice iz Naima i Jairovu kćer. U ime Isusovo i njegovom silom oživljavali su mrtvace i njegovi Apostoli, tako na pr. Sv. Petar Tabitu iz Joppe (Dj. Ap. 9, 41.). Sv. Pavao mladića Eutiha (Dj. Ap. 20, 9.). Sva uskrsnuća mrtvih što su se dogodila, zbila su se silom Kristovom. Sve će pak mrtvace uskrisiti Isus u Posljednji dan: »*Jer ide čas u koji će svi koji su u grobovima, čuti glas njegov. I izići će koji su činili dobro na uskrsnuće života, a koji su činili zlo na uskrsnuće suda*« (Iv. 5, 28. 20.). Kako Isus oživljava svojom moći naša tjelesa, tako oživljava i naše duše na duhovni život; i to *neposredno* sâm djelujući na duše da ga savršenom ljubavi uzljube, kao na pr. Marija Magdalena, sv. Pavao; ili *posredno* po sv. sakramentima, naročito sakramentom sv. Pokore.

Isus Krist je dalje *izgled, uzor* našem uskrsnuću, fizičkom i duhovnom. Isus je izgled uskrsnuća našeg tijela: »*Koji će preobraziti naše poniženo tijelo, da bude jednako slavnom tijelu njegovu, jakošću kojom može i sve sebi pokoriti*« (Filip. 3, 21.). No samo pravednicima preobrazit će tijelo prema svome slavnom tijelu. Po tom će pravednička tjelesa biti: netrpljiva, ne će moći trpjeti: »*Sije se u raspadljivosti, ustaje se u neraspadljivosti*« (1. Kor. 15, 42.); bit će duhovna: »*Sije se tijelo zemaljsko, ustaje tijelo duhovno*« (44.); jaka: »*Sije se u slabosti, ustaje u sili*« (43.); sjajna, jer će se duševna sjajnost odražavati i na tijelu: »*Sije se u sramoti, ustaje u slavi*« (42.); »*Tada će pravednici sjati kao sunce u kraljevstvu Oca svoga*« (Mt. 13, 43.).

Isus je izgled uskrsnuću i s obzirom na duše; duše će pravedničke sjati novim životom, koji će biti nalik na život Isusove duše, i bit će postojano za navijek utvrđena u tom životu. I duša će biti netrpljiva. Ne će moći više da sagriješi — umre; bit će duhovna, oslobođena zemaljštine i osjetnosti; bit će jaka na putu savršenstva; napokon bit će sjajna urešena milošću i darovima.

Konačno je uskrsnuli Isus nagrada pravednicima i na ovom svijetu, na putu milosti: »*Tko mene ljubi moju će riječ držati, i Otac će moj ljubiti njega, i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti*« (Iv. 14, 23.) i na drugom svijetu na putu slave: »*Ja sam ... plaća tvoja velika veoma*« (Post. 15, 1.). To je s obzirom na dušu, a s obzirom na tijelo je uskrsnuli Isus nagrada našem uskrsnuću, jer će uskrsnulo pravedničko tijelo uživati prema svojoj naravi nebeske radosti. I to uskrsnulo tijelo bit će pravo tijelo »*i ovit ću se kožom svojom*« (Job. 19, 26.), pa ne će moći gledati Boga u njegovoj biti, nego će gledati slavu Božju po velikom sjaju u tjelesima, naročito pravedničkim, a osobito u tijelu Kristovu; u drugu će ruku razum Boga jasno gledati u stvarima, koje će osjetno zreti: »*I grad ne treba sunca ni mjeseca, da svijetle u njemu; jer ga je slava Božja obasjala i svjetiljka je njegova Janje*« (Otkr. 21, 23.).

Da postignemo slavno preobraženje naše u vječnosti, od potrebe je, da na ovom svijetu provodimo život po zakonu Kristovu.

29. SRCE ISUSOVO, MIRE I POMIRENJE NAŠE, SMILUJ SE NAMA!

Apostol Pavao u poslanici Galaćanima (5, 22.) nabraja 12 plodova Duha Svetoga; treći plod je mir. Mir nam donosi ili proizvodi Božanski Spasitelj. Kad se rodio, navijestili su anđeli rodu ljudskom mir: »*Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje!*« (Lk. 2, 14.). A sam Spasitelj ovako nam govori: »*Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam; ne dajem vam ja kao što svijet daje*« (Iv. 14, 27.). Svoje apostole poslije svoga uskrsnuća pozdravlja riječima: »*Mir vama!*« (Lk. 23, 36.).

Srce Isusovo *mir* je naroda jedinstvom vjere. Mir izlazi iz ljubavi, a te nema gdje ne vlada sloga, pouzdanje među ljudima i između njih i Boga. Prema tome bit će to veći mir, što se ljudi više slažu u jednome. Krist je pak sve ljude skupio u jedno: »*I druge ovce imam, koje nisu iz ovoga ovčinjaka, i one mi valja dovesti, i čut će glas moj; i bit će jedno stado i jedan pastir*« (Iv. 10, 16.). Sve koji se nalaze u ovčinjaku Kristovu, ujedinjuje jedan duh kako kaže Apostol Pavao ovim riječima: »*Starajući se da čuvate jedinstvo Duha, u vezi mira. Jedno tijelo i jedan Duh, kao što ste i pozvani u jednoj nadi prema zvanju svome. Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje*« (Efes. 4, 3.—5.). Mir je po riječima sv. Augustina održanje reda. Red je tamo gdje svatko zauzima ono mjesto, koje mu po svrhi i naravi pripada. A red se podržava, kad se uklanja sve ono, što bi ga moglo poremetiti. Stoga, da se održi mir, treba u život privesti ove riječi Apostola Pavla: »*Svaki čovjek neka se pokorava višim vlastima, jer nema vlasti, da nije od Boga. A što su, od Boga su postavljene. Tko se dakle protivi vlasti, protivi se naredbi Božjoj, koji se protive, navući će osudu na sebe*« (Rim. 13, 1. 2.).

Pokoravanje vlasti proizvodi mir među različitim društvenim razredima. Gdje se ne poštuje vlast Božja u društvu, tamo se bore svi proti svima. Toliko se danas raspravlja o klasnoj borbi i traži putova, da se ta borba ukloni. No ta se borba ne da ničim drugim odstraniti do li poštovanjem vlasti, kojoj je izvor u

Srcu Isusovu. Božanski Spasitelj hoće da se ljudi među sobom ljube upravo bratskom ljubavi, jer »*vi ste svi braća ... jer je jedan Otac vaš nebeski*« (Mt. 23, 8. 9.). Apostol zove Isusa: »*prvorođeni među mnogom braćom*« (Rim. 8, 29.). Zato veli Isus Krist »*Novu vam zapovijed dajem, da ljubite jedan drugoga kao što sam ja ljubio vas, da se i vi ljubite među sobom. Po tom će svi poznati, da ste učenici moji, ako imate ljubav među sobom*« (Iv. 13, 34. 35.). Klasni snošaj među ljudima određuje Apostol ovako: »*Sluge! Pokoravajte se svojim zemaljskim gospodarima sa strahom i drhtanjem u priprostom srcu svojem kao Kristu. Ne služite na oko kao da ljudima ugađate, nego kao sluge Kristove, čineći volju Božju od srca. Dragovoljno služite kao Gospodinu, a ne ljudima*« (Efes. 6, 5.—7.). — A gospodarima ovako veli: »*I gospodari isto činite njima, a da ne prijetite, znajući, da je i njima i vama Gospodar na nebesima, i on ne gleda tko je tko*« (9.).

Najzad Srce Isusovo mir je pojedincima. Sv. Augustin veli, da sve ide za mirom (De civ. Dei, l. 19. c. 12.), ali na žalost mnogi ne idu za pravim mirom: »*govoreći mir, mir; a mira nema*« (Jer. 6, 14.). Ima mir samo naoko koji rađa žalošću. Takav na oko mir uživaju oni, koji se podavaju željama tijela svojega. I mir je pojedinca u tome, da se u njemu zbiva sve onako, kako to zahtijeva snošaj, u kojem se čovjek nalazi sâm prema sebi i prema Bogu. Tijelo mora da se pokorava Duhu. »*Ali želja njegova da bude pod tobom i da si mu gospodar!*« (Post. 4, 7.), koji protivno rade jesu »*kao konj, kao mazga bez razuma*« (Ps. 31, 9.). Duhom pak treba da vlada volja Božja: »*Budi podložan Gospodinu*« (Ps. 36, 7.). Samo takav poredak u čovjeku rađa mirom.

O presveto Srce Isusovo, podaj nam mir, mir s našim bližnjima, mir s Bogom našim. Tad ćemo već ovdje imati mali raj zemaljski. O kralju mira, Isuse predobri, neka dođe kraljevstvo tvoje na ovu tužnu, jadnu zemlju! Daj mir srcima našim!

Srce Isusovo je i pomirenje naše.

Svi ljudi bijahu *po naravi djeca srdžbe* (Efes.

23.), kako kaže Apostol Pavao, jer »*kao što po jednomu čovjeku uđe na svijet grijeh, i po grijehu smrt, i tako smrt prijeđe na sve ljude, jer su svi sagriješili*« (Rim. 5, 12.). Iz toga jadnog stanja oslobodi nas Isus Krist. Pomiri nas s Bogom, kojega je čovječanstvo grijehom uvrijedilo. Isus je pomirenje naše. A kakav je Isus pomiritelj, opisuje Apostol Pavao: »*Zato i može potpuno spasiti one, koji po njemu dolaze k Bogu, jer svagda živi da ih zagovara. Jer takav dolikovalo je da bude naš veliki svećenik: svet, nevin, neokaljan, odvojen od grješnika i viši od nebesa*« (Hebr. 7, 25. 26.). Zato je Isus kao pomiritelj predrag svome nebeskom Ocu. No on je i moćan pomiritelj. Otkupio nas je svojom predragocjenom krvi, stoga i veli sv. Pavao: »*Jer, ako krv jaraca i junaca i pepeo juničin, poškropivši njome okaljane posvećuje na izvanju čistoću, koliko će više krv Krista, koji je Duhom Svetim samoga sebe prikazao neokaljana Bogu, očistiti savjest našu od mrtvih djela, da služimo Bogu živomu*« (Hebr. 9, 13. 14.). Krv pomenutih životinja čistila je samo izvana, a krv Kristova čisti iznutra, savjest našu. Eto od kolike je moći Kristova krv! Tà, krv je to sina Božjega. I s obzirom na učinke Srce je Isusovo pomirenje naše preobilato: »*Po njemu da pomiri sve sa sobom, učinivši mir krvlju njegovom na križu, dà po njemu: sve, što je na zemlji i što je na nebesima*« (1. Kol. 1, 20.). Tako nitko ne može doći k Ocu nego po njemu. Zato nam se valja neprestano njemu utjecati, da se svagda moli za nas. Krvi Kristova, napoji me! Vodo iz prsi Kristovih, operi me!

30. SRCE ISUSOVO, ŽRTVO ZA GRIJEHE, SMILUJ SE NAMA!

Nema vjere bez bogoštovlja, ni bogoštovlja bez žrtve, ni žrtve bez svećenika. Isus je ne samo svećenik, koji žrtvuje, već i žrtva, koja se žrtvuje: »*Evo, uzilazimo u Jeruzalem, i Sin će čovječji biti predan velikim svećenicima i književnicima, i osudit će ga na smrt: I predat će ga neznabošcima, da mu se narugaju i da ga bičuju i razapnu, ali treći će dan uskrsnuti*« (Mt. 20, 18. 19.).

Srce Isusovo žrtva je neokaljana: »*Jer takav dolikovalo je, da bude naš veliki svećenik: svet, nevin, neokaljan, odvojen od grješnika, i viši od nebesa*« (Hebr. 7, 26.). Židovi pogubiše pravednika: »*Vi se sveca i pravednika odrekoste i zaprosiste, da vam se ubojica pokloni, a ubiste početnika života*« (Djela ap. 3, 14. 15.). Srce Isusovo, neokaljanu žrtvu, grješnici ne samo ubiše, već i strašno satrše: »*Ne bi obličja ni ljepote u njega; i vidjesmo ga, i ne bješe ništa na očima, čega radi bismo ga poželjeli. Prezren bješe i odbačen između ljudi, bolnik i vičan bolestima, i kao jedan od koga svak zaklanja lice, prezren da ga ni za što ne uzimasmo*« (Is. 53, 2. 3.). Eto, tako s njime postupaše grješnici; no Božanski je Spasitelj dopustio, da se njegovo Srce tako satre, te dade sebe posvema za otkupljenje grješnikâ. I danas grješnici progone Srce Isusovo, kad progone katoličku Crkvu, njegovu zaručnicu. I Otac njegov nebeski predao ga na volju grješnicima, da tako zadovolji za sve grijehe cijelog čovječanstva. Znajući to razumijemo bar donekle onaj Kristov vapaj na križu: »*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?*« (Mt. 27, 46.).

Srce je Isusovo sveta žrtva, prinesena nebeskome Ocu za grješnike. Razbojnik zdesna rekao je svome opakome drugu za Isusa: »*Ali ovaj nije nikakva zla učinio*« (Lk. 23, 41.); sam pak Isus dovikuje svojim krvnim neprijateljima: »*Tko će mi od vas dokazati kakav grijeh*« (Iv. 8, 46.). Isus je prinesao sebe nebeskom Ocu, a za grješnike: »*Oče, oprosti im, jer ne znadu, što čine*« (Lk. 23, 34.).

Napokon je Srce Isusovo žrtva *draga*, primljena od Oca nebeskoga za grješnike. Srce Isusovo draga je žrtva, jer je žrtva neokaljana, čista, žrtva Sina Božjega. Zato ju je i primio nebeski Otac. On je primao i starozavjetne žrtve samo zato, jer su bile slike Isusove žrtve. A primio je tu žrtvu za grješnike. Ljudi su se mogli prodati đavlu, ali se nijesu mogli sami otkupiti. To je učinila žrtva Kristova.

Da je Srce Isusovo žrtva za grijehe, podsjeća nas

oganj, što izlazi iz Srca Isusova, kako nam se na slikama i kipovima prikazuje Srce Isusovo.

O Srce Isusovo, žrtvo najzaslužnija, Ocu nebeskome najdraža, svijetu najkorisnija. Ti žrtva u životu, žrtva u presv. Oltarskom Sakramentu. Oprosti nam, i mi smo Te svojim grijesima svetogrdno mučili. Ali, dobri, milosrdni, dragi Isuse, daj, da Te čistim srcem prikazujemo nebeskome Ocu na oltarima našim zajedno sa svećenikom. O, Oče nebeski, pogledaj na nas siromahe radi predragocjene žrtve Isusove, i podaj nam plod te žrtve po Isusu Kristu Gospodinu našem.

31. SRCE ISUSOVO, SPASENJE ONIMA, KOJI SE U TE UFAJU, SMILUJ SE NAMA!

U prirodi nema ništa, što bi bilo vrednije od duše; za to se i ne da procijeniti, od kolike je vrijednosti nastojanje oko spasavanja duša: »*Što koristi čovjeku, ako cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi? Ili kakvu će zamjenu dati čovjek za dušu svoju?*« (Mt. 16, 26.). Bog vruće želi, da se duše spase: »*Koji hoće da se svi ljudi spase i dođu u poznanje istine*« (I. Tim. 2, 4.). Zato »*Bog ne posla Sina svoga na svijet, da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu*« (Iv. 3, 17.).

Presveto je Srce Isusovo sigurno spasenje, jer je nebeski Otac poslao uprav zato na svijet Sina svojega, da se svijet po njemu spasi, a ne da bude suđen za svoje grijehe. Tako nam sâm nebeski Otac svojom riječi jamči, da je Srce Isusovo naše sigurno spasenje. Isus pak Krist veli: »*Jer je Sin čovječji došao da potraži i spasi, što je izgubljeno*« (Lk. 19, 10.). I zato tkogod uđe u njegovu Crkvu, spasit će se, jer: »*Ako tko kroz mene uđe, spasit će se*« (Iv. 10, 9.). Štoviše, Isus Krist nam to zajamčuje i zakletvom: »*Zaista, zaista vam kažem: Tko sluša moju riječ i vjeruje onome, koji me je poslao, ima život vječni*« (Iv. 5, 24.). Napokon nas o spasenju uvjeravaju i riječi Božanskog Spasitelja, što ih je rekao sv. Margareti Alacóque: »Obećajem, da će svi oni biti obilato nagrađeni nebeskim darovima, koji budu s tom pobožnosti (Petak presv. Srca Isusova) štovali moje Srce; Nastoj da ta pobožnost bude svuda poznata i ljudima najtoplije preporučena nesamo kao sigurno sredstvo, već i kao ugodno i vrlo lako, da se zadobije ljubav Božja; Pastiri duša imat će u toj pobožnosti najprikladnije sredstvo, da srca tvrđa od kamena ganu; Vjernici posjedovat će izvrstan način, da potpuno obuzdaju svoje strasti; Tkogod bude presveto Srce dostojno štovao i ljubio, postat će dionik neizmjernih dobara.« Napokon je Božanski Spasitelj obećao sv. Margareti, da će obilnim blagoslovom nagraditi one, koji budu štovali sliku njegova presvetog Srca.

Presveto Srce je *jedino* spasenje.

Jedino Isus Krist bio je poslan od Oca nebeskoga da spasi svijet: »*Odasla Bog Sina svoga, rođena od žene i pokorna zakonu, da iskupi one, koji bijahu pod zakonom, da primimo posinaštvo*« (Gal. 4, 4. 5.). On je jedini za nas prinesao otkupnu žrtvu samoga sebe: »*Žrtve i prinosa ne ćeš, to mi vazda u uši stavljaš. Paljenice žtve za grijeh ne tražiš, tada rekoh: Evo dolazim. U knjizi je pisano za me: Hoću da činim volju tvoju, Bože moj*« (Ps. 39, 7.—9.). A sveti Ivan veli: »*Krv Isusa Krista, Sina njegova, čisti nas od svakoga grijeha*« (1. Iv. 1, 7.). Zato i apostol Petar najodlučnije dovikuje starješinama i književnicima židovskim: »*Ovo je kamen, koji ste vi graditelji odbacili, ali koji je postao ugaoni kamen. I nema ni u jednome drugom spasenja, jer nema drugoga imena pod nebom danoga ljudima, u kojem bismo se mi mogli spasiti*« (Djela ap. 4, 11. 12.).

Najzad Srce Isusovo je *općenito* spasenje.

Isus je naložio, da se njegova vjera propovijeda svim narodima: »*Idite dakle i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga*« (Mt. 28, 19.); »*Idite po svemu svijetu i propovijedajte Evanđelje svakome stvorenju*« (Mk. 16, 15.).

Kao što je sve učio jednu vjeru, tako je sve utvrdio u jednom ufanju: »*Jer se pokazala milost Božja, koja spasava ljude, odgajajući nas, da odrekavši se bezbožnosti i svjetskih želja, trijezno i pravedno i*

pobožno živimo na ovome svijetu; čekajući blaženu nadu i slavni dolazak velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista« (Tit. 2, 11.—13.).

I ljubav Spasiteljeva je općenita. Tu je svoju ljubav zasvjedočio umrijevši za sve ljude: »*I za sve je umro, da koji žive, više ne žive sami sebi, nego onomu, koji je za njih umro i uskrsnuo«* (2. Kor. 5, 15.).

Srce je dakle Isusovo naše spasenje sigurno, jedino i općenito. Iz svega rečenoga izlazi, kako nam se valja utjecati presvetom Srcu Isusovu. Ono je nada naša jedina. Budemo li se u nj pouzdavali, ne ćemo se postidjeti dovijeka.

32. *SRCE ISUSOVO, UFANJE ONIMA, KOJI U TEBI UMIRU, SMILUJ SE NAMA!*

U tolikim nevoljama, što nas za života na ovom svijetu odasvud biju, nada je, koja nas diže, da ne klonemo. Znamo naime onu Pavlovu: »*Ali je vjeran Bog, koji vas ne će dopustiti, da se iskušate većma, nego što možete; nego će učiniti s iskušanjem povoljan svršetak, da uzmognete podnijeti«* (1. Kor. 10, 13.).

Božja providnost upravlja nesamo čitavim svemirom kao cjelinom, već i pojedinim bićem, njegovim životom i djelovanjem. Na toj Božjoj skrbi, providnosti osniva se naše ufanje. Naročito je u onih, koji štuju presv. Srce Isusovo, veliko i nepokolebljivo to ufanje. Evo zašto:

Najprije je Srce Isusovo *milosrdno* prema onima, koji u njemu umiru. U prvom redu oprašta im grijehe ma kako velike: »*Jer je Sin Čovječji došao da potraži i spasi, što je izgubljeno«* (Lk. 19, 10.). »*Jer ne dođoh da zovem pravednike nego grješnike«* (Mt. 9, 13). Razbojnik na križu nalazeći se kraj Srca Isusova moli: »*Isuse, sjeti se mene, kad dođeš u kraljevstvo svoje«* (Lk. 23, 42.). Eto, kako velik grješnik, razbojnik umirući u Srcu Isusovu, t. j. u prijateljstvu s Isusom, ima nepokolebljivo ufanje u Isusa! To njegovo ufanje nagrađuje Isusovo obećanje: »*Zaista ti kažem, danas ćeš biti sa mnom u raju«* (Lk. 23, 43.). U drugom redu uzima nevolje i patnje onih, koji u njemu umiru, kao potpunu njihovu zadovoljštinu. Kako znamo, grješniku se u sakramentu Pokore opraštaju grijesi i vječna kazna; a vremenita se kazna rijetko kada sva oprosti, već treba da grješnik vremenitu kaznu za svoje grijehe pretrpi na ovom svijetu ili na drugome. No onome, koji na samrti podnosi boli za zadovoljštinu svojih grijeha i smrt prima iz ljubavi prema Isusu, zar ne će to sve dobri i milosrdni Spasitelj primiti kao zadovoljštinu i oprostiti svu njegovu vremenitu kaznu? Razbojnik na križu prikazao je svoju muku za grijehe svoje: »*Jer primamo što smo zaslužili po svojim djelima«* (Lk. 23, 41.). I sva kazna bi mu otpuštena: »*Zaista ti kažem, danas ćeš biti sa mnom u raju«* (Lk. 23, 43.). Kako je učinio Isus raskajanome razbojniku na križu, tako čini svaki dan svojim vjernima, što boluju i umiru u njemu, jer »*kao što je ocu žao sinova njegovih, tako i Gospodin žali one, koji ga se boje; jer zna građu našu. Opominje se, da smo prah«* (Ps. 102, 13. 14.).

Kad kaže Sveto Pismo (Crkv. 41, 1.): »*O smrti, kako je gorko spominjanje tvoje«*; koliko će gorči biti njezin dolazak! Smrt je vrhunac svih zemaljskih patnja i boli, rastanak duše s tijelom, ulazak u vječnost. Da s mirom i s pouzdanjem umremo u Gospodinu, treba da počivamo u Božanskom Srcu Isusovu, koje će k nama pristupiti da nas čuva od zlobnog duha tmine, da nas krijepi u našim patnjama i tješi zbog straha od suda, koji nas čeka.

Po riječima Apostola Petra (1. 5, 8.): »*protivnik vaš đavao kao lav ričući obilazi, tražeći koga da proguta«*. Kad to đavao čini za cijeloga našeg života, koliko će više činiti, kad budemo na smrtnom času; jer će tada biti na kraju njegova opaka nastojanja, da nas upropasti. Uprijet će dakle sve svoje paklenske sile, ne bi li nas odvratio od Boga, naše sreće. Tko da se ne boji takovih časova?! Što dakle da činimo? Poslušajmo Apostola Pavla: »*Napokon budite jaki u Gospodinu po njegovoj silnoj moći. Obucite se u sve oružje Božje, da se vi uzmognete održati protiv splet-*

ka vražjih« (Efes. 6, 10.). Zar će nam moći nauditi đavao, bude li do nas stojao naš ljubezni i jaki Gospodin Isus Krist; bude li kucajima našega srca i naše duše upravljalo Božansko Srce Isusovo?!

Boli su tjelesne na samrti teške. Tijelo sve većma malakše, probija ga ledeni, samrtni znoj, oči se zalijevaju suzama, u ušima šumi, udi zebu, žeđa i suhoća pale jezik, grlo, utrobu. A duša strepi, kad pomisli na vječnost, na pravednost suda, što je čeka, na grijehe, što ih je počinjala kroz svoj život. Tko da opiše, što ćemo sve trpjeti na tijelu i na duši, kad budemo na umoru?! Tko da podnese sve te boli bez Isusa?! Ali s Isusom bit će nam lako; pjevat ćemo, jer ćemo zreti zoru vječnoga dana, a ostavljati tmine ovoga života. Da, pjevat ćemo i radovat ćemo se, bude li Isus uz nas; budemo li slušali kucaje Srca Isusova, što biju za nas. Govorit ćemo sa svetim Pavlom: »*Imam želju umrijeti i biti s Kristom*« (Fiiliplj. 1, 23.).

Napokon Srce će Isusovo ulijevati u našu dušu pouzdanje u Božje milosrđe. Tim ćemo pouzdanjem okrijepljeni mirno poći ususret vječnome Sucu. — No nesamo da će Isus stajati uz bok onih, koji umiru u Gospodinu, već će ih privući na svoje Božansko Srce. Za života počivali su oni na presv. Srcu, primajući sv. Pričest, a i na samrti primit će je kao popudbinu na put u vječnost. I ako duše, koje u Gospodinu polaze s ovog svijeta, dođu u čistilište, Božansko će ih Srce Isusovo što prije izvesti iz toga mjesta muke i žalosti te ih uvesti u vječnu radost.

O Srce Isusovo, ufanje onima, koji u tebi umiru! Ti si naše ufanje, dok živimo! Kao što golubica puštena iz kovčega Noina nije našla mjesta, kamo bi stala, tako i srce naše neka ne nađe mjesta na ovom svijetu, gdje bi počinulo. Kod tebe, Spasitelju, tražimo odmora i počinka! Daj da kod tebe nađemo počinka za života i na času smrti naše!

33. *SRCE ISUSOVO, MILINO SVIJU SVETIH, SMILUJ SE NAMA!*

U naravi je čovjeka da teži za nasladama. No ludo je, ako čovjek ide za nasladama, koje nisu prema njegovu dostojanstvu, ako govori poput onih bezbožnika u Sv. Pismu: »*Dođite dakle, i uživajmo sadašnja dobra, služimo se stvorenim, dok smo još mladi. Izvrsna vina i pomasti hoćemo da u izobilju upotrebljavamo; da nas ne mimoiđe proljetno cvijeće. Kitimo se ružama, dok nijesu svenule; i neka ne bude livade, kojom bi prošla naša naslada. Nitko od nas neka ne bude, da ne uživa naše naslade; svagdje ostavljajmo tragove veselja; jer je to naš dio, i to naša sudbina*« (Mudr. 2, 6.—9.). Takovo je teženje za osjetnim nasladama bezumno, budući da ne može nikada zadovoljiti čovjeka, u koga ima pored tijela i duh; a duh se ne može nasititi osjetnim nasladama. Pravednici dakle težeći za vječnim izvorom naslade, rade umno i mudro. Pravednici u Srcu Isusovu nalaze nasladu, milinu, koja potpuno i prepuno zadovoljava srce čovječje.

Srce je Isusovo bilo naslada pravednicima, koji su izdaleka gledali Isusov boravak na ovoj zemlji: Tako patrijarsima: »*Abraham, otac vaš, radova se, da vidi dan moj; vidje i obradova se*« (Iv. 8, 56.); prorocima: »*Klikuj, kćeri Sionska, raduj se, Izraele! veseli se i raduj od svega srca, kćeri Jeruzalemska!*« (Sof. 3, 14.), jer »*Gospod Bog tvoj, u tvojoj je sredini, jaki, on će biti tvoj spasitelj*« (Sof. 3, 17.); pravednicima: »*Jer znam, da živi moj Otkupitelj, i da ću na posljednji dan uskrsnuti iz zemlje; i opet ću biti obavijen kožom svojom i u tijelu svojem gledat ću Boga svoga*« (Job. 19, 25. 26.).

Kad su se patrijarsi, proroci i drugi pravednici toliko radovali gledajući Isusa, koliko su se više radovali oni, koji su Isusa gledali licem u lice, dok je boravio na ovoj zemlji! Zato i sv. Ivan s ushitom govori: »*Što bijaše iz početka, što smo čuli, što smo vidjeli očima svojima, što razmotrismo i ruke naše opipaše, o Riječi života; ..... javljamo i vama*« (1. Iv. 1, 1. 3.).

Da samo neke zgode spomenemo iz života Isusova! Kako su se morali radovati pastiri gledajući Božansko Djetešce: »*I vratiše se pastiri slaveći i hvaleći Boga za sve, što čuše i vidješe kao što im je kazano!*« (Lk. 2, 20.). Kako su se radovali mudraci s

Istoka, kad su mogli nakon dugoga i napornoga putovanja gledati *»očekivanje naroda!«* Sretni i presretni s toga gledanja vraćaju se kući drugim putem (Mat. 2, 12.). Starac Simeon imajući na rukama svojim Dijete Isusa radosno kliče: *»Sad otpuštaš s mirom slugu svojega, Gospodine, po riječi svojoj; jer vidješe oči moje spasenje tvoje«* (Lk. 2, 29. 30.).

A što da kažemo o nasladama sv. Ivana, *»koji je na večeri počivao na njegovim grudima«* (Iv. 21, 20.). No čemu da nabrajamo pojedine osobe? Sv. Matej pripovjeda: *»I za njim pođe silan svijet iz Galileje i Dekapolisa i iz Jeruzalema, Judeje i Pereje preko Jordana«* (4, 25.). *»I sav je narod tražio da ga se dotakne, jer je iz njega izlazila sila i sve je iscjeljivao«* (Lk. 6, 19.).

Srce Isusovo naslada je i onih, koji još nijesu stigli u vječnu domovinu, a idu za Kristom. Za Kristom idemo, kad nosimo njegov križ: *»Ako tko hoće za mnom da ide, neka se odreče samoga sebe, uzme križ svoj i ide za mnom«* (Mt. 16, 24.).

No one, koji idu za Kristom, noseći križ, ne ostavlja njegovo Božansko Srce, već ih krijepi, tješi, što više i nasladama napunja: *»Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti. Uzmite jaram moj na sebe i naučite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem, i naći ćete pokoj dušama svojim. Jer je jaram moj sladak i breme je moje lako«* (Mt. 11, 28.—30.). To su osjetili apostoli: *»Ali oni odoše ispred velikoga vijeća radujući se, što su bili smatrani dostojnima da trpe sramotu za ime Isusovo«* (Djela Ap. 5, 41.). Isto tako nam povijest pripovijeda, kako su sv. mučenici veselo podnosili najstrašnije muke. O slatkoći, milini križa Isusova znali bi nam pripovijedati svi pravednici.

Ako Srce Isusovo ovaj vremeniti život ispunja nasladama, koliko će tek naslade uživati oni, koji budu gledali Boga licem u lice: *»Što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječje ne uđe, to pripravi Bog onima, koji ga ljube«* (I. Kor. 2, 9.). Te će naslade biti preobilate, jer: *»Iz potoka sladosti svojih ti ih napajaš«* (Ps. 34, 9.).

Da se označi veličina nebeskih radosti ispoređuju se u Sv. Pismu sa zemaljskim stvarima, što su nam najmilije. Tako se na pr. veli: *»Tada će pravednici sjati kao sunce u kraljevstvu Oca svoga«* (Mt. 13, 43.). Nebeske će radosti trajati uvijeke, jer će otići *»pravednici u život vječni«* (Mt. 25, 46.). Kad sve to promislimo, razumijemo Pavlove riječi: *»Imam želju umrijeti i biti s Kristom«* (Filiplj. 1, 23.).

U Srcu Isusovu treba dakle da tražimo svoju milinu, svoje radosti. Da nam omrznu tjelesne naslade, a da zavolimo duhovne, potaći će nas i ove riječi sv. Grgura Velikoga: »To je, braćo predraga, razlika među tjelesnim nasladama i među duhovnima« što tjelesne naslade, dok se ne uživaju, uzrokuju same sobom veliku težnju; kad se pak požudno uživaju, tad uživaocu dotuže sitošću. Naprotiv duhovne naslade, dok se ne uživaju, ne mile se; a kad se uživaju, tad napunjaju uživaoca to većom čežnjom, što ih većma uživa. U tjelesnim nasladama mili se težnja, uživanje se ne mili; u duhovnima je težnja neznatna, a uživanje se vrlo mili. U tjelesnim nasladama težnja proizvodi sitost, a sitost ogavnost; a u duhovnima težnja rađa sitost, a sitost težnju«.

Mi smo duhovna djeca svetaca: patrijarha, proroka, apostola, mučenika, ispovjedalaca, djevica. Zar da djeci ne bude milo ono, što je bilo milo njihovim roditeljima? Kršćani smo, t. j. Kristovi smo, pa da nam ne bude milo Srce Isusovo?!

Srce Isusovo, budi i naša milina! Izvan tebe nema za nas radosti, nema života! Ti si sve naše! Amen.

GDJE JE ŠTO

Kupio na Veliki Utorak
4. travnja 1944.
Josip Hrelec





